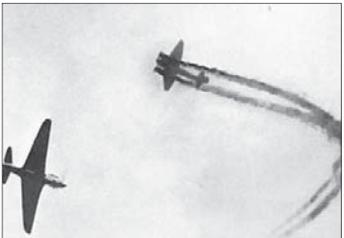

Незвычайны адпачынак на балоце

Юныя мадэлі на подыуме і ў жыцці

Пацярпелі крушэнне, але не зніклі
СТАР. 15

ЦЫТАТА ДНЯ

Міхаіл РУСЫ, намеснік прэм'ер-міністра:

«У сферы АПК знаходзяцца 365 праблемных прадпрыемстваў, якія працуюць са стратамі. Каб аднавіць іх работу, кіраўнік дзяржавы прыняў шэраг дакументаў, сярод якіх указы аб мерах па фінансавым аздаравленні сельгасарганізацый, стварэнні і функцыянаванні Агенцтва па кіраванні актывамі, мерах па павышэнні эфектыўнасці сацыяльна-эканамічнага комплексу краіны. Цяпер трэба кожны дзень, кожную хвіліну працаваць з гэтымі прадпрыемствамі. Калі рабіць гэта так, як прапісана ва ўказах, то на працягу 2017 і 2018 гадоў можна рэальна гэтыя прадпрыемствы аздаравіць і даць ім магчымасць атрымаваць прыбытак».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 22.09.2016 г.

Долар ЗША		1,9457 ▼
Еўра		2,1694 ▼
Рас. руб.		0,0301 ▲
Укр. грыўня		0,0749 ▼

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

22 ВЕРАСНЯ 2016 г. ЧАЦВЕР № 183 (28293)

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Магія ганчарнага круга

Фота Анастасіі КІШЧУКА.

Мінчанін Валерый Войстрыкаў упершыню сеў за ганчарны круг, калі яму было чатырнаццаць. Сёння, праз дзесяць гадоў, Валерый ужо выпускнік факультэта эстэтычнай адукацыі сталічнага педуніверсітэта. Падчас вучобы і пасля яе ён пераймаў вопыт выдатных майстроў ганчарнай справы і цяпер працуе ў майстэрні ў сядзібна-паркавым турысцкім комплексе «Дукорскі маёнтак» у вёсцы Дукора Пухавіцкага раёна, робіць старажытны посуд, аднаўляе ганчарныя традыцыі.

■ Спецыяльна для «Звядзі»

ПА ПРЫНЦЫПЕ ЎЗАЕМНАЙ ПАВАГІ І ВЫГАДЫ

Кітайскі пасол у Беларусі раскажаў аб дасягненнях і перспектывах двухбаковага супрацоўніцтва

— **Стадар Пасол, як бы Вы сёння ахарактарызавалі адносіны нашых краін?**
— Узаемны давер дзвюх краін бесперапынна расце, рэальнае дзелавое супрацоўніцтва паглыбляецца. З'яўляецца мноства розных прыкметных пераваг для жыхароў Беларусі і Кітая, што ні

Летась экспарт беларускіх тавараў у Паднябесную павялічыўся на 18,4%. Мы працягваем будаваць найбуйнейшы сумесны праект — Індустрыяльны парк «Вялікі камень». Беларусь адной з першых падтрымала ініцыятыву — праект эканамічнага пояса Шаўковага шляху. Перад такімі партнёрамі адчыняюцца неверагодныя перспектывы...
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь ЦУЙ ЦЫМІН у інтэрв'ю «Звездзе» раскажаў пра перспектывы партнёрства Беларусі і Кітая. Абодва бакі поўныя рашучасці падтрымліваць адзін аднаго ў важных для іх пытаннях.

дзень зносіны паміж дзвюма тэрыторыямі становіцца мацнейшымі.

Адметнай асаблівасцю беларуска-кітайскіх адносін з'яўляюцца прынцыпы ўзаемнай павагі і выгады, роўнасці і супрацоўніцтва.

СТАР. 4

■ Карэспандэнт высвятляў сітуацыю

Дзверы зніклі. Куды глядзелі... жыльцы?

У Віцебску ў пад'ездзе шматпавярховага жылога дома ўжо трэці месяц няма ўваходных металічных дзвярэй. Яны «таямнічым чынам» зніклі. Адпаведна, не працуе і дамафон. Фірма, якая абслугоўвае запорна-перагаворную прыладу (такую афіцыйную назву маюць дзверы і дамафонная сістэма), праранавала людзям скінуцца на новыя. Кошт іх ацанілі ў 600 рублёў. Ці маюць яны рацыю? У сітуацыі разбіраўся карэспандэнт «Звядзі».

Уважліва чытайце дамову!

Па сутнасці, у аналагічнае становішча могуць трапіць усе жыльцы пад'ездаў з дамафоннай сістэмай.

Жыльцы 6-га пад'езда дома №15 па праспекце Люднікава раніцай у пачатку ліпеня, выходзячы з пад'езда, не ўбачылі свае дзверы.

«Розыгрыш? Каму спатрэбілася красці дзвярне палатно? Каб здаць у металалом? Але ж дзверы не пацягнуць у пункт нарыхтоўкі металу?» — такія пытанні людзі задавалі адзін аднаму. І спадзяваліся, што або «жартаўнікі» вернуць дзверы, або міліцыя знойдзе зладзеяў. Ішоў час, а дзверы так і не вярнуліся на месца.

Аўтар гэтых радкоў апытаў некалькі жыхароў пад'езда. Прасіў паказаць дамову з фірмай, якая абслугоўвае дзверы і дамафонную сістэму. Але людзі нават не памятаюць дакладна, у якім прыкладна годзе ўсталювалі дзверы. Дамовы таксама не знайшлі.

У фірме, зразумела, ёсць адпаведныя дакументы. У прыватнасці, дамова на тэхнічнае абслугоўванне была заключана ў верасні 2005 года з прадстаўніцай жыльцоў пад'езда.

СТАР. 3

ПІШАМ ПРА ТОЕ, ШТО САПРАЎДЫ ВАЖНА
5 разоў на тыдзень!
Ідзе падпіска на «Звядзі» на IV квартал!
ЗАСТАВАЙЦЕСЯ З НАМІ — БУДЗЕ ЦІКАВА!

■ Парламенцкі дзённік

Уладзімір АНДРЭЙЧАНКА:

«Бюджэт на наступны год адпавядае асноўнай задачы эканомікі»

Ва ўрадзе ў «нулявым чытанні» разгледзелі пакет бюджэтных дакументаў

Учора дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, члены Савета Рэспублікі, прадстаўнікі Савета Міністраў абмеркавалі бюджэт на наступны год. Як ужо паведамлялася раней, галоўны фінансавы дакумент краіны фарміруецца з прафіцытам у 1,5 мільярда рублёў. Плануецца, што блок бюджэтных дакументаў парламентары разгледзяць ужо ў пачатку дзясятай сесіі.

Дэпутаты цяперашняга склікання спецыяльна загадзя разгледзяць бюджэты пакет, каб іх новаабраным пераемнікам было лягчэй пачынаць сваю работу. Уладзімір АНДРЭЙЧАНКА, старшыня Палаты прадстаўнікоў, напачатку абмеркавання паведаміў, што разгляд блока бюджэтных дакументаў з'яўляецца найважнейшай заканадаўчай задачай завяршаючай дзясятай сесіі.

Традыцыйна яшчэ да ўнясення гэтых законапраектаў у Палату прадстаўнікоў мы іх разглядаем у нулявым чытанні, — сказаў Уладзімір Андрэйчанка. — Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў, члены Савета Рэспублікі ўжо з красавіка ўключылі ў работу над пакетам бюджэтных дакументаў на наступны год. Шэраг дэпутатаў профільных камісій працавалі ў складзе міжведамасных рабочых груп па падрыхтоўцы праекта асноўных напрамкаў бюджэтна-фінансавай, падатковай палітыкі на 2017 год, прапановы па спрашчэнні падатковай сістэмы, прымалі ўдзел у пасяджэнні Савета Міністраў і яго Прэзідыума, пры разглядзе адпаведных дакументаў уносілі свае прапановы і заўвагі. Многія з іх улічаны Саветам Міністраў.

Нагадаем, бюджэтыя законапраекты абмяркоўваліся на працягу мінулага тыдня на пасяджэннях пастаянных камісій Палаты прадстаўнікоў. 15 верасня адбылося пашыранае

пасяджэнне Пастаяннай камісіі па бюджэце і фінансах з удзелам дэпутатаў іншых пастаянных камісій, кіраўніцтва Міністэрства фінансаў і Міністэрства па падатках і зборах.

— Прадстаўлены рэспубліканскі бюджэт на наступны год з'яўляецца збалансаваным дакументам, які аптымальна ўлічвае суадносіны даходаў і выдаткаў, — адзначыў спікер ніжняй палаты. — Ён адпавядае асноўнай задачы развіцця эканомікі на 2017 год па захаванні сацыяльнай стабільнасці, забеспячэнні эфектыўнасці выкарыстання тых рэсурсаў, якія ёсць, у мэтах устойлівага развіцця краіны. Прадугледжаныя змены падатковага заканадаўства арыентаваны на далейшае спрашчэнне парадку вылічэння і выплаты падаткаў, захаванне складу і колькасці падатковых плацяжоў, што дазволіць не павялічваць падатковую нагрузку на эканоміку.

У той жа час спікер сказаў, што, натуральна, ва ўмовах абмежаванасці рэсурсаў бюджэту «ўлічыць усе прапановы дэпутатаў корпуса не ўяўляецца магчымым». Менавіта для гэтага дэпутаты сустрэліся з прадстаўнікамі ўрада — каб, па магчымасці, зняць спрэчныя моманты.

Міністр фінансаў Уладзімір АМАРЫН, які выступіў з дакладам, паведаміў, што мясцовым органам улады будзе дадзена права павялічваць рамесны збор. Паводле яго слоў, змяняюцца падыходы да ўстанаўлення ставак рамеснага збору і збору за ажыццяўленне дзейнасці па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму. У Падатковым кодэксе прадугледжваецца даць права Саветам дэпутатаў базавага тэрытарыяльнага ўзроўню павялічваць, але не больш чым у тры разы, дзёночы памер ставак гэтых збораў.

Надзея ЮШКЕВІЧ. yushkevich@zviazda.by

■ Пра гэта гаварылася на Народным сходзе

ЗІРНУЦЬ НА БІЗНЕС З НАВУКОВАГА ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ

Маладыя навукоўцы змогуць прадставіць свае навуковыя работы па тэмах крэдытавання і прадпрымальніцтва, падтрымка экспарту малага і сярэдняга бізнесу. Стартаваў конкурс, да ўдзелу ў якім запрашаюцца маладыя даследчыкі, аспіранты з ВУН Беларусі, Расіі, Украіны, Латвіі, Ізраіля. Гэты конкурс закліканы матываваць новае пакаленне навукоўцаў-эканамістаў на даследаванне пытанняў эфектыўнага развіцця малага і сярэдняга прадпрымальніцтва, а таксама аказання ім падтрымкі. Арганізатары плануецца выявіць лепшыя навуковыя даследаванні, якія змогуць практычна паўплываць на беларускую эканоміку.

Па словах доктара эканамічных навук, прафесара, дэкана эканамічнага факультэта БДУ Міхаіла КАВАЛЁВА, конкурс адпавядае прыярытэтам, агучаным на пятым Усебеларускім народным сходзе.

«Сярод іх ёсць і экспарт, і развіццё прадпрымальніцтва. Паўная актыўнасць у гэтых кірунках сёння ўжо ёсць. У краіне шмат робіцца, каб яе падтрымліваць. Мы маем бліскучыя прыклады ў Парку высокіх тэхналогій. Але малы і сярэдні бізнес павінен развівацца больш дынамічна, а неабходныя перадумовы ў нас ёсць. Справа за тым, каб у моладзі было жаданне і неабходныя веды для таго, каб займацца ўласнай справай. Добры крок у гэтым кірунку будзе зроблены ўжо тады, калі на малы і сярэдні бізнес мы зірнем з навуковага пункту гледжання. Конкурс якраз гэта дазволіць. Спадзяюся, што мы зможам знайсці новыя ідэі», — адзначыў Міхаіл Кавалёў.

Удзел у конкурсе абмежаваны трыма ўмовамі: высокая якасць аналізу, патрабаванні да афармлення тэксту і адпаведнасць навуковых работ асноўнай тэме конкурсу. Лепшыя работы будуць апублікаваныя ў навуковым выданні. Вынікі журы падвядзе ў лістападзе. З тэматыкай і ўмовамі правядзення конкурсу больш падрабязна можна азнаёміцца на сайце часопіса «Новая эканоміка» www.neweconomics.info.

Ілья КРЫЖЭВІЧ. kryzhevich@zviazda.by

■ Жыллё

НЕРЭАЛЬНЫЯ ЦЭНЫ ПРАПАНОВЫ

Патэнцыйныя пакупнікі пачалі сыходзіць з другаснага рынку і больш цікавіцца новабудуёўлямі

Лета было сапраўды багатым для сталічнай жыллёвай нерухомасці па колькасці здзелак: на другасным рынку спецыялісты адзначалі незвычайную для гэтага перыяду года актыўнасць пакупнікоў, якая шмат у чым абумоўлена рэалізацыяй назапашанага за апошні год адкладзенага попыту. Неабходнасць вырашэння жыллёвага пытання (няхай гэта будзе пашырэнне жылплошчы, змена старой кватэры на новабудуёўлю ці проста размен кватэр) была заўсёды. Але тыя пакупнікі, у якіх летась і ў першай палове сёлета, на руках ужо была пэўная сума грошай, але пакуль яшчэ недастатковая для набывання кватэры, гэтым летам ужо змаглі вырашыць сваё жыллёвае пытанне. Гэтакім спрыяла вялікая прапанова кватэр на рынку і стабільна нізкія з пачатку вясны цэны.

«Мёртвага» сезона не было

Звычайна ў сярэдзіне лета цікаўнасць кліентаў да жылля мінімальная, таму штат агенцтваў нерухомасці ў гэты час скарачаецца ўдвая. Так было раней. Гэтым летам актыўнасць пакупнікоў была настолькі высокая, што перыяд адпачынкаў не аказаў ніякага ўплыву на стан рынку. Толькі ў ліпені было адзначана невялікае паслабленне попыту, але прычынай гэтага, хутчэй за ўсё, з'явілася асцярожнасць пакупнікоў у сувязі з правядзеннем дэнамінацыі. А ў жніўні ранейшая актыўнасць зноў вярнулася на рынак, чаму збольшага спрыяла набліжэнне новага навуцальнага года. Прынамсі, у апошнія гады адзначаецца новая тэндэнцыя, калі ў якасці пакупнікоў усё часцей можна ўбачыць бацькоў, якія набываюць недарагое жыллё для сваіх дзяцей — студэнтаў.

Сезонная пакупніцкая актыўнасць увяла прадаўцоў у зман аб маштабах і працяг-

чыставым аздабленнем па цэнах істотна ніжэй другаснага рынку жылля сталіцы. Таму, калі прадаўцы другаснага рынку па-ранейшаму будуць падыходзіць коштам, то можа быць паўтор сітуацыі 2015 года, калі цэны пайшлі ўніз, і з кожным днём пошуку пакупніка прадаўцы гублялі свае грошы.

На думку эксперта, завышаныя цэны сёння могуць абярнуцца для прадаўцоў значнымі фінансавымі стратамі заўтра. «Справа ў тым, што даходы насельніцтва засталіся на ранейшым узроўні, а для масавага кліента адсутнічаюць і даступныя крэдыты. Крэдыты пад 17% гадавых для чаргавікоў выдаюцца толькі пад пэўныя праекты пры будаўніцтве жылля. Тады адкуль жа можа ўзяцца працяглае павышэнне цэн на кватэры?» — тлумачыць сваю пазіцыю Святлана Кудзелка.

ласці попыту на кватэры, і некаторыя з іх, хоць і няспешна, усё ж пачалі павышаць цэны. Тымі і атрымалася, што па выніках жніўня і першай паловы верасня спецыялісты зафіксавалі невялікае (да 2%) павелічэнне цэн.

Каб штучнае падаражанне не стала пасткай

«Павышэнне коштаў нічым не падмацавана, паколькі па выніках верасня ўжо адзначаецца істотнае зніжэнне актыўнасці пакупнікоў», — кажа намеснік дырэктара па продажах на другасным рынку жылля агенцтва нерухомасці «Твая сталіца» Святлана Кудзелка.

Акрамя таго, яна адзначае, што цяпер усё больш пакупнікоў з другаснага рынку сыходзяць на рынак новабудуёўляў, і ў прыватнасці — у прыгарад Мінска. У некаторых новабудуёўлях прыгарада гэтай восенню прапануюцца кватэры з ужо зробленым

Попыт — толькі на бюджэтнае жыллё

У пацвярджэнне стабільных цэнавых пераваг пакупнікоў, спадарыня Кудзелка прывяла той факт, што і зараз, як і ў пачатку года, асноўная доля попыту (каля 60%) прыпадае на кватэры да 40 тысяч долараў.

«Каб пазбегнуць фінансавых страт у будучыні, прадаўцам пры вызначэнні цэн на сваю кватэру неабходна арыентавацца не на кошы прапановы аналагічных кватэр, а на цэны рэальных здзелак, з якімі можна азнаёміцца ў асобным раздзеле спецыялізаваных сайтаў, — раіць Святлана Кудзелка. — Цэны прапановы абсалютна не інфарматыўныя, паколькі сёння, у сувязі з завышэннем цэннікаў, зніжкі пры заключэнні дагавора куплі-продажу могуць дасягаць 20%».

Акрамя таго, сярэдні тэрмін самастойнага продажу кватэры з дапамогай размяшчэння аб'явы на профільных парталах аб нерухомасці складае каля 80 дзён, у той час як практыка паказвае, што пры наяўнасці вялікай базы канкрэтных заявак і комплексных праграм дапамогі прадаўцам і пакупнікам, гэты тэрмін можа быць зніжаны да 30 дзён.

Сёння, у сувязі з завышэннем цэннікаў, зніжкі пры заключэнні дагавора куплі-продажу могуць дасягаць 20%.

Спецыяліст нагадала, як выглядаюць цяпер сярэднія цэны праведзеных здзелак з кватэрамі стандартных спажывецкіх якасцяў. Так, цана квадратнага метра аднапакаёвай кватэры складае 1160 долараў, двухпакаёвай — 1060, трохпакаёвай — 1030 долараў. Сярэдняя цана прададзеных аднапакаёвых кватэр — 38 500 долараў, двухпакаёвых — 53 500, а трохпакаёвых — 64 500 долараў.

Павялічыўся цэннік арэнды

Спецыялісты адзначаюць, што ў жніўні назіралася значнае павелічэнне актыўнасці будучых кватарантаў. Гэтая тэндэнцыя працягваецца і ў верасні. Адна з асноўных прычын такога росту актыўнасці — прыток студэнтаў, якія не былі забяспечаны

НАЛАДЖАНЫ ДЫЯЛОГ

Традыцыйныя прамыя тэлефонныя лініі пройдуць і ў гэтую суботу. 24 верасня жыхары ўсіх рэгіёнаў краіны атрымаюць магчымасць задаць пытанні ўладам. Прамыя тэлефонныя лініі пройдуць з 9.00 да 12.00, на званкі будуць адказваць:

Брэсцкі аблвыканкам
кіраўнік спраў НАРКЕВІЧ Юрый Іосіфавіч (80162213121);

Віцебскі аблвыканкам
кіраўнік спраў СЫСОЕЎ Аляксандр Уладзіміравіч (80212222222);

Гомельскі аблвыканкам
намеснік старшыні ПІРШТУК Баласлаў Казіміравіч (80232751237);

Гродзенскі аблвыканкам
намеснік старшыні БУБЕНЧЫК Алена Аляксандраўна (80152735644);

Магілёўскі аблвыканкам
намеснік старшыні ЯНКОЎ Дзмітрый Васілевіч (80222501869);

Мінскі аблвыканкам
намеснік старшыні СІРЭНКА Віктар Іванавіч (5004160);

Мінскі гарвыканкам
намеснік старшыні ДАМАРАЦКІ Андрэй Уладзіміравіч (222 44 44).

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

■ Гарадская прастора

ЯК ПРАЙСЦІ ДА БІБЛІЯТЭКІ?

Для кожнага раёна створаць інтэрактыўную карту безбар'ернага асяроддзя

У многіх еўрапейскіх краінах такія анлайн-рэсурсы даўно працуюць. Беларускія спецыялісты за аснову возьмуць вопыт Германіі, падзяліўся намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення Мінбудархітэктуры Арцём ЮШКЕВІЧ.

Карты будуць размешчаны ў свабодным доступе на сайтах мясцовых выканкамаў. Спецыялісты раённых аддзелаў архітэктуры і будаўніцтва, з улікам афіцыйнай базы даных, пазначаць, якія аб'екты з'яўляюцца даступнымі для інвалідаў, у якія можна трапіць толькі з суправаджэннем, а дзе дагэтуль няма пандусаў ці ліфту. Карыстальнікі рэсурсу ў сваю чаргу змогуць пакадаць каментарыі. Напрыклад, паскардзіцца, што ў будынак, які лічыцца даступным, немагчыма заехаць на калясцы.

Трэба сказаць, што падобная карта ў Беларусі ўжо ёсць — freeway.by. Але гэта валанцёрскі праект, які ахоплівае толькі буйныя абласныя гарады і некалькі раённых. Новы рэсурс будзе ўтрымліваць інфармацыю пра ўсю краіну. Плюс дадатковая магчымасць зваротнай сувязі з мясцовай уладай, якая будзе адказна за карту.

— Для нас гэты праект — вялікі крок наперад, — прызнаецца намеснік міністра працы і сацыяльнай абароны **Аляксандр РУМАК**. — Мы толькі пачынаем работу над ім. У найбліжэйшы час арганізуем семінар па гэтай тэме, куды запросім таксама грамадскія арганізацыі інвалідаў. Яны падкажуць нашым спецыялістам, як зрабіць карту зручнай, дапамогуць пазбегнуць памылак.

Фарміраванне безбар'ернага асяроддзя для людзей з інваліднасцю з'яўля-

ецца адным з прыярытэтаў сацыяльнай палітыкі.

— Важна не толькі аказаць матэрыяльную сацыяльную падтрымку, але і забяспечыць доступ людзям з асаблівасцямі да ўсіх сфер жыцця, — кажа намеснік міністра. — Для таго каб чалавек, у якога парушэнні апорнага-рухальнай сістэмы, слабы зрок, не замыкаўся ў сценах свайго дома, а ўключаўся ў грамадства, мог рэалізаваць свае правы. Патрэбны комплексны падыход у вырашэнні гэтага пытання: даступнае асяроддзе неабходна на працягу ўсяго маршруту руху інваліда. Няважна, што ён хоча наведаць: краму, установу культуры ці спартыўны комплекс.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.
lubneuskaya@vziazda.by

■ Падпіска-2016

ШЛЯХАМІ
ВІЦЕБШЧЫНЫ

Здаецца, ужо столькі куткоў Беларусі аб'ехалі зяздоўцы пачас восеніскіх сустрэч са сваімі чытачамі, а дарога ўсё адно вабіць у падарожжа. Бо ведаем: паўсюль сустрэнем шчырых, неабякавых людзей, з якімі нас яднае адданасць роднай газеце на роднай мове. Мабыць, таму і атрымліваюцца сустрэчы такімі цёплымі, што здаецца і восень не такой ужо халоднай. Больш заўважаеш прыгажосць наваколля і ўсмешкі месцічаў.

Сёння мы пабылі на Магілёўшчыне і Міншчыне, а ўжо назаўтра наведем Віцебшчыну. **23 верасня Дзень падпісчыка газеты «Звязда» з 11 да 14 гадзін адбудзецца на Ушацкім раённым вузле паштовай сувязі (РВПС), а з 12 да 15 гадзін — на Пастаўскім РВПС.** Традыцыйна кожнаму падпісчыку ўручаем фірменны зяздоўскі падарунак. Заходзьце — нам з вамі па дарозе!

Яны сустраюцца вясной

А пакуль амаль 4 тысячы байкераў з розных краін закрываюць сталічны мотасезон

24 верасня ў Мінску адбудзецца гарадское свята — закрыццё мотасезона-2016 H.O.G. Rally Minsk.

Як паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення ДАІ МУС Аляксандр Цагельнік, адкрыццё і закрыццё мотасезона сталі традыцыйнымі. «У гэтым годзе, як і раней, у свяце ўдзельнічае ДАІ. Мы забяспечваем бяспеку дарожнага руху і зацікаўлены ў прафілактыцы ДТЗ. Таксама цесна супрацоўнічаем з кіраўнікамі мотаклубаў, што садзейнічае распаўсюджванню інфармацыі «Дзяржаўтаінспекцыі», — расказаў ён.

Акрамя традыцыйнага мотарабату ад Кургана Славы да Палаца спорту ў суправаджэнні спецпадраздзялення дарожна-патрульнай службы «Страла» УДАІ МУС мінчан і гасцей свята чакаюць дзіцячы гарадок з удзелам юных інспектараў руху, паказальныя выступ-

ленні супрацоўнікаў ДАІ МУС Расіі і Беларусі. Таксама жадаючыя атрымаць магчымасць здаць на вадзіцельскую катэгорыю А1. На заканчэнне гасці змогуць паглядзець на скачкі з парашутам, наведаць святочны канцэрт і ўбачыць салют.

Як расказаў дырэктар H.O.G у Расіі і СНД Сяргей Каменеў, Беларусь цікавая для мотатурызму, таму што вызначаецца высокай якасцю дарог. «Спадзяюся, у нашых гасцей з'явіцца больш падстаў затрымацца і пападарожнічаць па краіне», — адзначыў ён. Свята закрыцця мотасезона прымеркавана да 80-годдзя Дзяржаўтаінспекцыі.

Арганізатары мерапрыемства — ТАА «Мотавест», аддзяленне H.O.G Iron Birds і Harley Davidson у Расіі і СНД. Падзея пройдзе пры падтрымцы Мінгарвыканкама, УДАІ МУС, Мінспорту і Міністэрства замежных спраў.

Канстанцін ЛЮТКЕВІЧ.

Дзверы зніклі.
Куды глядзелі... жыльцы?

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Наконт таго, ці павінны жыльцы аплачваць устаноўку новых дзвярэй, ёсць адпаведныя пункты ў дамоў. Там сказана, што «пры фактах вандалізму і крадзяжу рамонтных работ ажыццяўляюцца за кошт жыльцоў пад'езда...»

Крымінальную справу не завялі

Па каментарый карэспандэнт звярнуўся ў адміністрацыю Кастрычніцкага раёна Віцебска.

У афіцыйным адказе адзначалася, што фірма запэўніла: плата за тэхнічнае абслугоўванне запорна-перагаворнай прылады, пакуль яна тэхнічна няспраўная, налічвацца не будзе. Дарэчы, жыльцы былі вельмі здзіўлены тым, што ў «жыроўцы» за ліпень у радку пра карыстанне запорна-перагаворнай прылады была прапісана сума — больш за 9000 рублёў (да дэнамінацыі).

Аказваецца, з-за невысокага аэстаткавага кошту скрадзенага абсталявання (да 10 базавых велічынь) аддзелам унутраных спраў раёна прынята рашэнне аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы. У адміністрацыі канстатвалі пры гэтым, што мерапрыемствы па пошуку працягваюцца. І ў выпадку ўстанаўлення вінаватага яго

прыцягнуць да адміністрацыйнай адказнасці.

Знаёмы пракурорскі работнік адзначыў, што ў аддзеле міліцыі насамрэч мелі права не заводзіць справу. Але ж, калі жыльцы ўсё-такі незадаволены гэтым, яны могуць напісаць калектыўную скаргу.

У размове з журналістам некаторыя з жыхароў казалі, што падазраюць аднаго з суседзяў. Скажам так, праблемага. Такія, напэўна, ёсць у многіх дамах. Яны любяць пашумець з сябрамі, кураць на пляцоўках, хоць, як вядома, гэта забаронена. Актывістка з ліку жыльцоў успомніла, што ў таго суседа няма ключа ад дамафоннай сістэмы. І ён шмат разоў нават ноччу тэлефанаваў ёй і іншым, каб трапіць дадому. Можна, вырасшы спрасціць сабе доступ да жылля?

Зноў збіраюць грошы

На жаль, з тым самым «падаронным» пагаварыць мне не ўдалося. Разуменне яго суседзяў па пад'ездзе, якія, верагодна, баяцца помсты. Адна з жанчын нават сказала, што здагадваецца, дзе дзверы. Паводле яе версіі, яны... у падвале. (Маўляў, той жа праблемаму сусед і намякнуў.)

Перад публікацыяй стала вядома, што жыльцы збіраюць па 20 рублёў з кватэры,

бо ўжо не могуць цярапец, што іх пад'езд ператварыўся ў «прахадны двор».

Спадзяюцца, што новыя дзверы будуць надзейнымі, і іх цяжка будзе так проста зняць. Але міжвольна людзі агучваюць пытанне: калі і яны раптам «знікнуць», зноў прыйдзе збіраць грошы? І няўжо жыльцам трэба па чарзе дзяжурыць каля дзвярэй, каб іх не ламалі і не кралі?

Пачуў і такое меркаванне: «За столькі гадоў, калі падлічыць, фірма атрымала грошы на некалькі дзвярэй. Дык няўжо не магла ў выглядзе выключэння ўсталяваць дзверы?» Нядаўна, праўда, пры ўваходзе ў пад'езд павесілі аб'яву: работы па мантажы і аднаўленні дамафоннай сістэмы фірма ажыццявіць за ўласны кошт.

І напрыканцы, як кажуць, і «смах і грэх». Ужо даўно ў тым жа пад'ездзе пры ўваходзе і на другім паверсе няма штучнага асвятлення. Жыльцы тэлефанавалі ў камунальную арганізацыю. Але па тэлефоне пачулі, што... лямпачак няма. Між тым людзі спраўна плацяць за тэхнічнае абслугоўванне.

Сказалі, што будуць звяртацца на «прамую лінію» ў гарвыканкам, аблвыканкам. Але, калі задумацца, няўжо мэр ці губернатар павінны заклікаць адказных замяніць лямпачку?

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@vziazda.by

НАВІНЫ

ПАДЗЕЛ

ФАКТЫ

НАВІНЫ

ПАДЗЕЛ

ФАКТЫ

Пакінь аўто дома!

Рух на асобных участках Мінска будзе абмежаваны ў Дзень без аўтамабіля

У сувязі з правядзеннем акцыі «Дзень без аўтамабіля» ў Мінску 22 верасня будзе часова абмежаваны рух на некаторых сталічных вуліцах.

Так, з 6.00 да 24.00 на участку па вуліцы Леніна ад праспекта Незалежнасці да вуліцы Кірава рух будзе закрыты ў абодвух напрамках. У сувязі з гэтым будзе арганізаваны аб'езд па вуліцы Энгельса на участку ад вуліцы Кірава да вуліцы К. Маркса.

Па вуліцы Леніна, якая на некаторы час стане пешаходнай, плануецца правядзенне розных святочных мерапрыемстваў і акцый. У прыватнасці, запланавана канцэртна-забаўляльная праграма, будуць арганізаваны бясплатныя велакскурсіі, трыял-шоу з веласіпеднымі каскадзёрамі, пазнавальныя і рухавыя гульні для дзяцей. Таксама пройдуць лекцыі па тэмах урбаністыкі і ўстойлівай гарадской мабільнасці.

Завершыцца святочнае мерапрыемства веларабегам ад вуліцы Леніна па праспекце Незалежнасці да Нацыянальнай бібліятэкі, у якім могуць прыняць удзел усе жадаючыя.

Сямён РЭМЕЗАЎ.

У сталіцу на вучобу — бясплатна

Навучэнцам Мінскага раёна прадастаўлена права бясплатнага праезду на вучобу ў сталіцу. Гэта рэгламентавана рашэннем Мінскага абласнога Савета дэпутатаў ад 15 верасня бягучага года №152. Яно апублікавана на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале.

Дакументам устаноўлена, што навучэнцы ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі і спецыяльнай адукацыі, размешчаных на тэрыторыі сталіцы, якія пражываюць на тэрыторыі Мінскага раёна з 1 верасня па 30 чэрвеня маюць права на бясплатны праезд на аўтамабільным транспарце агульнага карыстання рэгулярных прыгарадных зносін ад месца жыхарства (месца знаходжання) да месца вучобы і назад. Навучэнцы рэалізуюць права на бясплатны праезд на падставе даведкі, якая пацвярджае іх навучанне ў сталічных установах адукацыі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Бізнес на чыгунным шроце

каштаваў першаму намесніку дырэктара Магілёўскага металургічнага завода волі

Следствам устаноўлена, што з чэрвеня па жнівень 2012 года ён даваў падначаленым незаконныя ўказанні аб складанні падрабленых дакументаў на рэалізацыю чыгуннага літога шроту пад выглядам запаяльніка чыгуннага адліванага.

Пасля гэтага збыў 164 тоны шроту камерцыйнай фірме, зарэгістраванай у Расійскай Федэрацыі. Шкода ад яго дзеянняў абшлася завода ў 36 тысяч дэнамінаваных рублёў. За кожную тону прадукцыі былі першы намеснік дырэктара атрымаў незаконнае ўзнагароджанне.

— Дзеянні абвінавачанага кваліфікаваны следствам па частцы 4 артыкула 210

(крадзеж шляхам злоўжывання службовымі паўнамоцтвамі, учынены ў асабліва буйным памеры) Крымінальнага кодэкса Беларусі, — удакладніла афіцыйны прадстаўнік УСК па Магілёўскай вобласці Аксана Салаянчук.

Абвінавачаны змешчаны пад варту. З мэтай кампенсацыі прычыненай дзяржаве шкоды на яго маёмасць і грашовыя сродкі ў памеры 100 тысяч рублёў накладзены арышт.

Нэлі ЗІГУЛЯ.

Набыць «Зіму» да Вогненнага пеўня

Першы навагодні кірмаш у Мінску адкрыецца 23 верасня ў ЦУМе, паведамілі ў галоўным упраўленні спажывецкага рынку Мінгарвыканкама.

У гэты дзень гандлёвае прадпрыемства пачынае 100-дзённы адлік да Новага года ўрачыстым адкрыццём першага ў сталіцы навагодняга кірмашу — асобнай секцыі з таварамі адпаведнай тэматыкі. Паабяцана, што ў продажы, у прыватнасці, з'явіцца ўнікальныя калекцыі белых шароў серыі «Зіма», якія можна будзе набыць толькі ў ЦУМе. Ёсць і іншыя навінкі — наборы шароў серыі «Ажур» з прыгожымі малюнкамі, стыльныя «Неонавыя шары» матавых адценняў. Пакупнікам прапануюць і елкі нестандартных колераў — фіялетавага і салатавага, якія з'яўляюцца навагоднім трэндам гэтага сезона. На адкрыцці навагодняга кірмашу створаць святочную атмасферу будуць казачныя персанажы «Ёлка», «Снежны чалавек», «Эльза» і «Олаф», жывая скульптура «Майстар гадзіннікаў» і, вядома ж, Дзед Мароз са Снягуркай. Падрыхтаваныя памятных сувеніры з сімвалам наступнага года — Вогненным пеўнем.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Работа з вынікам

Магілёўскія мытнікі лічаць гэта найлепшым падарункам да сваёй прафесійнай даты

У зоне дзейнасці магілёўскай мытні знаходзіцца амаль адна шостая плошчы краіны. Гэта звыш 1600 прадпрыемстваў, каля 400 кіламетраў беларуска-расійскай мяжы, міжнародны аэрапорт Магілёў.

Сёння прадпрыемствы Магілёўскай вобласці экспартуюць тавары ў 83 краіны свету, імпартуюць з 52 краін. За 8 месяцаў з пачатку года мытнікамі ажыццёлены выпуск звыш 55 тысяч партый тавараў, 37 тысяч з якіх (амаль на 24% больш, чым летась) атрымалі дазвол на вываз за межы ЕАЭС. На працягу студзеня — жніўня мытна пералічыла ў бюджэт краіны каля 99 мільёнаў дэнамінаваных рублёў — амаль на 7 мільёнаў больш, чым летась.

На цяперашні момант у магілёўскай мытні 99,8% дэкларацый прадстаўляецца ў электронным выглядзе. Гэта дазволіла значна спрасціць мытныя аперацыі і скараціць тэрмін іх здзяйснення. Прыцягненню транзітных патокаў у вобласць паспрыяла адкрыццё сёлета транспартна-лагістычнага цэнтра «Магілёў-Белмытныясервіс». У мэтах стварэння безбар'ернага асяроддзя для бізнесу і паляпшэння інвестыцыйнага клімату ў наступныя гады плануецца правесці шэраг спрашчэнняў адміністрацыйных працэдур. Напрыклад, да 2020 года павялічыць долю аўтаматычнага выпуску экспертных тавараў да 25%. (Цяпер гэтая лічба складае 13%.)

Нэлі ЗІГУЛЯ.

ПА ПРЫНЦЫПЕ ЎЗАЕМНАЙ ПАВАГІ І ВЫГАДЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Паўнаўрацнае задзейнічанне і развіццё патэнцыялу двухбаковых міждзяржаўных адносін ва ўсіх сферах, максімальнае выкарыстанне перавагі і ўзаемадапаўняльнасці дзвюх краін дазваляюць рэальнаму дзелавому партнёрству дасягнуць яшчэ большых поспехаў на карысць абодвух народаў.

— У ходзе візіту Старшыні КНР Сі Цзіньпіна ў Беларусь у маі 2015 года гаворка ішла аб прадастаўленні крэдыту для нашай краіны ў памеры 7 млрд долараў. Пад якія праекты ён выдзяляецца?

— Падчас таго візіту бакі падпісалі больш за 40 дакументаў аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве. Ужо ў 2015 годзе гандаль паміж дзвюма краінамі меў дадатнае сальда. Кітай стаў трэцім асноўным гандлёвым партнёрам Беларусі і другім імпарцёрам. Паводле статыстыкі, агульны таваразварот склаў 3,81 млрд долараў ЗША, што на 5,6% больш у параўнанні з пазамінулым годам.

На працягу апошніх гадоў пры падтрымцы фінансавых устаноў Кітая бакі рэалізавалі некалькі буйных праектаў у галіне энергетыкі, базавай інфраструктуры, прамысловай вытворчасці і інш. Гэта ўнесла значны ўклад у сацыяльна-эканамічнае развіццё Рэспублікі Беларусь і яе мадэрнізацыю. Бакі ўжо ажыццявілі каля 30 праектаў, пры гэтым сума выкарыстанай пазыкі склала 6 млрд долараў ЗША. Скончаны праекты па будаўніцтве трох цэментных заводаў, рэканструкцыі электрастанцый №2 і №5 горада Мінска, рэканструкцыі і электрыфікацыі чыгуначных шляхоў, абнаўленні дзяржаўнай аўтамагістралі М5 і інш. За будаўніцтва гасцініцы «Пекін» і работу над узвядзеннем дзвюх электрастанцый кітайская інжынерная кампанія ўдасцелена прэміі Лу Баня «Інжынерныя работы за межамі краіны». Кітайскія прадпрыемствы ў Беларусі выйгралі тэндэр на атрыманне крэдыту ад Сусветнага банка. Такім чынам, кітайскае прадпрыемства, абсталяванне, тэхналогіі і паслугі ўжо заваявалі станоўчую рэпутацыю ў Беларусі.

— Сёння кітайскія прадпрыемствы актыўна ўдзельнічаюць у стварэнні найбуйнейшай замежнай (для Кітая) знешнегандлёвай эканамічнай зоны — Кітайска-беларускага індустрыяльнага парка «Вялікі камень». Праект амбіцыйны. Якія ў яго ёсць перспектывы?

— Першы этап развіцця індустрыяльнага парка ўжо мае станоўчыя вынікі: на яго тэрыторыі вядзецца будаўніцтва, а інвестыцыі для рэалізацыі прыцягваюцца з усяго свету. У сучасны момант за аснову ўзяты прынцып «сем сувязяў і адно роўнае месца» (умовы для развіцця будаўніцтва; сувязі: транспартныя зносіны, паштовае сувязь, водазабеспячэнне, энергазабеспячэнне, газазабеспячэнне, цеплазабеспячэнне, сцёкавая вода. — Аўт.). Так, закладзены комплекс асноўных аб'ектаў інфраструктуры. Гэта чатырохпалосная двухбаковая аўтамагістра даўжынёй 11 км, водазабеспячэнне і каналізацыя, энергазабеспячэнне, сувязь і іншыя падземныя камунікацыі. Будаўніцтва і развіццё індустрыяльнага парка азначаюць сабою ўваходжанне ў новую эпоху, а прыцягненне новых інвестыцый забяспечыць устойлівае развіццё.

Ужо завершана ўзвядзенне гандлёва-выставачнага цэнтра, бізнес-цэнтра і склада часовага захавання. На працягу гэтага года плануецца іх увядзенне ў эксплуатацыю. У сучасны момант у працэсе будаўніцтва знаходзяцца адміністрацыйны будынак плошчай 8 тыс. м² і заводскі корпус плошчай 12 тыс. м², пачата будаўніцтва пляцовак па вытворчасці суперкандэнсатараў кампаніі «Чэнду Сінчжу» і беларускіх нанапекінаў. Завершана будаўніцтва праекта па перадачы і пераўтварэнні электраэнергіі, пачаты пусканаладачныя работы. Усё больш прадпрыемстваў працягваюць цікавацца да парка.

Цяпер Беларусь і Кітай добрасумленна ўкладаюць у індустрыяльны парк увесь перадавы вопыт краін свету. Наступным этапам развіцця стане аптымізацыя механізму ўпарадкавання і развіцця індустрыяльнага парка, удасканаленне заканадаўчай базы, захаванне палітычнага курсу і прадастаўленне кампаніям, якія жадаюць уступіць у гэтую эканамічную зону, высокаэфектыўных, хуткіх, зручных і якасных паслуг.

— Як ацэньваецца ўнёсак Беларусі ў стварэнне эканамічнага пояса Шаўковага шляху?

— Беларусь і Кітай, як вядома, з'яўляюцца добрымі сябрамі і партнёрамі. Рэспубліка Беларусь — адзін з ключавых партнёраў Кітая ў стварэнні эканамічнага пояса Шаўковага шляху. Сумеснае будаўніцтва індустры-

яльнага парка з'яўляецца платформай для ўзаемавыгаднай экалагічна чыстай інтэрнацыяналізацыі прамысловасці. Гэта эканамічная зона ў канчатковым выніку стане жамчужынай як двухбаковага супрацоўніцтва, так і эканамічнага пояса Шаўковага шляху, а таксама рухаючай сілай экалагічна чыстага эканамічнага развіцця Беларусі.

— У гэтыя дні прадстаўнікі Беларусі ўдзельнічаюць у 5-й міжнароднай выставе «ЭКСПА «Кітай—Еўразія», дзе прадстаўляюць дасягненні айчынай прамысловасці. Як кітайскі бок ацэньвае ўдзел беларускай дэлегацыі ў выставе?

— У гэтым кірмашы ўдзельнічаюць прадстаўнікі 42 краін, усіх кітайскіх правінцый і аўтаномных раёнаў. Рэспубліка Беларусь з'яўляецца ганаровым госцем 5-й міжнароднай выставы «ЭКСПА «Кітай — Еўразія». Па запрашэнні кітайскага ўрада і аргкамітэта кірмашу беларуская дэлегацыя на чале з намеснікам Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Мікалаем Снапковым прыехала ва Урумчы. У склад дэлегацыі таксама ўвайшлі міністр інфармацыі Лілія Ананіч, міністр эканомікі Уладзімір Зіноўскі, кіраўнікі кампетэнтных дзяржорганаў і прадстаўнікі 40 найбуйнейшых беларускіх прадпрыемстваў. Ужо прайшоў лагістычны форум «Міжнародны Шаўковы шлях», у якім удзельнічаў спадар Снапкоў, і форум міністраў інфармацыі, на якім прысутнічала Лілія Ананіч. Лілія Станіславаўна падкрэсліла, што Рэспубліка Беларусь з'яўляецца адной з першых краін, якія падтрымалі ініцыятыву «Адзін пояс і адзін шлях», Беларусь — яе стабільны і надзейны партнёр. Абодва бакі ўзбагачаюць супрацоўніцтва тым, што ўключаюць у сумесную работу розныя вобласці партнёрства — палітыку, эканоміку, культуру, а таксама падтрымліваюць яго сродкамі масавай інфармацыі. Я спадзяюся, што беларуская дэлегацыя даб'ецца поспеху на 5-й міжнароднай выставе «ЭКСПА «Кітай — Еўразія».

— У студзені гэтага года быў паспяхова запушчаны беларускі спадарожнік сувязі, які вывела на арбіту кітайская касмічная ракета-носьбіт. Як прасоўваецца супрацоўніцтва ў навуковай сферы паміж Беларуссю і Кітаем?

— Навукова-тэхнічнае партнёрства заўсёды з'яўлялася важным складнікам двухбаковых міждзяржаўных адносін. Тут мы таксама кіруемся прынцыпам узаемнай выгады. За апошнія гады колькасць абласцей, у якіх рэалізуюцца сумесныя праекты, паступова павялічылася. Гэта оптыка, мікраэлектроніка, матэрыялазнаўства, машынабудаванне і мноства іншых. Кантакты паміж спецыялістамі сталі больш цеснымі. Запуск спадарожніка — яшчэ адно пацвярджэнне цеснага і ўдалага супрацоўніцтва ў навуковай сферы паміж Кітаем і Беларуссю.

Міністэрства навукі і тэхнікі КНР і Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь пастаянна прыкладаюць намаганні па стымуляванні супрацоўніцтва дзяржаўных прадпрыемстваў і навукова-даследчых устаноў дзвюх краін і стварэнні новай мадэлі адносін. У чэрвені гэтага года ў Мінску адбылося 1-е пасяджэнне камісіі па навукова-тэхнічным супрацоўніцтве кітайска-беларускага міжурадавага камітэта па супрацоўніцтве. На ім бакі ўзгаднілі і падпісалі Пратакол асноўных мэт сумеснай фінансавай падтрымкі супрацоўніцтва ў даследаваннях і распрацоўцы, на аснове якога Міністэрства навукі і тэхнікі КНР і Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь у будучыні выдзяляць сродкі для аказання фінансавай падтрымкі сумесна распрацаваным даследчым і канструктарскім праектам. На гэты момант ужо вызначаны першыя 25 праектаў, якія атрымаюць такое фінансаванне.

— Вядома, што на бліжэйшы час запланаваны візіт у Кітай Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі...

— Сапраўды, у адказ на запрашэнне старшыні КНР Сі Цзіньпіна ў канцы верасня адбудзецца дзяржаўны візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі ў Кітайскую Народную Рэспубліку. Кіраўнікі дзяржаў абмяняюцца думкамі наконт бягучага стану і развіцця двухбаковых адносін, а таксама абмяркуюць далейшыя планы па развіцці і паглыбленні двухбаковага супрацоўніцтва. Гэтая сустрэча двух лідараў з'яўляецца найбольш важнай у бягучым годзе. У сучасны момант нашы краіны падтрымліваюць адносіны глыбокага даверу. Новая сустрэча абавязкова дасць штуршок для вывядзення двухбаковага супрацоўніцтва на новы ўзровень.

Пытанні задавала Надзея АНІСОВІЧ. anisovich@vziazda.by

Беларускія стэнды — у трэндзе!

На пятай выставе ЭКСПА «Кітай—Еўразія», якая праходзіць цяпер ва Урумчы (адміністрацыйны цэнтр Сінцзян-Уйгурскага аўтаномнага раёна КНР) вялікай папулярнасцю карыстаюцца стэнды галоўнага ганаровага госця — Беларусі, паведамілі карэспандэнты газеты «Звязда» нашы калегі з «Жэньмінь жыбаа» анлайн».

Агульная плошча выставачнай экспазіцыі нашай краіны складае 360 квадратных метраў (дарэчы, самая вялікая «тэрыторыя» сярод усіх удзельнікаў). Тут прадстаўлена прадукцыя больш чым 40 прадпрыемстваў розных галін. На стэндах шырока адлюстраваны прамысловы патэнцыял, найноўшыя навуковыя распрацоўкі, прывабнасць індустрыяльнага парка «Вялікі камень». На стэндах Міністэрства інфармацыі, а таксама Нацыянальнага агенцтва па турызме Мінспорту ўсім зацікаўленым прапанавана інфармацыя аб нашай краіне, яе турыстычных «разынках» і інвестыцыйных магчымасцях.

Мікалай ЛІТВИНАЎ. litvinov@vziazda.by

Усходні вектар

ШАЎКОВЫ ШЛЯХ І ЕЎРАРЭГІЁН «НЁМАН»

Кантакты паміж Гродзенскай вобласцю і кітайскай правінцыяй Ганьсу былі ўстаноўлены ў 2007 годзе, і за гэты час партнёры падпісалі 10 дакументаў міжрэгіянальнага характару аб супрацоўніцтве ў розных сферах дзейнасці. Прычым, не абмежаваліся дэкларацыямі аб намерах, па шэрагу пазіцый ужо дасягнулі ўзаемавыгадных вынікаў, а па іншых імкнуцца напоўніць дасягнутыя дамоўленасці канкрэтнымі справамі.

Для даведкі

Тэрыторыя кітайскай правінцыі Ганьсу — 425,9 тыс. кв. км, насельніцтва складае больш за 27 мільёнаў чалавек. Стагоддзямі гэта быў жыццёва важны калідор паміж Кітаем і Цэнтральнай Азіяй, бо праз Ганьсу праходзіў амаль 1600-кіламетровы ўчастак Вялікага Шаўкавага шляху. З гэтай прычыны тут здаўна пражываюць людзі розных нацыянальнасцяў і веравызнанняў. Адміністрацыйным цэнтрам правінцыі з'яўляецца горад Ланьчжоў, дзе 3,6 мільёна жыхароў.

Дарэчы, на бліжэйшыя дні запланаваны тры форумы з удзелам партнёраў з Гродзеншчыны і Ганьсу. Намеснік старшыні Гродзенскага аблвыканкама Віктар Лісковіч і начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Аляксандр Вяроўка ўдзельнічалі ў першым Міжнародным культурным ЭКСПА «Шаўковы шлях» у горадзе Дуньхуан. Старшыня камітэта эканомікі Гродзенскага аблвыканкама Андрэй Свірыдаў наведваў горад Урумчы, дзе праходзілі мерапрыемствы ЭКСПА «Кітай—Еўразія» і пасяджэнне рабочай групы па міжрэгіянальным супрацоўніцтве. У сваю чаргу, каля 10 прадпрыемстваў правінцыі Ганьсу ўдзельнічаюць у рэспубліканскай выставе-кірмашы «Еўрарэгіён «Нёман» — 2016», якая адбудзецца ў Гродне 23-24 верасня.

Паводле інфармацыі камітэта эканомікі Гродзенскага аблвыканкама, экспертна-ім-

■ Супрацоўніцтва

ПА ВЕДЫ БУДУЧЫНІ — У КІТАЙ

Дзесяць беларускіх студэнтаў атрымаюць магчымасць вывучаць сучасны вопыт развіцця інфармацыйных тэхналогій у Кітаі.

Трохбаковы мемарандум аб супрацоўніцтве ў галіне арганізацыі адукацыйнага праекта «Насенне будучыні» быў падпісаны Міністэрствам адукацыі, Міністэрствам сувязі і інфарматызацыі і кампаніяй «Бел Хуавэй Тэхналоджыс». Віцэ-прэм'ер Беларусі Анатоль Калінін зазначыў, што падпісанне гэтага дакумента дасць беларускай моладзі магчымасць двухтыднёвага навучання на тэрыторыі краіны-партнёра. Маладыя людзі атрымаюць шанец праявіць сябе і зрабіць пэўны ўнёсак у развіццё высокіх тэхналогій.

Ад Кітая мемарандум падпісаў дырэктар ТАА «Бел Хуавэй Тэхналоджыс» Пан Юн. Па яго словах, кітайская кампанія зацікаўлена ў сумесным супрацоўніцтве і пастараецца задзейнічаць беларускіх спецыялістаў у рэалізацыі сваіх праектаў, а таксама прывабіць маладых людзей перспектывным кірункам новых тэхналогій.

Рагнеда ЮРГЕЛЬ. yurgel@vziazda.by

Гродзеншчына і правінцыя Ганьсу

актывізуюць партнёрскія адносіны

сычужныя, масла), аднак так і не ўвайшлі на рынак КНР, не жадаючы пастаўляць свае тавары па дзюечы там сярэдне-несусветных цэнах. А сёлета сітуацыя па прасоўванні малочнай прадукцыі на кітайскі рынак яшчэ больш ускладнілася падпісаннем пагаднення аб свабодным гандлі паміж КНР і Аўстраліяй, у выніку чаго аўстралійская прадукцыя рэалізуецца без мытных пошлін.

Разам з тым, зараз на завяршальнай стадыі работа па атрыманні ваўкавыскім ААТ «Беллакт» сертыфіката на пастаўку ў Кітай сухога дзіцячага харчавання. Узоры гэтай прадукцыі, якое прадпрыемства накіравала ў КНР, паспяхова прайшлі выпрабаванні.

— З кожным сумесным крокам па ўзмацненні ўзаемаадносін з асноўным партнёрам вобласці ў Кітаі — правінцыяй Ганьсу — пашыраюцца таварныя пазіцыі, цікавыя кітайскаму боку. Гэта ўсяляе ў нас аптымізм наконт дынамікі развіцця гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва з КНР, чаму мы надаём вялікую ўвагу, — падкрэсліў Уладзімір Краўцоў па выніках візіту ў Кітай. — Акрамя таго, ёсць розныя кірункі супрацоўніцтва ў сферах культуры і адукацыі.

У тэму

Праз адкрыты аўкцыён кітайская гандлёва-прамысловая карпарацыя «Цюань Шэн» набыла гасцінічны комплекс «Гродна» коштам больш за 3,1 мільёна долараў ЗША. У ходзе рэалізацыі праекта плануецца захаванне нумарнага фонду гасцініцы — не менш за 50% ад карыснай плошчы, стварэнне гандлёвай сеткі і пункту спажывецкіх паслуг (крамы, цырульня), а таксама рэстарана, канферэнц-залы, кітайскага медыцынскага сэрвісу, офісаў.

Барыс ПРАКОПЧЫК. prapochnik@vziazda.by

ДЗЕНЬ ВЫВЕРНУТЫХ КІШЭНЯЎ

Калі я была малая, заўсёды хадзіла па вуліцы з вывернутымі кішэнямі. «Чаму» — пыталіся дарослыя? «Няўжо не зразумела, — адказвала, — каб злодзеі адразу бачылі, што ў мяне нічога няма...»

Сёння разумею, што менавіта тады я была па-сапраўднаму шчаслівая. Парадокс, але вывернутыя кішэні давалі мне адчуванне шчасця, лёгкасці. З узростам жа мы іх напаяняем: хто зайздрасцю, хто злосцю, хто крыўдамі...

Аднойчы вучань звярнуўся да настаўніка з просьбай:

— Вы заўсёды ў добрым настроі, ніколі не злуецца. Дапамажыце і мне стаць такім.

Настаўнік пагадзіўся і загадаў яму прынесці вядро бульбы ды вялікі празрысты пакунак.

— Калі ты на каго-небудзь раззлуецца і за-тоіш крыўду, — сказаў настаўнік, — дык вазьмі бульбіну. З аднаго боку напішы сваё імя, з другога — імя чалавека, з якім адбыўся канфлікт, і пакладзі яе ў пакунак.

— І гэта ўсё? — здзіўлена спытаў вучань.

— Не, — усміхнуўся настаўнік. — Ты павінен гэты пакунак заўсёды насіць з сабой. І кожны раз, калі на каго-небудзь пакрыўдзішся, дадаваць у яго чарговую бульбіну. Вучань пагадзіўся.

Прайшоў нейкі час. Пакунак вучня напоўніўся бульбінамі і стаў ужо досыць цяжкім. Яго вельмі нязручна было насіць з сабой. Да таго ж тая бульба, што ён паклаў у самым пачатку, стала псавацца. Яна пакрылася слізкім брыдкім налётам, некаторыя клубні прараслі, некаторыя зацвілі і сталі смрадзець.

Вучань зноў прыйшоў да настаўніка і сказаў:

— Гэта ўжо немагчыма насіць з сабой. Па-першае пакунак занадта цяжкі, а па-другое — бульба сапсавалася. Прапануйце, калі ласка, што-небудзь іншае.

Але настаўнік адказаў:

— Тое ж самае адбываецца і ў цябе ў душы. Калі ты на каго-небудзь злуецца, крыўдзішся, то ў цябе ў душы з'яўляецца цяжкі камень. Проста ты гэта адразу не заўважаеш. З часам камянеў становіцца больш. Учыні ператвараюцца ў звычкі, звычкі — у характар, які нараджае смуродныя заганы. Я даў табе магчымасць паназіраць увесь гэты працэс збоку. Кожны раз, калі ты вырашыш пакрыўдзіцца або, наадварот, пакрыўдзіць кагосьці, падумай, ці патрэбны табе гэты груз.

Метро. Раніца. Іду-чытаю, нікога не чапаю. І тут мяне нехта моцна штурхнуў, пры гэтым балюча наступіўшы на нагу. Замест таго каб выбачыцца, мужчыны галас накінуўся на мяне з крыкам, прыпраўленым мацюкамі: «...Тут табе не бібліятэка...» Быццам бы гэта я яму наступіла на нагу, а не ён мне. Я ўжо хацела сказаць штосьці крыўднае ў адказ. Але палчыла да чатырох. Усміхнулася і сказала: «Прабачце, калі ласка».

І здарыўся цуд! Не, мужчына не ўсміхнуўся ў адказ, не папрасіў прабачэння. Наадварот, рвануў наперад, распіхваючы іншых людзей перад эскалатарам. А вось я на душы адчула такую лёгкасць — як тады ў дзяцінстве, калі хадзіла з вывернутымі кішэнямі.

Няспешна спусцілася ўніз па эскалатары. Зайшла ў вагон. І стала якраз насупраць... свайго крыўдзіцеля, які, хоць і паспеў заняць месца, працягваў злавацца на ўвесь свет...

У кожным чалавеку ідзе барацьба, вельмі падобная на барацьбу двух ваўкоў. Адзін воўк уяўляе зло: зайздрасць, рэўнасць, эгаізм, амбіцыі, хлусню. Другі воўк — дабро: мір, любоў, надзею, ісіну, дабрыню, вернасць. І як вы думаеце, які воўк урэшце перамагае? Так, заўсёды перамагае той воўк, якога ты корміш.

...Калі расказала мужу гісторыю пра вывернутыя кішэні, ён прапанаваў унесці ў каляндар нашых сямейных традыцый «Дзень вывернутых кішэняў». «А давай раз на месяц будзем хадзіць па вуліцы з вывернутымі кішэнямі. Магчыма, нехта спытаецца «чаму?» А мы патлумачым. І, хто ведае, мо яшчэ на аднаго шчаслівага дарослага стане больш...»

Надзея ДРЫНДРОЖЫК. nadzieja@zviazda.by

■ Стыль жыцця

МАРЫ ЮРАСІКА, або На любімую справу натхнілі... коні

Рамеснік Уладзімір Юрасік са сваім любімым Горцам, жонкай Марыяй і дачушкай Юнай.

Уладзімір Юрасік, мой суразмоўца, лічыць, што на размераны, спакойны ход яго жыцця паўплывалі... коні. Так-так, гэтыя статныя прыгажуні дапамаглі яму нарэшце сустрэць сваё шчасце, стварыць сям'ю, набыць дом на беразе ракі, знайсці справу па душы, смела заглядаць у будучыню.

Яго жыццё падзялілася на «да» і «пасля». «Да», калі яшчэ не ведаў пра існаванне Марыі, амаль не ўспамінае. А яна — зусім яшчэ юная, з даверлівым позіркам, непрыкметна ўвайшла ў яго жыццё. На паўналецце каханай падарыў... жарабя. Маша з Валодзем часта прагульваліся вечарамі па горадзе конна, пад размераны цокат капітоў паслухмяных жывёл, марылі пра будучыню.

А яна неўзабаве затухала пад сэрцам Марыі. Калі зразу-

мелі, што хутка іх стане трое, Юрасікі перабраліся жыць у драўляную хатку ў вёсцы Багуславічы, што за Залуззем. Побач нясе свае воды ціхі і спакойны Мухавец. А сустракаць святанкі над ракой пад пошчак птушак — што можа быць прыемней?

Неўзабаве нарадзілася Юна. Дзіўна, каравокая малая пераставала плакаць, калі чула птушак: гукі прыроды для яе — песня.

(Заканчэнне на 3-й стар. «СГ».)

■ Захапленне

Хна на цела наносіцца не пэндзлікам, а выцскаецца непасрэдна з цюбіка.

«МНЕ ПАДАБАЕЦА ЎПРЫГОЖВАЦЬ ЛЮДЗЕЙ»

Нехта пляце мандалы (абярэгі ў форме круга), нехта расфарбоўвае, а маладая мама Юлія Палушкіна з Брэста малюе іх хной на цэле

Упершыню я ўбачыла Юлю на фестывалі трэнінгаў «Лёгкае жыццё». Яна там праводзіла майстар-клас па мехендзі. Трэба было бачыць, якія шчаслівыя выходзілі пасля яго дзеці і іх мамы. Праз нейкі час мы сустрэліся з Юліяй у Брэсце і пагаварылі пра хну, мехендзі і цуды, якія робіць з людзьмі дэкрэтны водпуск.

— Юля, раскажы, адкуль ты даведлася пра мехендзі?

— Некалькі гадоў таму я, як рамеснік, паехала прадаваць свае вырабы на кірмаш у Віцебск. Непадалёку ад мяне дзяўчына малявала хной. Я доўга назірала за тым, як яна гэта робіць. А потым падышла і папрасіла намалюваць што-небудзь і мне. Май-

стар па мехендзі ўбачыла маю шчырую зацікаўленасць і на развітанне падарыла цюбік з фарбай. Натхнёная, я прыехала дадому і пачала актыўна вучыцца. Малявала на сабе, на маме, на сяброўках. І так захапілася, што дагэтуль не магу спыніцца (смяецца). Мне вельмі падабаецца ўпрыгожваць людзей.

— А фарба, якой наносіцца малюнак, не шкодная?

— Не, хна валодае гаючымі ўласцівасцямі і карысная для скуры. Але я маю на ўвазе натуральную — карычневую, якой аддаю перавагу. Некаторыя дзяўчаты просяць намалюваць мехендзі чорнай фарбай, каб гэта выглядала, як тату. Тлумачу ім, што чорная, бардовая, сіняя хна — гэта відавочна хімічныя сумесі.

(Заканчэнне на 6-й стар. «СГ».)

Парфумер Уладзіслаў РЭКУНОЎ:

■ Таямнічы свет водараў

«МУЖЧЫНА НІКОЛІ НЕ ЗАБУДЗЕ ПАХ КАХАНАЙ»

Пра моду на парфуму, пошук «другой палавінкі» і стэрэатыпы пры выбары духоў

Калі трапляеш у парфумерную студию Уладзіслава Рэкунова, адразу адчуваеш прыемны мяккі водар. Гэта эфірныя алеі, якія захоўваюцца тут у маленькіх слоіках. Вось лаванда, побач — язмін. А гэта нешта вельмі знаёмае, ніяк не атрымліваецца ўспомніць... Сакрэт у тым, што парфумер можа адрозніваць тысячы водараў, тады як звычайнаму чалавеку гэта не пад сілу. Займацца парфумернай справай Уладзіслаў пачаў пасля таго, як зразумеў: яму нецікава проста прадаваць духі — хацелася самому іх ствараць. Сёння ён дырэктар Асацыяцыі вытворцаў парфумерыі і касметыкі, аўтар дзясяткаў парфумерных «бестселераў», сярод якіх водары для Мірэй Мацьё, Кацярыны Раждзественскай, Уладзіміра Пуціна.

У парфумернай студыі Уладзіслава Рэкунова.

— **М**АСТАЦТВУ парфумера можна навучыцца ці гэта талент, які даецца нам з нараджэння?

— Канешне, можна навучыцца. Зразумела, ёсць схільнасць да гэтага. У парфумерыі важныя і гуманітарны склад розуму, і тэхнічныя веды. Калі чалавеку гэта блізка, ёсць жаданне ствараць прыгожае, то тады можна пачынаць вучыцца.

У БДТУ ёсць спецыяльнасць, якая дае чалавеку папярэднюю падрыхтоўку: прафесію хіміка з араматычнымі ведамі. І ўжо пасля гэтага можна працягваць навучанне, напрыклад, у Францыі ці ў Бельгіі.

— **К**алі існуе мода на водары, то што модна зараз?

— Ёсць асноўны лейтматыў — лёгкі блакітны альбо зялёны водар. Але жанчыны часам здраджваюць яму. Скажам так: мы разумеем, што самае элегантнае жаночае адзенне — сукенка, але заўсёды ёсць жаданне паказаць сябе, быць не такой, як усе. Прыкладна тое ж самае адбываецца і з пахамі, калі ў соцыуме здараюцца значныя падзеі. Напрыклад, у 1970-я гады быў усплёск руху хіпі. Тады асабліва папулярны стаў пах пачулі, які ўварваўся ў многія водары брэндаў і такім чынам трапіў нават у тые дамы, якія не падтрымлівалі гэты рух. Аднак як толькі ў жыцці грамадства ўсё стабілізуецца, мы зноў вяртаемся да лёгкіх і далікатных водараў.

Больш за 40% нашых жанчын аддаюць перавагу кветкава-фруктаваму паху — гэта той самы лейтматыў. Але ёсць яшчэ 60%, якія выбіраюць іншыя сямействы водараў.

— **Я**к правільна выбраць парфуму?

— Першае, што б я параіў, — падыходзіць да выбару водару з такімі ж крытэрыямі, як і пры выбары адзення. Задаць сабе пытанне: навошта мне патрэбная гэтая парфума? Калі вы шукаеце паўсядзённы водар для работы, вы ўжо ўяўляеце, у што будзеце апранутыя. Хутчэй за ўсё, гэта будзе дзённы водар — не надта рамантычны, які не створыць за сабой доўгага шлейфа. Калі ж мы выбіраем вячэрнюю парфуму, якая стварае асабліваю атмосферу

і будзе ахутваць нас, як пледам, значыць, варта звярнуць увагу на больш цялесныя, мускусныя водары.

Па-другое, я раіў бы паспрабаваць ахарактарызаваць любімы водар колерам. Ёсць сем колераў вясёлкі, сем нот, а ў парфумерыі — сем асноўных класаў, для якіх характэрныя пэўныя колеры. Ёсць травяныя ноты, якія выклікаюць адчуванне свежаскошанай травы, цёмнай сакавітай зеляніны лесе. Яны найменш сексуальныя. Ёсць блакітныя водары — крыху больш цёплыя і салодкія, празрыстыя, як паветра, чыстыя, як крышталі. Напрыклад, лавандавыя. Яны больш рамантычныя, чым зялёныя, але таксама досыць халодныя і добра падыходзяць для раницы...

Яшчэ адна парада: калі будзеце выбіраць водар, успомніце тыя пахі, якія вам падабаюцца. Бо вы ўжо карысталіся нейкімі духамі. Пачытайце, якія ноты ў іх былі і, магчыма, вы адразу разгадаеце тую самую, якая вам даспадобы. Магчыма, гэта быў кавун. Цяпер выбіраць новыя духі будзе значна прасцей: бо вы ведаеце, які водар хочаце знайсці.

Акрамя таго, памятайце яшчэ пра тое, што ніколі не трэба спяшацца з выбарам. Каб не здарылася так, што ў

«Часам з узростам у некаторых жанчын з'яўляецца жаданне падаць сябе, зноў загучаць, прыцягнуць увагу. Робіцца гэта ў першую чаргу з дапамогай водару».

краме вам духі спадабаліся, вы іх купілі, а дома зразумелі, што водар «душыць» вас. Бывае так, што нюх не адразу можа схаліць нейкія непрыемныя моманты.

Варта сказаць і пра тое, што кава, якую нам прапануюць панюхаць у крамах, каб «адпачыць» ад велізарнай колькасці пахаў, — усяго толькі прыдумка. Парфумеры ніколі так не робяць, бо гэта ні больш ні менш, чым яшчэ адзін водар. А калі вы сапраўды хочаце даць адпачыць свайму носу, лепшае, што можна зрабіць, — выпіць вады альбо падыхаць 30 секунд свежым паветрам.

— **Куды лепш за ўсё наносіць духі?**

— Французы вельмі добра гавораць: «Наносьце водар туды, куды вы хочаце, каб вас пацалавалі». Па-першае, гэта цёплавывы кропкі — месцы, дзе мы адчуваем пульс: шыя, запяці. Дарэчы, наносіць духі на запяці добра і тым, што калі вы будзеце жэстыкуляваць, вакол вас будзе стварацца аўра паху, а мужчына будзе здзіўляцца, чаму ж яму так добра з вамі. Па-другое, жанчынам з доўгімі валасамі

мі я параіў бы наносіць духі на вобласць крыху ніжэй за лінію росту валасоў на патыліцы: так пах будзе трымацца значна даўжэй. Па-трэцяе, гэта локцевыя згібы і падкаленныя ямки, калі на вас адкрытае адзенне.

І не забывайце правільна вызначаць дозу нанясення водару ў залежнасці ад паху. Калі мы толькі наносім водар, то адчуваем яго, аднак патым адбываецца адаптацыя нюху, і нам здаецца, што доза была занадта маленькай, тады як для навакольных яна такой можа і не здавацца.

— **Ці можна захахацца ў чалавека дзякуючы водару?**

— Канешне, можна. Я абраў занятак парфумерыяй яшчэ і таму, што калісьці мне вельмі падабаўся адзін водар. Ім карысталася дзяўчына, якую я тады кахаў. Гэта немагчыма забыць. Таму ў гардэробе жанчыны абавязкова павінен быць так званы «якарны» водар, па якім мужчына заўсёды яе пазнае. Наогул, мы, мужчыны, абавязкова забудзем, у што жанчына была апранутая, але ніколі не забудзем яе пах.

Парфума каханай жанчыны — гэта вельмі падступны інструмент. І значна больш дзейсны, чым макіяж. Гэта так глыбока пранікае, што ты можаш забыць жанчыну і яе імя, але па-ранейшаму будзеш губляць галаву ад гэтага паху.

— **А наколькі праўдзіва тое, быццам мы знаходзім нашую «другую палавінку» па паху?**

— Канешне, гэта так. Было нават праведзена даследа-

ванне, вынікі якога паказалі, што мы выбіраем сабе спадарожніка па жыцці падобнага па паху з нашымі бацькамі (супрацьлеглага полу). Так, дачка, засынаючы на плячы таты, запамінае яго пах, па якім у далейшым будзе шукаць сваю «палавінку».

— **Ці існуюць стэрэатыпы пры выбары духоў? Напрыклад, што стройная бландынка абярэ лёгкі паветраны водар, тады як жанчына ва ўзросце — больш яскравы і моцны?**

— Гэта, хутчэй, не стэрэатып, а ўсярэдненая характарыстыка спажывання. Аднак ёсць і выключэнні. Калі зусім юная дзяўчына любіць усходнія арыянтальныя водары. Гэта вельмі рэдкі выпадак, але ён на самай справе магчымы.

Часам з узростам у некаторых жанчын з'яўляецца жаданне падаць сябе, зноў загучаць, прыцягнуць увагу. Робіцца гэта ў першую чаргу з дапамогай водару. Гэта пасыл. Гэта верш. Менавіта пра гэта казаў пісьменнік Януш Вішнеўскі: «Духі падобныя вершу, які жанчына носіць на сабе». І гэта альбо гучны гімн, альбо далікатная ціхая мелодыя. Менавіта таму, калі глядзець у агульным, то з узростам жанчыны выбіраюць больш моцныя водары. Аднак і тут існуюць выключэнні.

Акрамя таго, ва ўмовах сучаснага свету, калі, здавалася б, у нас стала значна больш магчымасцяў для зносін, нам іх катастрофічна не хапае. І тады, каб прыцягнуць да сябе ўвагу, каб захапляць і знаёміцца, мы выкарыстоўваем правераны сродак — водар.

— **Даволі часта жанчыны самі выбіраюць парфуму свайму мужчынам. Ці правільна гэта?**

— На жаль, мужчыны даволі часта не звяртаюць увагу на духі як важны асексуар і частку вобраза. І дарэмна. Часам жа самі жанчыны бяруць усё ў свае рукі і спрабуюць кантраляваць свайго партнёра. Калі ж двоё сапраўды падыходзяць адно аднаму, гэта гарманічная пара, то яна не можа выбраць водар, які не спадабаецца яму.

«Французы вельмі добра гавораць: «Наносьце водар туды, куды вы хочаце, каб вас пацалавалі».

— **Ці існуе водар, які дапаможа дамагчыся поспеху? Напрыклад, атрымаць высокую пасаду?**

— Вядома, мы не знойдзем адзіны водар на ўсе выпадкі жыцця, але так, такое магчыма. Проста пах павінен быць у гармоніі з чалавекам, які яго на сабе носіць. І пад кожную сітуацыю ён будзе свой. Калі дзяўчына ідзе ўладкоўвацца на працу, дзе ацэньваюцца яе дзелавыя якасці, і пры гэтым на ёй будзе яркі водар — гэта дысананс. Так, магчыма, яе суразмоўца будзе імкнуцца не звяртаць на гэта ўвагу, але зрабіць гэта будзе вельмі цяжка. Таму памятайце: лепш быць наогул без водару, чым з няправільным.

Ганна БАГІНО.
Фота Ігара КАРАЛЁВА
і з архіва героя

ДАРЭЧЫ

З 23 верасня па 23 кастрычніка ў Нацыянальным гістарычным музеі будзе праходзіць выстава «PaVetra Беларусі. Водар роднага краю». На першым плане экспазіцыі — водар PaVetra — сімвал Беларусі, створаны ўраджэнкай Беларусі, адной з самых тытулаваных парфумераў свету Сафіяй Гройсман і яе вучнем — Уладзіславам Рэкуновым. Акрамя гэтага, будуць прадстаўлены тэматычныя зоны, кожная з якіх уяўляе водар таго ці іншага віду мастацтва: водар і музыка, водар і жываліс, водар тэатра і кіно.

■ Мама, адпачні

БАЛОТНЫЯ ПРЫГОДЫ ШУРЫКА, або Пакемоны добра, птушкі — лепш!

Карэспандэнт «Звядзі» атрымаў заданне: арганізаваць незвычайны адпачынак для сыноў

Журналіст патэлефанаваў знаёмаму арнітолагу і папрасіў яго стаць экскурсаводам... на балоте для сваіх дзяцей, якім 8 і 11 гадоў. Кандыдат біялагічных навук, дацэнт кафедры экалогіі і аховы прыроды Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава Уладзімір Іваноўскі здзіўляўся просьбе. Сказаў, што ніхто не прасіў раней аб падобным. Звычайна адпраўляецца на балота з калегамі з розных краін, фатографамі, студэнтамі. А тут дзеці!

Самым складаным было знайсці сярод знаёмых чалавека з машынай. Хто захоча адвезці да балота, ды яшчэ і пахадзіць там? І пажадана, каб яму гэта было цікава. Перспектывай экзотыкі зацікавіўся даўні знаёмы Дзмітрый Сялюк. Дзеці яго вельмі любяць.

Жонка ж, перш чым даць згоду на нашу авантуру, задала тысячы пытанняў. Ці ёсць там магчымасць тэлефанаваць па мабільным, наколькі там небяспечна, а калі змяя ўкусіць? Самае галоўнае: хто будзе сачыць за дзецьмі? Тлумачыў, што трое дарослых ужо «як-небудзь» ды змогуць усачыць, каб малыя вярнуліся дадому ў «першапачатковым выглядзе».

Перад экскурсіяй на балота прыйшлося купіць сынам гумавыя боты ды сродак супраць камароў і кляшчоў. Дарэчы, на балоте камары рэдка, у найгоршым выпадку толькі па перыметры. Уладзімір Валянцінавіч параіў прыхапіць дзецім мінеральную ваду, бо падчас вялікіх фізічных нагурак арганізм абязводжаецца і солі выходзяць з потам. Але хлопчыкі папрасілі салодкі газіраваны напой. У выніку на балоте ім вельмі хацелася піць...

Да балота, размешчанага на тэрыторыі Рэспубліканскага ландшафтнага заказніка «Каз'янскі», ехалі прыкладна 1,5 гадзіны. Яшчэ па дарозе праз шкло аўто мы ўбачылі малаго падворніка, ляснога голуба, белую і шэрую чапляў...

Дзецім спачатку прыйшлося цяжкавата. Дацэнт (ён так сам прасіў сябе называць, каб крычаць замест «ау!», калі хтосьці адстане) паабяцаў, што павядзе нас па сцежцы. Яе праклалі за доўгія гады да возера, размешчанага сярод балота (унікальных азёр у заказніку больш за сотню), рыбака. Але зайшлі мы ў такія нетры, што мой прыцэль ціха стаў абурацца. Дзеці ж, на здзіўленне, паводзілі сябе мужна. Асабліва малодшы. Не магу сказаць, што з захапленнем, але з вялікай цікавасцю ішоў па балоцтай мясцовасці.

«На балоте жывуць многія прадстаўнікі

Чырвонай кнігі, у тым ліку бываюць «праходам» і мядзведзі...», — расказвае па дарозе Уладзімір Валянцінавіч. Дзеці, пачуўшы пра драпежнікаў, трохі насцярожыліся. Але за ўсе доўгія гадзіны «экскурсіі» па балоте і ваколіцах мы ўбачылі толькі бяскрыўдных прадстаўнікоў фаўны. Напрыклад, маленькую жабку, пару бязгогіх яшчарак. Старэйшы не пабаяўся, а малодшы, убачыўшы першую, адскочыў. Затое другую не баяўся. Што тычыцца раслін, зразумела, нідзе раней дзеці не маглі бачыць, як растуць мірт, багун балотны, буякі, брусніцы, журавіны...

Незабытым стала «відовішча»: арнітолаг забраўся на высокую сасну, каб збудаваць гняздо для сокалаў. Перад гэтым выразаў нажоўкай вялікую махавую купіну. Каб залезці на дрэва, нацягнуў на боты адмысловыя «пікі-дрэвалазы».

Не абышлося і без «надзвычайных здарэнняў». Малы прамачыў ногі на беразе невялічкага возера. Пасля гэтага не капрызіў, чым вельмі здзіўіў дацэнта. Вучоны пахваліў дзя-

цей за вытрымку і паабяцаў пры магчымасці зноў узяць з сабой. Хлопчыкі ў адзін голас заявілі, што хочуць гэтага.

Безумоўна, такія прыгоды спрыяюць таму, каб дзеці цікавіліся не толькі гульнямі ў смартфон.

— Асабіста бачыў, што не толькі дзеці, але і дарослыя ў горадзе ловяць пакемонаў. А можна ж не менш азартна вызначаць віды птушак, — разважае Уладзімір Іваноўскі. — Ёсць у нас пры арганізацыі «Ахова птушак Бацькаўшчыны» клубы: «50», «100», «200»... Членамі могуць стаць тыя, хто ўбачыць адпаведную колькасць відаў птушак (пажадана сфатаграфавачь). А чаму б нашым праграмістам не стварыць гульню, каб дзеці больш даведаліся пра птушак, насякомых, расліны? І добра, як у выпадку з папулярнымі гульнямі, каб пераможцы атрымлівалі ўзнагароду.

Аляксандр ПУКШАНСКІ
pukshanski@zviazda.by

Шумілінскі раён — Віцебск

МАРЫ ЮРАСІКА...

(Заканчэнне.)

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Абзавяліся гаспадаркай — на падворку процьма свайскай птушкі, ёсць козы, авечкі, каты, сабакі і, канешне, коні. Чарнагрывы Горац, або Гарыныч, як яго жартаўліва называе гаспадар, вельмі любіць цукеркі і залпошчвае вочы ад здавальнення, калі пачасаць яго за вушкам. А вось Зарына асцярожная, хоць ад пачастунку не адмаўляецца. З вясны да восені яны катаюць наведвальнікаў, якія з'яўляюцца на падворку Юрасікаў. Спакойныя пад незнаёмцамі коні асцярожна тупаюць па-над Мухаўцом, даюць магчымасць гараджанам адчуць прыгажосць прыроды, адпачыць ад надзённых праблем. Пасля верхавой прагулкі Уладзімір абавязкова пачастуе госьця вясковымі прысмакамі: вэнджанай баранінай, яечнай і гарбаткай за столам у засені бяроз. Дарэчы, гэта пакуль адзіная ў Жабінкаўскім раёне фермерская гаспадарка, дзе можна пакатацца вярхом у сядле і пафатаграфавачца.

Хоць гаспадар лічыць сябе ўнікальным не ў гэтай справе: ён адзіны не толькі на Жабінкаўшчыне, але, бадай, і ў краіне майстар, які пляце... нагайкі.

— Нагайка — гэта найлепшы падарунак для мужчыны, — лічыць Уладзімір. — Са старажытнага часу менавіта яна з'яўлялася сімвалам улады, як скіпетр у цара (яе знаходзілі нават у грабніцах фараонаў), лічыцца моцным аб'рэгам.

У нагайкі тры прызначэнні: для кіравання канём, пакарання казака, а яшчэ яна з'яўляецца элементам форменнай вопраткі, можа выкарыстоўвацца для самаабароны, заняткаў гімнастыкай, для адточвання прыёмаў рукапашнага бою.

Калі Уладзімір купіў коней, захацеў займець і нагайку. Аднак яе кошт надта «кусаўся», таму вырашыў сплесці сам.

У інтэрнэце было няшмат інфармацыі, як рабіць нагайку. Дзейнічаў унутраным пачуццём, шляхам проб і памылак, сапсаваў метры скуры, пакуль стала атрымлівацца менавіта тое, што задумвалася.

Уладзімір бярэ адну нагайку і дэманстравальна шчоўкае ў паветры: «аднаго ўдару хопіць, каб конь упаў як нежывы», і дадае, што яна зброя не з'яўляецца. Гэтай прыладай рамеснік ганарыцца: «толькі адчай, як у руцэ ляжыць. Унутры

— стальная балванка, на канцы — ударны жалезны наканечнік. Аснова нагайкі — плечэная абгортка, зверху — 12-палосная пляценне. Прычым палосы гэтыя — 3,5 метра кожная. Зверху для бляску скуру пакрываю італьянскім крэмам для ботаў».

Майстар ганарыцца акуратнасцю, шчыльнасцю венецыянскай касы, якая ўпрыгожвае не толькі нагайкі, але кашалькі, невялічкія сумачкі. Усё робіцца толькі са скуры. Такую не сорамна падарыць «высокім» гасцям. Дарэчы, як сцвярджае Уладзімір, ягоньня «сімвалы ўлады» ёсць у Кітаі, Германіі, Польшчы, Расіі, Казахстане. Нядаўна заказалі чарговую партыю нагаек сябры-казакі. Спартсмены аднаго з брэсцкіх клубаў рукапашнага бою купілі ў Юрасіка іх больш за дзясятка.

— Без работы не застаўся, — смяецца Уладзімір. — На байк-фестывалі мае рэчы са скуры разыходзіліся на «ўра», хоць танымі іх не назавеш. Прыхільнікаў якасных рэчаў ручнога вырабу з кожным годам большае.

...Пляце Уладзімір чарговую нагайку амаль да світанку. У ложкачку мірна паспавае двухгадовая дачушка Юна, побач — мала-

Калі Уладзімір купіў коней, захацеў займець і нагайку. Аднак яе кошт надта «кусаўся», таму вырашыў сплесці сам.

дая жонка. У невялічкім акенцы відаць, як нараджаецца новы дзень. У такія хвіліны, захопленыя працай, лёгка думаецца і марыцца. Марыць Уладзімір, што будзе некалі тут турыстычны маршрут. Сябрук Алег робіць лодку-баркас і вясной, мяркуецца, будзе катаць турыстаў па Мухаўцы. Ён адмысловы рыбак, такую юшку са шчупака зварыць — смаката! Непадалёк — аграсядзіба Шадрына. Там можна прыдбаць драўляныя распісныя сувеніры. А Валодзя на конях пакатае, баранінай пачастуе, скураныя вырабы прапануе. У смелых праектах — арганізаваць тут музычны фестываль класічнай мелодыі. Побач — этнаграфічны музей, так што турыстам ёсць што прапанаваць і паказаць.

У гэтых прыгожых, напоеных чысцінёй і водарам кветак мясцінах жаданні збываюцца. Няхай. **Святлана БЯЛЯК.**

Каб бацькі сталі сябрамі

Аднойчы ў трамваі я міжволі падслухала размову дзвюх дзяўчат. На выгляд ім было гадоў 15-16. Яны гучна абмяркоўвалі, якое несправядлівае да іх жыццё, бо ім дасталіся такія бацькі. «І нічога ім нецікава! Толькі павучаюць, толькі забараняюць! Самі нікуды не ходзяць і мяне не пускаюць», — бедала адна з іх. Дзяўчынка абуралася так яшчэ некалькі прыпынкаў. Успомніла ўсе самыя страшныя крыўды на сваіх бацькоў і летуценна ўздыхнула: «Вось бы мне такіх маму і тату, як у Леркі». Не ведаю, якія там бацькі ў той самай Леркі, бо дзяўчаты выйшлі, а я паехала далей. Усю дарогу думала аб тым, што гэта сапраўды вельмі важна: каб дома цябе чакалі твае «дарослыя сябры» — мама і тата.

А калі раптам вы ўсё ж захоцеце пазлавацца на сваіх родных, падумайце аб тым, што аднойчы ўсё можа змяніцца. І больш не будзе шанцу паспяваць разам песні Кутуньё або прыгатаваць шакаладны пірог.

Мне вельмі пашанцавала, бо ў нас з мамай заўсёды былі агульныя захапленні. З ёй я ў дзяцінстве наперагонкі чытала кнігі пра Гары Потэра і глядзела чарговыя эпізоды «Зорных войнаў». З ёй я, ужо дарослая, вельмі люблю танцаваць. Мы ўключаем радые на поўную гучнасць — і няхай увесь свет пачакае. А яшчэ мы любім спяваць песні Тота Кутуньё. Слоў амаль не ведаем, але галоўнае — мы разам і нам весела.

Што б я параіла той дзяўчыцы з трамвая і ўсім тым, хто не ведае, як знайсці агульную мову з бацькамі?

Перш за ўсё, часцей размаўляйце адно з адным. Але не проста «прывітанне-пакуль-усё нармальна». Спытайце, як справы на працы ў таты, з-за чаго сёння ўсміхалася мама. Раскажыце пра тое, што зараз цікава вам. Можна, бацькі нават і не падазраюць пра ваша захапленне альбо новае хобі, бо вы ніколі нічога не расказваеце. Канешне, спачатку будзе цяжка: вы так доўга не пусквалі сваіх родных да сябе ў сэрца, што, напэўна, дзверы, што вядуць туды, ужо заржавелі. Але аднойчы размаўляць з бацькамі будзе проста — таксама, як і з сябрамі.

Арганізуйце сямейны вечар: са смачным пірагом, душэўнымі гісторыямі і добрым фільмам. Дарэчы, пірог можна спячы разам з мамай. Упэўнена, яна ведае не адзін рэцэпт, ад якога кожны за сталом папросіць дабаўкі!

З'ездзіце разам на прыроду. Магчыма, ваш тата даць фору любому ў рыбнай лоўлі і раскажа не адну смешную гісторыю са свайго жыцця.

Купіце білеты на канцэрт любімага мамінага спевака, але абавязкова ідзіце з ёй. Так, вядома, гэта не тое, што любіце слухаць вы, і пад некаторыя песні, хутчэй за ўсё, будзе хацецца спаць, але мама будзе шчаслівая. І вы будзеце шчаслівыя ад таго, што шчаслівая яна.

Не бойцеся быць адкрытымі. Не бойцеся спазнаваць сваіх бацькоў. Яны — вашыя карані, ваш падмурак. Ваша надзейная абарона ад усіх нягод і бед. Менавіта да іх вы пойдзеце, калі нехта «разаб'е вам сэрца», праваліце важны экзамен або проста будзе здавацца, што ўсё ў жыцці ідзе не так.

А калі раптам вы ўсё ж захоцеце пазлавацца на сваіх родных, падумайце аб тым, што аднойчы ўсё можа змяніцца. І больш не будзе шанцу паспяваць разам песні Кутуньё або прыгатаваць шакаладны пірог. І ніхто не запарыць гарбату з мелісай, не захутае ногі ў цёплы глед і не скажа, што нават самае вялікае гора можна перажыць, калі рабіць гэта разам.

І яшчэ: сям'я — гэта месца, дзе сабраўшыся разам, не проста моўчкі глядзяць тэлевізар, а размаўляюць.

Ганна,

г. Мінск.

Шаноўныя чытачы, дзяліцеся з «Сямейнай газетай» сваімі думкамі, назіраннямі, парадамі, арыгінальнымі ідэямі. Чакаем вашых лістоў.

РАЙ НА ЗЯМЛІ

Нацыянальны парк «Прыпяцкі» — цудоўнае месца

Выхадныя не за гарамі, а вы яшчэ не прыдумалі, як іх правесці? Ёсць ідэя! Гада на Гомельшчыну, на Прыпяцкае Палессе. Тым больш ёсць нагода: ужо ў гэтую суботу, 24 верасня, у аграгарадку Ляскавічы адбудзецца міжнародны фест этнакультурных традыцый «Покліч Палесся». А пасля шумнага свята раю застацца тут як мінімум яшчэ на дзень, каб у восеньскай цішы павеславаць на чаўне па беларускай Амазонцы, паназіраць за дзікімі жывёламі ў сафары-парку, абняць амаль тысячагадовы цар-дуб... Мы з фотакарэспандэнтам, дарэчы, на днях пратэсціравалі некалькі цікавых экмаршрутаў, якія прапаноўвае аддзел турызму Нацыянальнага парку «Прыпяцкі»... Але пра ўсё па парадку.

ХРЭСЬБІНЫ ПА-ПАЛЯШУЦКУ І РЫБА НА СВЕЦЫ

Унікальны фестываль «Покліч Палесся» праводзіцца ў Ляскавічах ужо чацвёрты раз. Калегі, якія мелі шчасце пабыць на свяце ў мінулыя гады, кажуць, што арганізатары пастаянна знаходзяць чым здзівіць наведнікаў, прыдумляюць нешта новенькае. І сёлета не выключэнне. У прыватнасці, будзе новая тэматыка падвор'я. На адзін дзень тамтэйшыя вулкі памяняюць назвы на «гаваркія»: Дажыначная, Комінная, Вясельная, Каравайная, Кірмашовая, Багатая, Хрэсьбінная...

— Хочам паказаць, што не толькі прырода наша багатая, але і абрады захаваліся аўтэнтычныя, — кажа **намеснік гендырэктара Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» Вольга ПРЫХОДЗЬКА**.

Падчас размовы **генеральны дырэктар Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» Сцяпан БАМБІЗА**, якому, дарэчы, і належыць ідэя фестывалю, падзяліўся сваімі грандыёзнымі планами наконт далейшага развіцця Ляскавіч. У прыватнасці, месца ўздоўж канала, дзе падчас «Покліча Палесся» звычайна размяшчаюцца падвор'я, ён марыць ператварыць у музей пад адкрытым небам. — Там будуць карчама, ветраны і вадзяныя млыны, прылаўкі, дзе мясцовыя рамеснікі змогуць гандляваць сваімі вырабамі ды ладзіць майстар-класы для турыстаў, — дзеліцца задумкамі Сцяпан Мікалаевіч. — Я хачу, каб гэты музей працаваў круглы год, каб людзі маглі сюды прыехаць у любы дзень і ўбачыць, якой была паляшукская вёска ў маім дзяцінстве».

Як па мне, дык цудоўная ідэя. Няхай усё атрымаецца!

— У прыватнасці, на Петрыкаўскім падвор'і будуць дэманстраваць абрад хрэсьбінаў. Мы ў Ляскавічах захавалі яго такім, як ён быў калісьці. Ведаю гэта не па чутках, бо калі хрысцілі маіх унукаў, у нас былі і кум з кумой, і баба з кашай. Калі госці збіраліся за сталом, баба даставала свой упрыгожаны вышыванай сурвэткай ды каляровай стужкай гаршчок са словамі: «Той паб'е маю кашу, хто болей за ўсіх за яе заплаціць». Пасля

гэтага пачыналася жартулівае выкупляне кашы гасцямі, спаборніцтва — хто больш. Затым гаршчок бралі ў дзве рукі і разбівалі. А бабу садзілі ў калыску (на якую клалі барану, прыкладалі сенам, засцілалі поспілкай) і гуртам з жартам везлі ў краму, пакуль тая не паставіць выкуп у адказ.

Калі прыедзеце на «Покліч Палесся», убачыце таксама, як палешукі святкуюць Яблычны і Мядовы Спасы, Свята коміна, Дажынкі, вясельны абрад...

Дарэчы, прынята лічыць, што Іванава — горад нявест. Але ў Ляскавічах думаюць па-іншаму.

— Жаніхі і нявесты з усёй акругі едуць сюды, бо тут вельмі прыгожа, — працягае Вольга Рыгораўна. — Бывае, у нас за дзень, як у вялікім горадзе, па 4-5 вясельляў гуляецца. Апошнім часам вельмі папулярны вяязны роспіс. Любяць малядыя распісвацца ля аркі, што побач з нашым Музеям прыроды, а таксама ў альтанцы, што ля берага Прыпяці ў Дарашэвічах. Пасля ўрачыстасці, як правіла, заказваюць прагулку па рацэ на цеплаходзе, падчас якой ладзяць фотасесію.

Дарэчы, цеплаходзікі Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» карыстаюцца вялікай папулярнасцю не толькі на вясельлях, але і сярод шматлікіх турыстаў. І на фестывалі таксама кожны ахвотны зможа на іх пакатацца.

Што цікава, на «Покліч Палесся» будзе магчымаць пазнаёміцца не толькі з унікальнымі традыцыямі і абрадамі палешукоў, але і з усімі фестывальнымі брэндамі Гомельшчыны: «Берагіня»,

Гэты момант наш фотакарэспандэнт «злавіў» падчас мінулага фесту «Покліч Палесся».

«Сожскі карагод», «Зямля пад белымі крыламі», «Аўцюкі» (фестываль народнага гумару. — **Аўт.**), «Грай, гармонік»... Акрамя таго, у Ляскавічы завітаюць заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Іна Афанасьева, творчыя калектывы з Украіны, Польшчы, Расіі, Малдовы, Кітая.

На свяце будуць узнагароджваць «ганаровых палешукоў» і выбіраць «палешскую прыгажуню». А на плошчы знакой задыка, што каля Музея прыроды, адбудзецца «Перазвон талентаў»: дарослыя і дзеці будуць дэманстраваць свае рукатвор-

ныя вырабы. Традыцыйна ўздоўж канала размесціцца Горад майстроў. А дзяцей парадуе гульнявая пляцоўка з атракцыёнамі, арэямі, электрамабілямі, аніматарамі ды конкурсамі...

Не праходзіць міма падвор'я гаспадароў фесту з яго рыбацкай прыстанню. Там упершыню пакажуць, як смажыцца рыба і бліны на свечцы (так палешукі называюць палена, якое пачынае гарэць пасля таго, як у ім робіцца 4 надрэзы і заліваецца ўсярэдзіну бензін).

Што там чакае яшчэ? Не будзем раскрываць усе сакрэты. Прыедзеце — пабачыце.

Фестываль «Покліч Палесся» праводзіцца пры спонсарскай падтрымцы ААТ «Мазырскі нафтаперапрацоўчы завод» і ААТ «Белаграпрамбанк».

белагпропромбанк
традиции будущего

ВАНДРОЎКА ПА ПРЫПЯЦІ ДЗЕДА ТАЛАША

Ацаніць усю прыгажосць Прыпяці можна і з палубы цеплаходаў «Кірыл Тураўскі», «Зубр», «Лось», «Лань», «Паланэз». Пры жаданні падчас воднай прагулкі для вас арганізуюць пікнік з юшкай і шашлыкамі на зялёнай стаянцы.

Сцяпан Бамбіза нарадзіўся і вырас у Ляскавічах, таму нядзіўна, што ведае Прыпяцкае Палессе як свае пяць пальцаў. Мы папрасілі Сцяпана Мікалаевіча параіць тры месцы, што варта ўключыць у свой маршрут турыстам, якія трапілі ў Нацпарк «Прыпяцкі» ўпершыню.

— Маё самае любімае тут — гэта лес ды рака Прыпяць з яе прыгажуняй поймай. Таму проста праедзьце на вёслах ці матары (у Нацыянальным парку «Прыпяцкі» ёсць свой рачны флот, дзе аматары хуткасці і моцных адчуванняў могуць узяць напратак маторныя, а тыя, хто любіць спакойныя прагулкі, — вёсельныя лодкі. — **Аўт.**) Абавязкова папрасіце егера, які вас будзе суправаджаць, збочыць у рачныя затокі, дзе, калі пашчасціць, пабачыце птушак-чырванакніжнікаў (столькі чырвана-кніжнікаў — не толькі птушак, але і жывёл — колькі ў Нацпарку «Прыпяцкі», мала дзе зной-

дзеш. — **Аўт.**) А ўвечары, калі спадзе спёка, можна пасядзець у заасадзе і паназіраць за дзікімі жывёламі ў сафары-парку. Не прамініце завітаць у наш Музей прыроды. І, вядома, абавязкова раю пазнаёміцца з палешукамі-старажыламі, паслухаць паляшукскую гаворку, мясцовыя песні з іх глыбокімі тэкстамі.

І вось мы ў Дарашэвічах. Пакуль чакалі, калі егер падгоніць да берага «водную карэту», разгаварыліся з рыбакамі. Тры сябры прыехалі сюды на чатыры дні з Масквы. Рыбачаць у Беларусі штогод. Былі ўжо на Нарачы, Дзвіне, сёлета ж спынілі свой выбар на Прыпяці. «Нам падабаецца ваша прырода, і кошты прымальныя, — кажа самы гаваркі з сяброў. — Вось узялі напратак дзве маторныя лодкі. Паловім крыху ля берагу карасёў, тады паедзем у цэнтр Прыпяці «паляваць» на самоў. Незадоўга да вашага прыезду зла-

вілі 10-кілаграмавага шчупака, дык адразу ж аддалі мясцовым кухарам, каб яны нам яго прыгатавалі на вячэру».

Падчас вандроўкі па рацэ мы сустрэлі пажылога рыбака на драўляным чаўне-душугубцы (ёсць на Прыпяці Палессі майстар, які дагэтуль робіць такія выдзеўбаня з дрэва лодкі. — **Аўт.**) У такім, пэўна, дзед Талаш калісьці рассякаў воды Прыпяці. І неўпрыкмет узгадваюцца радкі з Коласавай аповесці «Дрыгва»: «...калі разгуляецца вецер..., яна (рака) няветла... задрыжыць, затрасецца тысячамі хвалі і сярдзіта шпурляе чаўны і чайкі-душугубкі... І дзед Талаш не адважваецца тады ад'язджаць на сваім чаўне на сярэдзіну Прыпяці...» Але ў дзень нашай вандроўкі, на шчасце, рака, «павольная і флегматычная», «лагодна і ўтульна разляглася ў мяккіх берагах». Таму мы папрасілі егера ненадоўга спыніцца, каб палюбавацца, як «бліскачуча сталёваю стужкаю ззяе Прыпяць, і толькі ў глыбозных чорных буктах яе плёскаюцца самы, узнімаючы срэбныя кругі-абручы». І такое адчуванне, што зараз расплюшчу вочы, а побач са мной не егер Сяргей, а сам дзед Талаш. Сядзіць пазірае «на гэтыя забайкі самоў». Здаецца, зараз «суне з ілба на патыліцу саламяны капялюш, скажа сам сабе: «О, згінь твая маты! Ось пачаліць бы цябе, завалу!»

«Гляньце, вунь мужыкі на пару ловаць сома на квок», — вяртае мяне на зямлю Сяргей. Сапраўды, адзін закінуў вуду, а другі ў гэты час б'е адмысловай палкай па вадзе, прывабліваючы гукам рыбіну. Самы вялікі сом, якога злавілі на Прыпяці, кажуць месціны, быў да 5 метраў у даўжыню і да 400 кілаграмаў вагой.

Мы ўспомнілі параду Сцяпана Міка-

лаевіча і папрасілі егера завезці нас у рачныя затокі. Праўда, ні ў Старыцы, ні ў Буслах мы ў той раз не пабачылі ні баброў, ні аленяў (калі не лічыць галінкі дрэў, якія, бы раскідзістыя рогі алены, тырчалі з вады)... Жывёлы ж на заказ не выбягаюць... Але затое мы ўдосталь наслухаліся музыкі, якая даносілася з кожнага кутка заліўнага лугу. Дарэчы, на тэрыторыі запаведніка 255 відаў птушак, 66 з іх занесены ў Чырвоную кнігу. Нам пашчасціла на даволі блізкай адлегласці палюбавацца на арлана-белахвоста, белых і шэрых чапляў. Звычайна птушкі, калі пад'язджаеш да іх бліжэй, зрываюцца з месца і злітаюць. Толькі адна шэрая чапля двойчы, калі мы міналі яе, працягвала нерухома стаяць на паваленым дрэве. Пэўна, маскіравалася, хацела, каб мы прынялі яе за галінку.

Калі будзеце плаваць па Прыпяці, звярніце ўвагу на высокія берагі ракі. У некаторых месцах яны маюць чорныя ўкрапіны — гэта адкладанні Мураўінскага міжледавікоўя (130–75 тысяч гадоў таму).

Шэрая чапля маскіравалася, хацела, каб мы прынялі яе за галінку.

Для сямейнага адпачынку

ФОТАПАЛЯВАННЕ НА АЛЕНЯ Ў САФАРЫ-ПАРКУ

Пасля прагулкі па Прыпяці нас чакала захапляльная экскурсія па сафары-парку: дзве гадзіны, затаішыся ў засадзе, мы назіралі за дзікімі жывёламі і птушкамі ў іх натуральным асяродку пражывання.

Я, калі шчыра, хоць і живу побач з запаркам, заўсёды абмінаю яго бокам: шкада мне жывёл, вымушаных па волі лёсу жыць у клетцы. Сафары-парк — іншая справа, тут практыкуецца напалову вольнае ўтрыманне. Жывёлы жывуць у вялікім прыродным вальеры, абнесеным 50-кіламетровай агароджай. Мне падабаюцца падобныя экскурсіі з-за іх таямнічасці: бо ніколі не ведаеш, каго з лясных жыхароў і ў які момант сустрэнеш.

— Мне вельмі пашанцавала нарадзіцца ў гэтым краі, у такой прыгажосці, — расказвае па дарозе ў сафары-парк Сцяпан Бамбіза. — За сваё жыццё я шмат паездзіў-паглядзеў, але месца, прыгажэйшага за Прыпяцкае Палессе, не сустракаў. Усё маё дзяцінства звязана з прыродай. Колькі сябе памятаю, хадзіў з дзедам, бацькам і брацікамі на рэчку вудзіць рыбу, у лес на паляванне. Памятаю, калі адыходзіў у армію, былі адны лясны, а вярнуўся — большая частка іх была высечана, вакол ішла раскарчоўка, капаліся каналы — праводзілі меліярацыю... Толькі дзякуючы арганізацыі ў 1969 годзе прыродаахоўнай тэрыторыі ў выглядзе Прыпяцкага дзяржаўнага ландшафтна-гідралагічнага запаведніка (з 1996 года перайменаваны ў Нацыянальны парк «Прыпяцкі». — **Аўт.**) захаваліся невялікія астраўкі таго лесу, які быў у маім дзяцінстве.

Па дарозе да назіральнага пункта мы сустрэлі некалькі аленьяў і казулю. Яны перабягалі перад намі дарогу. А вось драўляны дамок з завешанымі маскіровачнымі фіранкамі вонкі. Падымаемся па сходах, атрымліваем біноклі і ціхенька сядзім у засадзе. Я была ў сафары-парку ва Украіне, але там мы ехалі і назіралі за жывёламі

з акна аўтобуса. Тут жа зусім іншае — адчуваеш сябе не назіральніцай, а ўдзельніцай, а гэта неперадавальнае адчуванне. Першай з'яўляецца грацыёзная лань. Асяржожна азіраецца і пачынае сілкавацца яблыкамі з кармушак. Неўзабаве да яе далучаюцца яшчэ дзве, потым яшчэ...

Сцяпан Мікалаевіч дастае фотаапарат, з якім не расстаецца.

— Апошнія гадзі я пачаў захапляцца фота- і відэаздымкай. Каб зняць добры кадр, трэба ўлічыць шмат фактараў. Зрабіць усё магчымае, каб жывёлы і птушкі вас убачы-

першую партыю аленьяў, потым яшчэ некалькі. Мы іх пачалі даглядаць за імі. 20 гадоў прайшло — і сёння ў нас самая магутная папуляцыя аленьяў у Беларусі. Я штовечар аб'язджаю лясны Нацпарку і радуюся — паўсюль чутны іх магутны роў. Да канца месяца лубы ахвотны можа прыехаць сюды і паслухаць. Зараз у нас гасцюць фатографы з Галандыі і Аўстрыі. Яны маскіруюцца ў сваіх перасоўных буданчыках на выхадзе з лесу, здымаюць, як равуць алені, лежачы, з ніжняга ракурсу. Учора казалі, што шмат нафатаграфавалі.

— У нас сапраўды цудоўныя алені, нават у Еўропе мала такіх, — далучаецца да размовы **галоўны паліўніцзнаўца Нацпарку «Прыпяцкі» Сяргей ТУР-МОВІЧ.** — Іх рогі — на вагу золата, сапраўдныя чэмпіёнскія трафеі. Яны добрыя па ўсім якасцях: і вагой, і развалам, і формай, і колерам, і зярністасцю, і разеткамі. Па трафеі дзікай жывёлы да нас прыязджаюць турысты з усёй Еўропы.

Вельмі відовішчнае паляванне ў італьянцаў, асабліва на вальдшнепа ды дупеля. Яны прыязджаюць, як правіла, са сваімі сабакамі. Але, калі трэба, мы таксама гатовыя прадаставіць уласныя сабакі. З задавальненнем прыем людзей на лубы від палявання, арганізуем усё на вышэйшым узроўні.

Я вельмі хацела ўбачыць у сафары-парку зуброў, іх тут 18 асобін (усяго ў парку — 85). Але на гэты раз не пашанцавала. Пачало змяркацца, і мы змушаны былі патэлефанаваць кіроўцу, каб ён за намі прыехаў. Але па дарозе да гасцініцы нас чакаў сюрпрыз, ды не адзін. Спачатку на лясную дарогу выскачыла рыжыя прыгажуня ліса. І нейкі час бегла перад машынай. «Маладая яшчэ, не ўсведамляе небяспекі», — сказаў Сцяпан Бамбіза і папрасіў кіроўцу падміргнуць лісе фарамі. Толькі тады яна нарэшце скеміла і збочыла ў лес. А потым пад заслону выскачыў заяц-русак.

лі як мага пазней. А для гэтага трэба ведаць іх псіхалогію. І, вядома, мець добрую апаратуру, каб можна было здалёк сфатаграфавачы.

Вось выходзіць алень з раскідзенымі рагамі. Следам, хвілін праз 20, другі, крыху меншы... Іх, у адрозненні ад ланяў, зусім не цікавяць яблыкі. Алені па чарзе час ад часу падымаюць пысы ўгору і равуць, заклікаюць самак у свой гарэм. У час шлюбнага сезона самцы практычна нічога не ядуць і скідаюць як мінімум 15-20 кілаграмаў вагі. Усе іх думкі пра алені, якіх за час гону ў аднаго аленья можа быць да 10 штук.

— *Сцяпан Мікалаевіч, а праўда, што алень — ваша любімая жывёла?*

— Я не дзялю. У мяне ўсе любімыя. Проста я вельмі шмат імі займаўся. У 1997 годзе мы прывезлі

Каб зняць добры кадр, трэба ведаць псіхалогію жывёл.

Фота Сцяпана Бамбізы

Калі адыходзіць дзённая спякота, лані выходзяць з лесу ў поле.

ТУРЫСТУ НА ЗАМЕТКУ

Куды ехаць?

Аддзел турызму Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» месціцца ў аграгарадку Ляскавічы (Петрыкаўскі раён Гомельскай вобласці). Экскурсіі можна заказаць па тэлефоне: **8 (029) 125-00-95.** Падрабязную інфармацыю шукайце на сайце <http://www.npp.by>.

Дзе спыніцца?

Мы пабылі не толькі на Прыпяці і «над Прыпяццю». Менавіта так называецца гасцініца ў цэнтры Ляскавіч, у якой мы начавалі. Там маецца рэстаран (з рыбнай залай і залай у паляўнічым стылі), інтэрнэт, трэнажорная зала, боўлінг, басейн, бильярд, сауна. Варыянтаў размяшчэння на тэрыторыі Нацыянальнага парку шмат (гасцініца «Тураў+», гасцінічны домік

у Тураве, катэдж «Сосны», турыстычныя комплексы «Дарашэвічы», «Хлупінская Буда»), так што на вуліцы не застаняцеся. Больш за тое, выбар тут на лубы густ. Каму не падабаюцца гасцінічныя нумары ў цэнтры горада, то можна спыніцца ў аграгарадках на беразе Прыпяці, дамках сярод лесу. А турыстычны аб'ект «Старушкі» цудоўна падыдзе паляўнічым і людзям, якія цікавяцца экатурызмам і арніталогіяй, бо знаходзіцца побач з месцам жыхарства глушчоў і вальдшнепаў.

Што набыць у якасці сувеніраў?

У гасцініцах ды ў Музеі прыроды маюцца сувенірныя кравы, дзе прадаюцца магніты, вырабы з гліны, саломкі, ільну... Але, як мне здаецца, самыя галоўныя сувеніры — гэта ўражанні, якімі вы падзеліцеся з блізкімі людзьмі. І тым самым натхніце іх прыехаць у Нацыянальны парк «Прыпяцкі», каб убачыць рай на зямлі на ўласныя вочы.

ЧАМУ ЖУРАЎЛІ НА ПАЛЕССЕ ЛЯЦЯЦЬ?

Калі будзеце ў Ляскавічах, абавязкова знайдзіце час і завітайце ў Музей прыроды. І папрасіце, каб вам правялі экскурсію па-беларуску. **Ніна ЯРМОЛІЧ, экскурсавод Музея прыроды**, вельмі ўзрадуецца і зробіць гэта з задавальненнем.

Вельмі ўсцешыла, што экскурсаводы тут любяць сваю справу і ганарацца жывалісным месцам, дзе жывуць. Дарэчы, усе яны мясцовыя, з Ляскавіч. Гэта прынцыпова. Бо турысты могуць прыехаць у лубы момант.

— У нас, здараецца, групы запаніліся: людзі ж едуць здвёлк, паломка можа ў дарозе здарыцца, — кажа Ніна Сяргееўна. — Таму мы і ў сем гадзін вечара, калі

золата» звязаны з бабровым струменем. А таксама здзейснілі віртуальную вандроўку па шляху «з варагаў у грэкі». І цяпер ведаем, адкуль пайшоў выраз «цябе што, замуж волакам валаклі?» Завітаеце ў музей — даведаецеся і вы.

Уся тэрыторыя запаведніка займае ажно 200 тысяч гектараў. За адзін і нават два дні нерэальна ўсё паглядзець. Тут прапаюць ваецца шмат розных экскурсій: пешаходныя і водныя, арніталогічныя і туры выхаднога дня... Зусім побач знаходзіцца Тураў, дзе жывуць і тварыў паэт, філосаф і асветнік-эпіскап Кірыл Тураўскі. Можна наведаць Замкавую гару, дзе ўсталяваны яму помнік, і паглядзець на фундамент пабудова-

Прыпяцкае Палессе сапраўдны рай і для белай чаплі.

трэба, праводзім экскурсію. Наш музей карыстаецца папулярнасцю. Вось і пасля вас чакаем групу 50 чалавек з Салігорска.

У Музеі прыроды вы ўбачыце тых жывёл і птушак (надзвычай рэалістычна выкананых мінскімі таксідэрмістамі), якіх не пашчасціла сустрэць падчас прагулкі па Прыпяці ды экскурсіі ў сафары-парк. Што цікава, іх тут можна не толькі пабачыць, але і пачуць. Усе гукі жывёл і птушак запісаныя ў жывой прыродзе генеральным дырэктарам Нацыянальнага парку «Прыпяцкі».

— Нават калі вы не паспеце наведаць парк падчас шлюбнага сезона аленьяў, не перажывайце, — кажа Ніна Ярмоліч, — у нашым музеі можна круглы год паслухаць, як яны равуць. Тое ж самае тычыцца і крыку шэрых жураўлёў, для якіх Прыпяцкае Палессе з яго балотнай мясцовасцю — сапраўдны рай. Я вельмі люблю слухаць, як яны развітаюцца з тымі месцамі, дзе ім было вельмі добра, дзе яны былі шчаслівыя. Гэта вельмі шчымыя гукі.

У Музеі прыроды сярод іншых мы пабачылі бабра, якога не дачкаліся ў затоках Прыпяці, і самую вялікую саву — барадатую кугаўку, якая палюе нават удзень (самая ж маленькая савы ў парку — вераб'іны сычык — ваюць усяго 250 грамаў). А колькі ўсяго цікавага даведаліся пра жывёл і птушак! У прыватнасці, які давалі штраф у часы ВКЛ за аднаго забітага зубра, адкуль пайшла фраза «галодны як воўк», навошта ў казулі еўрапейскай «люстэрка» пад хвостом, як выраз «на вагу

най у 1170 годзе царквы. Завітаць ва Усіхсвяцкую драўляную царкву, дзе знаходзіцца каменныя крыжы, якія, па легендзе, прыпылілі па рацэ. На старадаўніх Барыса-Глебскіх могілках можна убачыць каменныя крыжы, які расце і таму стаў месцам паломніцтва.

У Тураве я ўжо была. Таму мяне асабіста зацікавілі экмаршруты. Сярод іншага, хачу абняць адно з самых старых і буйных дрэў Нацыянальнага парку «Прыпяцкі» — амаль тысячагадовы цар-дуб. Таксама мару здзейсніць пешае падарожжа да самай буйной і старой у парку цар-сасны з вуллем-калодай і абаронай ад мядзведзяў. Яна расце на градзе, выцянута ўздоўж балота. А яшчэ абавязкова хачу палюбавацца на пойменныя дубровы ды завітаць у госці да дзеда Талаша, домік-музей якога месціцца ўсяго ў сарака кіламетрах ад Ляскавіч.

Ёсць такія месцы ў свеце, якія пакідаюць след у душы. Таму туды хочацца вяртацца яшчэ і яшчэ. Адно з такіх месцаў — Нацыянальны парк «Прыпяцкі». Пабываўшы там аднойчы, я разумела жураўлёў, якія штогод «на Палессе ляцяць». Развітаючыся з гэтым цудоўным месцам, па традыцыі кінула манетку ў Прыпяць, каб таксама зноў туды вярнуцца. Але ўжо не па працы, а з сям'ёй.

Ёсць такія месцы ў свеце, якія пакідаюць след у душы. Таму туды хочацца вяртацца яшчэ і яшчэ. Адно з такіх месцаў — Нацыянальны парк «Прыпяцкі». Пабываўшы там аднойчы, я разумела жураўлёў, якія штогод «на Палессе ляцяць». Развітаючыся з гэтым цудоўным месцам, па традыцыі кінула манетку ў Прыпяць, каб таксама зноў туды вярнуцца. Але ўжо не па працы, а з сям'ёй.

Алена ДАЎЖАНОК, Надзея ДРЫНДРОЖЫК. Фота Сяргея НІКАНОВІЧА і Анатоля КЛЕШЧУКА.

УНП 400050258

У Музеі прыроды можна не толькі даведацца шмат цікавага аб мясцовых краях, але і убачыць чучалы амаль усіх прадстаўнікоў фаўны.

■ Ці чулі?

ШЛЯХЕЦКАЯ ШКОЛА

з'явілася ў Мінску, каб выхоўваць дзетак у духу высакародства і галантнасці

Першы ўрок шляхецкай школьні адбыўся ва ўтульнай бібліятэцы грэка-каталіцкага Цэнтра Праведнага Язэпа, што па адрасе Арджанікідзэ, 6. У зале сабралася больш за дзясятка дзетак рознага ўзросту, каб даведацца пра традыцыі продкаў, навучыцца танцам і песням у духу галантнага шляхецкага грамадства і далучыцца да культуры XIX стагоддзя.

Ідэя стварэння першай у Беларусі школы такога кшталту ўзнікла не на роўным месцы. «Ужо на працягу двух гадоў мы праводзім шляхецкія салоны для дарослых, — расказвае айцец **Аляксандр ШЫБЕКА**. — Аднак на пачатку XIX стагоддзя таксама былі папулярнымі балі для дзетак. Малыя сустракаліся, вывучалі

розныя танцы, шляхецкія манеры, традыцыі. Так у нас з'явілася думка зрабіць нешта падобнае для сучасных дзетак. Сэрца чалавечы не можа быць пустым, яго чымсьці трэба напаўняць. У час тэхнікі і інтэрнэту малыя, якія толькі пачынаюць пазнаваць свет, сутыкаюцца са шкоднымі рэчамі, губляюць навыкі камунікавання з людзьмі і не ўмеюць крытычна мысліць. Мы прапануем іншы варыянт духоўнага нападунення. Насамрэч, стварэнне шляхецкай школьні не толькі згадка аб мінулым. Гэта спроба духоўнай дапамогі па выхаванні дзяцей у лепшых сямейных традыцыях».

Сустрэчы ў школьні будуць праходзіць раз на тыдзень па суботах а 17 гадзіне на бясплатнай аснове. Пакуль арганізатары плануць чаргаваць кожны тыдзень урокі па танцах і спевах. Фармат школы прадуладжвае заняткі для дзетак 5-10

гадоў. Пакуль малыя будуць займацца, бацькі змогуць абмеркаваць свае праблемы ці падзяліцца радасцямі.

Пра цікавінкі, якія чакаюць на занятках у шляхецкай школьні для дзетак, расказала **валанцёрка-парафіянка Вікторыя ЧАПЛЕВА**: «Калі ў нас яшчэ дастаткова вядома пра шляхецкую культуру дарослых, то дзетак нейкім чынам абмінаюць. Мы плануем рыхтаваць і праводзіць шляхецкія салоны і балі для беларусікаў, каб яны паказвалі тое, чаму навучыліся. Таксама будзем выкладаць этыкет маладых шляхцоў і шляхцянак, вывучаць дзіцячыя танцы ў стылі «ампір» і спрабаваць сябе ў хрысціянскіх спевах».

«Ведаецца, я апошнім часам шмат думаю наконт выразу, які пачула я даўна, — тлумачыць адна з матуль, якая прыйшла на першыя заняткі з чатырма дзеткамі. — Гучыць ён наступным чынам: «Тое, што ты можаш

даць ішшаму — гэта чаму-небудзь навучыць». Я сапраўды шукаю, чаму навучыць дзяцей, каб яны адчувалі сябе больш камфортна ў сучасным грамадстве, каб яны даведаліся пра нешта цікавае і атрымалі культурнае выхаванне. Вось мы і зацікавіліся незвычайнай школай».

Шляхецкія сходы для дарослых збіраюць каля 20 чалавек. На першых занятках для маленькіх людзей было крыху менш. Нягледзячы на запатрабаванасць такіх нестандартных фарматаў работы з дзецьмі, застаецца праблема рэкламы: пра шляхецкую школу ведаюць адзінкі. Падтрымаць яшчэ малады, але даволі перспектывны праект здолее кожная сям'я, варта толькі ўзяць дзіця за руку і акунуцца ў атмасферу шляхецкай зграбнасці і імперыі.

Вераніка УЛАСЕВІЧ
veronika.ulasevich@mail.ru

«МНЕ ПАДАБАЕЦЦА ЎПРЫГОЖВАЦЬ ЛЮДЗЕЙ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

Па магчымасці стараюся рабіць фарбу сама. Бо ў прывазных цюбіках, што прадаюцца ў краме індыйскіх тавараў, усё ж такі ўтрымліваюцца кансерванты. Іх дадаюць, каб фарба даўжэй захоўвалася. Самаробная ж цалкам натуральная: там няма нічога, акрамя парашку хны, соку лімона і эфірнага алею. Праўда, тут ёсць свае нязручнасці: уласнаручна прыгатаваная фарба захоўваецца толькі тры дні.

— **І як доўга малюнак застаецца на скуры?**

— У ідэале перад тым, як наносіць хну, трэба, каб чалавек добра памыўся. І пачадаваць з пілінгам, тады малюнак будзе трымацца два тыдні. Праўда, трэба на гэты час выключыць лазні, саўны. У басейн таксама не раю хадзіць, бо хлорка раз'ядае малюнак. Вадой мыцца можна, але пры гэтым не варта моцна націрацца мачалкай, мыючымі сродкамі. Перад тым, як прыняць душ, лепш змазаць малюнак любым раслінным алеем (какосавым, сланечніковым, аліўкавым).

— **А адкуль пайшло мастацтва распісваць сябе?**

— Усе думаюць што з Індыі, але насамрэч роспіс хной быў вядомы яшчэ са Старажытнага Егіпта. Егіпцяне разводзілі хну з вадой і абмазвалі гэтай сумессю. Хна валодае ахаладжальным эфектам, таму ім было камфортна хадзіць па пустынях. Пасля, напэўна, жанчыны (на тое яны і жанчыны) скармілі, што абмазвацца таксама можна прыгожа (усміхаецца). Сёння мехендзі распаўсюджана ў арабскіх краінах, Індыі, Малайзіі.

— **Што ты звычайна малюеш?**

— Я магу намалюваць усё, але аддаю перавагу ўсходнім матывам. Узоры, кветкі, сцёблы, лісце — гэта арабскі стыль. Больш за ўсё мне да спадабы кветкі. Хоць, вядома, малюю і яшчарак, і руны, і іерогліфы, бо выбар малюнка залежыць ад чалавека.

— **Нядаўна каляжанка расказала гісторыю пра мужчыну, які набыў кашулю**

з арнамантам. Хадзіў, усім выхваляўся. Пакуль нехта яму не сказаў: «Што ты выхваляешся, у цябе ж на пузе сімвал цяжарнасці...»

— Калі браць індыйскі роспіс, то там да сэнсу ўзораў падыходзяць сур'ёзна, кожная завітушка нешта значыць. У нас жа дзяўчаты проста любяць сябе ўпрыгожваць. Дарэчы, што тычыцца цяжарнасці, то ў Індыі амаль перад самымі родамі жанчыне размалёўваюць ногі, рукі і живот. На жываце малююць, як правіла, Бога мудрасці — Ганеша. Лічыцца, што ён абароніць будучую маму, і роды пройдуць паспяхова. Да мяне таксама звяртаюцца цяжарныя, праўда, упрыгожваюць жывоцікі яны, як правіла, для фотасесій...

— **Мая сяброўка выйшла замуж за індуса. З яе слоў ведаю, што там дзяўчат таксама расфарбоўваюць хной напярэдадні вяселля.**

— Так, у Індыі нявестам цалкам размалёўваюць рукі па локаць і ногі па калена. Прычым нават у самім працэсе шмат сакральнага. Перад вяселлем у нявесты дома збіраюцца самыя блізкія замужнія сяброўкі і ўсе разам малююць. Пры гэтым кожная дзеліцца сакрэтамі сямейнага жыцця. І

чым больш узораў, тым больш змогуць расказаць. Хну, якая застаецца ў цюбіках, яны закупаюць — каб муж не гуляў. Прычым, пакуль на руках маладой жонкі мехендзі, яна нічога не робіць дома. Таму малюнак вельмі берагуць. Ну і з-за асаблівасцяў клімату дзяўчаты там носяць узоры вельмі доўга, 3-4 тыдні. Лічы, амаль увесь мясцовы месяц.

— **Юля, ты напачатку размовы сказала, што займаешся рамесніцтвам. Можна пра гэта падрабязней?**

— Так, я раблю біжутэрыю. Дарэчы, менавіта хна мяне натхніла на стварэнне завушніц, якія зараз на мне (паказвае). Драўляныя нарыхтоўкі я распісвала ўсходнімі ўзорамі, а потым пакрывала эпаксіднай смалой. Вырабам упрыгажэнняў я займаюся даўно. Пачалася ўсё з таго, што мама, калі я яшчэ ў школе вучылася, падарыла мне кніжку па біжутэрыі. Там былі выльвы ўсемагчымых кручочкаў, заклёпачак... У той час у нас у Брэсце штосьці падобнае нерэальна было набыць. Я тую кніжку зачытала да дзірака. Усё чакала моманту, калі ў мяне ўсё гэта з'явіцца. Мара споўнілася, калі я ўжо была ў дэкрэце. Інтэрнэт тады толькі пачынаў развівацца.

Сын Юлі, Расціслаў, таксама вельмі любіць малюваць. Праўда, не кветчакі ды мандалы, як мама, а робатаў і машыны.

Я зарэгістравалася ў сацыяльных сетках, дзе натрапіла на інтэрнэт-краму з рознымі кручочкамі ды заклёпачкамі. Ну і панеслася... Рабіла завушніцы ды пацеркі з вязаных шарыкаў, рознакаляровых пярынак, бісеру... Сяброўкам нешта дарыла, сама насіла. А пасля вырашыла паўдзельнічаць у выстаўцы вырабаў ручной працы, якую праводзіў наш форум «Мамы Брэста». Памятаю, я так рыхтавалася!

Але ў выніку мала што прадала. Пасля сяброўка папрасіла, каб я сабрала ўсе свае вырабы ў скрыначку. Занесла іх да сябе на работу, проста паказала. У выніку — усё разабралі. Я зразумела: тое, што я раблю, камусьці трэба. Зарэгістравалася як рамеснік і пачала займацца вырабам упрыгажэнняў сур'ёзна.

— **Атрымліваецца, дэкрэтны адпачынак цалкам змяніў тваё жыццё?**

— Так, менавіта пасля нараджэння сына, у мяне з'явілася больш часу для творчасці. Я не веру, калі кажуць, што яго не хапае. Калі захочаш знайсці, то знойдзеш. Я, напрыклад, тварыла, пакуль сын спаў.

— **А як быццё паставіліся да твайго рашэння не выходзіць на работу?**

— Спачатку перажывалі. Маўляў, як гэта ты не будзеш хадзіць на работу? А цяпер, калі ўбачылі, што я займаюся тым, да чаго ляжыць душа, і ў мяне атрымліваецца, ганарацца мной. Мама, дарэчы, мой самы адданы кліент. Пастаянна носіць упрыгажэнні, зробленыя маімі рукамі. Любіць, калі я ёй малюю хной. Трэба сёння, дарэчы, прыйсці і намалюваць. А то зноў будзе крыўдзіцца, маўляў «ну вось, усім малюеш, а мне не».

Надзея ДРЫНДРОВІК
nadzija@vziazda.by
Фота з асабістага архіва герані.

Беларускія дзяўчаты любяць сябе ўпрыгожваць.

■ У бацькоўскі нататнік

ХТО ЖЫВЕ Ў ДРАЎЛЯНАЙ ШАФЕ?

Тры спосабы перамагчы дзіцячыя страхі

Нядаўна прачытала наступнае выказванне: «Самы вялікі страх дзяцінства — калі матуля пайшла па прадукты, а цябе, малога, пакінула стаяць у чарзе». Жарт жартам, а я адразу ўспомніла сябе. Памятаю, з якой неймавернай хуткасцю калацілася маё сэрца, як пацелі маленькія далоні, калі чарга становілася ўсё меншай і меншай, а мамы яшчэ не было. Аказалася, што я не адна такая.

Псіхологі сцвярджаюць, што ў кожнага ўзросту ёсць «свае» страхі, якія ў выпадку нармальнага развіцця з цягам часу знікнуць. Напрыклад, у маленстве самы распаўсюджаны страх — боязь незнаёмых людзей. Адразу ўспамінаю сваю хрэсціцу, якая кожны раз спрабавала схвацаць, калі ў пакой заходзіў незнаёмы чалавек. У раннім узросце з'яўляецца страх перад жывёламі і цемрай. Калі мне было гады 4, матуля заўсёды пакідала ўключанай чырвоную начную лямпу, падобную на вожыка, как я не баялася спаць. У дашкольным узросце выдуманых страхі ў асноўным пераважаюць над рэальнымі. Сярод жа рэальных адно з першых месцаў займае боязь вады. Мяне гэты страх таксама не мінуў. Тады я месяц адпачывала ў Англіі. Нас, групу дзяцей, завялі ў аквапарк, далі выратавальныя кругі і дазволілі паплаваць. І вось пры спуску з воднай горкі мяне не паспеў зловіць выратавальнік, і я пайшла на дно. Пакуль даставалі, паспела наглытацца вады. Скажаць, што я тады перажыла шок — значыць нічога не скажаць. Боязь вады засталася і да гэтага часу. У старэйшым школьным узросце могуць узнікнуць такія страхі, як боязь няўдачы на кантрольных і экзаменах, абьяквасці з боку таварышаў, выступленняў перад вялікай аўдыторыяй, страх страціць блізкіх людзей...

Напэўна, страхі ноччу вылазяць са скрынкі з цацкамі або са старой шафы? Ці іх з сабой на венеку прыносіць казаная Баба-Яга? Дзеці часта фантазіруюць падобным чынам, а страх для іх можа хавацца дзе заўгодна: у загадкавых сценах на сценах, пад ложкам. Тут без спецыяліста і не разбярэшыся. Адкуль бяруцца дзіцячыя

страхі? Як з імі змагацца? На гэтыя пытанні дапамагла адказаць псіхолог **Вольга ВОЙТ**.

— Бывае, што бацькі самі таго не ведаючы, навязваюць дзіцяці які-небудзь страх. (Добра, што мяне ў дзяцінстве не палохалі рознымі Бабайкамі. Але мне давялося чуць, як бацькі сяброўкі расказвалі ёй, што ў цемры жывуць пачвары. Яны рабілі гэта з добрых намераў, каб дачка не хадзіла сама па цёмных вуліцах. А цяпер я не здзіўляюся таму, што дзяцінства і дагэтуль баіцца цемры. — **Аўт.**) — Навязаны з дзяцінства страх можа з часам ператварыцца ў фобію. Многія дзеці баіцца сабак. Не абавязкова павінен быць негатывны вопыт зносін з гэтымі жывёламі, а часта ўплывае рэакцыя дарослых на зносіны дзіцяці з сабакамі («Глядзі, каб не пакусаў!»), «Не глядзь сабаку, а то яшчэ блыха на цябе скочыць» і г. д.)

Бацькам трэба ведаць, што нельга ігнараваць дзіцячыя страхі. Можна паспрабаваць змагацца з імі. Перш за ўсё дапаможа ваша ўвага да дзіцяці, да яго хваляванняў. Ёсць некаторыя спосабы барацьбы са страхамі — зносіны, творчасць і гульня.

1) Паспрабуйце пагаварыць са сваім дзіцем пра яго страх. Задавайце пытанні аб тым, што яго хвалюе, чаму яно баіцца. Калі дзіця падзеліцца

сваімі перажываннямі, то стане больш упэўненым у сабе. Толькі ні ў якім разе не ўздумайце смяяцца са страху свайго дзіцяці. Яно можа пакрыўдзіцца, а вы страціце давер.

2) Калі вы ўжо пагаварылі пра страхі, то можаце прапанаваць намаляваць іх. Калі дзіця малюе, то адчувае кантроль над тым, чаго баіцца. Да таго ж, часта на малюнку страх выглядае зусім не жудасна, і дзіця перастае баяцца.

3) Таксама змагацца са страхамі можа дапамагчы гульня. Напрыклад, калі дзіця баіцца дакрананняў, то можна пагуляць у «даганялікі». Тады лёгкая дотыкі не асацуюцца з бояззю і страх можа знікнуць.

Але ні ў якім разе нельга, як гаворыцца, выбіваць клін клінам. Калі дзіця баіцца цемры, то нельга караць яго спосабам пакідання ў цёмным пакоі. Да знікнення боязі гэта не прыядзе, а наадварот — могуць узнікнуць і іншыя фобіі. Нельга пастаянна напамінаць дзіцяці пра яго страх, лепей пераклучаць увагу на нешта іншае, больш прыёмнае. А калі страх набывае паталагічны характар, то ў такім выпадку патрэбна звярнуцца да псіхолога, і ён дапаможа не дапусціць ператварэння дзіцячага страху ў дарослую фобію.

Марына ЛЯШКЕВІЧ

■ Сам сабе доктар

КАЛІ АРГАНІЗМ ПРОСІЦЬ АБ ДАПАМОЗЕ

Чалавечы арганізм устроены абсалютна здзіўным чынам. Адначасова ў нас адбываецца неймаверная колькасць працэсаў. І, калі здараецца збой, то мы абавязкова адчуваем нешта незвычайнае. Аднак многія з нас пакідаюць гэта па-за ўвагай. Але ж заўсёды лепш ліквідаваць праблему ў самым яе пачатку, чым потым змагацца з рознымі ўскладненнямі! Давайце разбярэмся, што ж азначаюць некаторыя сігналы нашага арганізма.

СУХАСЦЬ СКУРЫ

Арганізму не хапае вітаміну Е. Для папаўнення запасаў неабходна ўключыць у свой рацыён арэхі, тлустую рыбу і алей.

ЛОМКАСЦЬ ВАЛАСОЎ І ПАЗНОГЦЯЎ

Гэтыя сімптомы гавораць аб дэфіцыце вітамінаў групы В і кальцыю. Шмат іх у прарошчаным зерні, цэльназерных кашах, хлебе.

КРОВАТАЧЫВАСЦЬ ДЗЯСНАЎ

У арганізме назіраецца недахоп вітаміну С. Ён утрымліваецца ў цыбулі, часнаку, садавіне і гародніне. Таксама можна папіць настой шыпшыны або адвар хваёвай ігліцы.

ДРЭННЫ СОН І РАЗДРАЖНЯЛЬНАСЦЬ

Сведчаць пра дэфіцыт магнію і калію. Гэтыя мікраэлементы ўтрымліваюць курага, абрыкосавая пасціла, чарнасліў і буракі.

СУТАРГІ ПА НАЧАХ

Таксама ўказваюць на недахоп магнію і калію.

ГУСІНАЯ СКУРА НА ЛОКЦЯХ

Гэта відавочны сімptom недахопу вітамінаў С і А. Яны ёсць ва ўсёй гародніне і садавіне аранжавага колеру: моркве, гарбузах, памідорах, абрыкосах, кураце.

ХОЧАЦА САЛЁНАГА

У арганізме пасялілася інфекцыя альбо абвастрыліся запаленчыя працэсы, перш за ўсё ў мочапалавой сістэме.

ХОЧАЦА САЛОДКАГА

Гэта можа быць сімптомам нервовага знясення. Патрэбна хуткае энергетычнае падсілкоўванне — глюкоза. У такім выпадку лепш ужываць мёд або горкі шакалад, каб не ўзніклі праблемы са страўнікава-кішачным трактам.

ХОЧАЦА ПРЭСНАЙ ЕЖЫ

Гэты сімptom можа сведчыць аб гастрытах альбо праблемах з печанню. Прэсная ежа дапаможа зняць спазмы і супакоіць страўнік.

ЕЖА ЗДАЕЦА ПРЭСНАЙ

Можна западозрыць дэпрэсію.

ХОЧАЦА ПАГРЫЗЦІ СЕМАК

Арганізму не хапае антыаксідантаў.

ХОЧАЦА КІСЛАГА

Арганізм патрабуе гэтыя прадукты, калі яму неабходная стымуляцыя печані або жоўцевага пузыра. Уключыце ў рацыён лімон, журавіны.

ХОЧАЦА ГОРКАГА

Прыкмета праблемы са страўнікава-кішачным трактам. Тут падыздзе вельмі мяккая ачыстка арганізма.

ХОЧАЦА ВОСТРАГА

Вострая ежа стымулюе страваванне, але яе трэба ўжываць у вельмі разумных колькасцях і не на галодны страўнік.

ЦЯГНЕ НА МОРАПРАДУКТЫ

Хутчэй за ўсё, гаворка ідзе пра недахоп ёду ў арганізме.

Падрыхтавала Ірына ТАМКОВІЧ. tamkovich@zviazda.by

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАКАШТУЙЦЕ!

ТОНКІ ЛАВАШ

Гэта ўніверсальная знаходка каўказскай кухні. Хтосьці ёсць яго з першымі і другімі стравамі, іншыя заварочваюць у яго начынку. Хатні лаваш заўсёды смачнейшы, чым магазінны. А яшчэ радуе тое, што прыгатаваць такія аладкі можна вельмі хутка.

Спатрэбіцца: пшанічная мука — 350 г, вада — 150 мл, алей — 30 мл, соль — 7 г.

Высыпце муку на стол, зрабіце ў горцы паглыбленне, у яго ўліце ваду, алей і насыпце соль. Акуратна змяшайце цеста відэльцам. Замясіце рукамі. Яно атрымаецца досыць тугім і пругкім. Загарніце яго ў харчовую плёнку. Пакіньце на 15 хвілін. Падзяліце прыблізна на 10 частак. Кожны кавалачок трэба абкачаць у муцэ. Затым раскачайце кожны з кавалачкаў у аладку. Таўшчыня аладак павінна складаць не больш за 2 міліметры. Разгарэйце патэльню без алею. Выпкайце лаваш на сярэднім агні прыблізна па 25 секунд з кожнага боку. Складайце стосікам аладкі. Затым накрыйце іх вільготным ручніком.

Каб прыгатаваць рулет з лаваша, бяром лісты лаваша, сцелем на сталае спачатку кухонны ручнік, затым зверху харчовую плёнку. Выкладваем першы ліст, накладваем начынку, змазваем маянэзам і накрываем зверху наступным лістом. Далей згортваем усё ў рулет, прытрымваючы ручнік збоку. Рулет з лаваша абавязкова абматаць харчовай плёнкай і адправіць у халадзільнік, мінімум на тры гадзіны, каб добра набрыняў.

Рулет з лаваша са шпротамі і сырам

Спатрэбіцца: шпроты ў алей — 0,5 бляшанкі аб'ёмам 160 г, цвёрды сыр — 100 г, вараная яйкі — 2 шт., маянэз — 100 г, часнок — 2 невялікія зубкі.

Яйкі і сыр нацерці на сырную тарку. Шпроты можна проста расцерці відэльцам, але тады іх будзе няпроста размеркаваць па лісце лаваша. Таму лепш кожную рыбку нажом разрэзаць уздоўж. У асобным посудзе змяшаць маянэз са здробным часнаком. Першы ліст лаваша прамазаць паловай маянэзу з часнаком. Раўнамерна пасыпаць лаваш цвёртым сырам. Накрыць другім лістом лаваша. Яго таксама прамазаць маянэзам з часнаком і пасыпаць цвёртымі яйкамі. Далей раскладваем шпроты. Згортваем наш лаваш са шпротамі ў шчыльны рулет.

Варыянты начынак

«**Кумачка**»: вэнджаная курыца, смажаныя шампінёны, плаўлены сыр, лісце салаты, распараны чарнасліў, дамашні маянэз.

«**Сантарыні**»: тлусты тварог, крабавыя палачкі, зеляніна кропу, свежы памідор, часнок, маянэз.

«**Кардынал**»: філе сельдэца, зялёная цыбуля, плаўлены сыр, авакада, дыжонская гарчыца.

«**Пяць хвілін**»: морква па-карэйску, цвёрты сыр, вядліна, маянэз.

«**Каўбасная**»: мяккі плаўлены сыр, свежыя агуркі, варана-вэнджаная каўбаса, морква па-карэйску, зеляніна кропу, лісце салаты.

«**Іспанскія памідоры**»: мяккі плаўлены сыр, маянэз, свежыя памідоры, часнок, зеляніна кропу, лісце салаты.

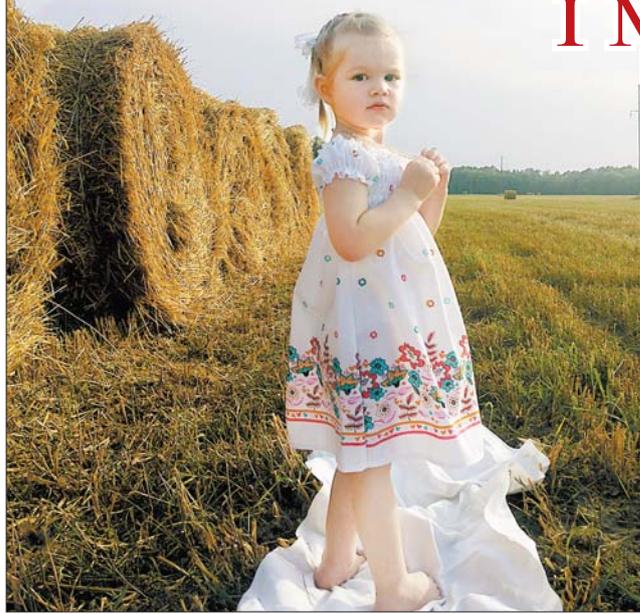

ВАРТА ВЕДАЦЬ

Нечаканыя спосабы выкарыстання кандыцыянера для бялізны

Большасць з нас выкарыстоўвае кандыцыянер для бялізны толькі падчас мыцця. Але яго можна ўжываць і ў іншых мэтах, напрыклад у якасці сродку, які чысціць. У большасць выпадкаў ён спраўляецца з гэтай задачай на ўсе сто працэнтаў. Ды і выдаткоўваецца змякчальнік вельмі эканамічна.

■ Беларускі

ЯНАЧКА І МЯЧЫКІ

«Добры дзень, шанюная «Звезда», — піша **Марына ЛАЗІЦКАЯ** з Маларыты, што ў Брэсцкай вобласці. — На фота — наша любімая дачушка Яначка. Ёй тры гады. Малечы вельмі падабаюцца рулоны саломы. Яна іх называе «мячыкі». А асабліва ёй даспадобы цікавыя фігуркі з гэтых рулонаў на палях сельгасарганізацый».

Шанюныя мамы і таты, бабулі і дзядулі! Шчыра запрашаем вас прыняць удзел у конкурсе «Беларускі». Дасылайце здымкі вашых дачушак і сыночак, унучкаў і ўнучак, а можа нават і праўнукаў (з невялічкім, 4-5 сказаў, аповедам пра фота) на адрас «Звезды». Але адна ўмова — каб, зірнуўшы на фота, адразу ж было зразумела, што гэта «беларускі». Арыгінальнасць і творчы падыход вітаецца! Аднаго з беларускаў, якога мы ўбачым на здымках, чакае прыз

Скарагаворкі па-беларуску

Ткач ткаў хустку на таку і хукаў на руку.

Твая маці і мая маці пяклі булкі ў адной хаце.

Добра ўсюды добраму. Добраму ўсюды добра.

Дудар дудару дарма грае.

Раз прывёз Рыгор Цімоху мех арэхаў, мех гароху.

Руды Рыгор гроб грыбы граблямі.

Ехаў грэка цераз рэку. Бачыць грэка: ў рэчцы рак. Сунуў грэка руку ў рэку, Рак за руку грэку — цап!

Каласы каласавалі, каласавалі, выкаласаваліся.

Санлівага не дабудзішся, лянвівага не дашлешся.

Маша шыла шапку Сашу. Шапку Сашу шыла Маша.

Саша на шашы, смокчучы сушку, шагам шпарка шпарыла.

Пабудзе ў вадзе і нямоккры ідзе.

Смешкі кошцы, слёзкі мышцы.

■ Спрэчны момант

Бляск сафітаў і ўспышкі фотакамер

Як пачуваюць сябе юныя мадэлі на подыуме і ў жыцці

У сучасным свеце моды і прыгажосці пачуць капрызны вопыт «Матуля, я хачу стаць мадэллю!» — не дзіва. Як паводзіць сябе бацькам — дапамагчы дзіцяці ўвасобіць мару ў рэальнасць або пазбавіць малое ад непатрэбных жаданняў? Каштоўны вопыт і погляды на жыццё найчасцей падказваюць адступіць: спачатку трэба атрымаць адукацыю і рэальную прафесію, а потым — няхай дзіця само вырашае. У рэдкіх выпадках бацькі даюць шанец заняцца тым, да чаго душа ляжыць. Падтрымаць сваіх дзяцей у незвычайным занятку вырашыла і Марына Стэх. На сустрэчу з карэспандэнтам яна прыйшла не адна: кампанію склалі зорачкі-пачаткоўцы подыума — 12-гадовая Рэната і 10-гадовы Марат.

Рэната з пяці гадоў ма-рыла стаць мадэллю, а калі з'явілася магчымасць зрабіць крок наперад у гэтым кірунку, то адразу ж вырашыла дзейнічаць. «Мая сяброўка збіралася летась праходзіць кастынг, каб паступіць у Нацыянальную школу прыгажосці, — тлумачыць дзяўчына. — Я вельмі гэтым зацікавілася, сказала маме, і мы вырашылі паспрабаваць. Усё атрымалася: я ўжо другі год займаюся мадэльнай справай».

дзяць два разы на тыдзень (два ўрокі на дзень — 45 хвілін кожны) і ніколі не перашкаджаюць асноўнай вучобе. Падчас паказаў дзецям даецца на рукі вызваленне, да якога настаўнікі ставяцца спрыяльна. «Напрыканцы дня я рэдка адчуваю сябе стомленай, — прызнаецца Рэната. — Звычайна прыходжу са школы прыгажосці і саджуся за дамашнія заданні». У групе, дзе займаецца дзяўчына, 12 чалавек.

За плячыма юнай мадэлі — двухразовы ўдзел у паказах фестывалю-конкурсу беларускай моды і мастацтва «ЭтнаСтыль», моднага адзення «Аранжавы вярблюд».

Марат на фестывалі «ЭтнаСтыль»...

«Найчасцей я з'яўляюся перад глядачамі ў сукенках, — расказвае Рэната. — Мая ўлюбёная — белая з нацыянальным арнаментам ад беларускіх дызайнераў. Безумоўна, калі выходжу на публіку, пачынаю хвалявацца, узнікае страх зрабіць што-небудзь няправільна. Але гэта хутка праходзіць».

Рэната (справа) на фестывалі «ЭтнаСтыль».

Што раіць псіхолаг?

«Мадэль, па сутнасці, праца, месца ў соцыуме, — тлумачыць **Нэлі КСЯНЕВІЧ, аўтар кнігі пра мастацтва жыць**. — Калі дзеткі надта рана ўпісваюцца ў соцыум, вельмі важна, лічу, захоўваць правільны бяспекі. З аднаго боку, гэта выдатна: дзіця дастаткова рана пачынае разумець, што такое праца, што кішэнныя грошы трэба зарабляць, вучыцца дысцыпліне, прыгожа хадзіць і ўпэўнена сябе трымаць. Аднак мінусаў таксама процьма. Па-першае, далучаецца славалюбства бацькоў, якім хочацца, каб дзіця было самым лепшым, і яны часам не ведаюць меры. Другі момант — у дзяцей выпрацоўваецца звычка быць у цэнтры ўвагі, а ў жыцці не заўсёды гэта атрымліваецца. Калі дачка (сын) займаецца мадэльнай справай, галоўная задача бацькоў — забяспечыць ёй (яму) нармальныя жыццёвыя рэжым. Паказы могуць праходзіць позна ўвечары, трэніроўкі займаюць шмат часу, але найперш — здароўе. Трэба, каб малое высыпалася, каб у час і добра харчавалася, каб само атрымлівала задавальненне ад таго, чым займаецца. Бацькам, у першую чаргу, трэба любіць сваіх дзяцей, назіраць за імі і ўзгадняць любыя дзеянні з іх жаданнямі і настроямі».

...і на прафесійнай фотасесіі.

«Падчас першага паказу я зразумела, што мая дачка на сваім месцы, — тлумачыць маці дзяўчыны. — Яна была як рыба ў вадзе. Калі бачу Рэнату на подыуме, у мяне сэрца замірае. Адчуваю, што яна атрымлівае ад гэтага задавальненне. Калі Рэната вырашыць прафесійна займацца мадэльнай справай, то я абавязкова яе падтрымаю».

Для Марата мадэльны бізнес распачаўся нечакана. Летась з'явілася ў школе прыгажосці эксперыментальная група для хлопчыкаў. Выкладчыца Рэнаты, калі даве-

далася пра брата дзяўчыны, запрасіла яго паўдзельнічаць у гэтым эксперыменце. Спроба атрымалася — і Марат займаецца ўжо другі год.

«Калі аддавалі сына ў мадэльную школу, мы хацелі павысіць самаацэнку дзіцяці, надаць упэўненасці ў сабе, — тлумачыць маці. — Таксама нам трэба было падабраць такі занятак, які не займае ўвесь вольны час, бо Марат пяць раз на тыдзень займаецца з лагapedам. Школа прыгажосці нам падышла больш за ўсё: тут ёсць і элементы базавай адукацыі, і элементы спорту ў плане развіцця пластыкі».

Марат ужо ўдзельнічаў у некалькіх паказах, і з кожным разам у яго атрымліваецца раскрыць сябе ўсё лепш і лепш. «Калі шчыра, я больш люблю хадзіць на заняткі ў звычайную школу, — прызнаецца хлопчык. — Асабліва мяне прыцягваюць матэматыка, руская літаратура і беларуская мова». Марат адназначна не збіраецца звязваць будучыню з мадэльнай індустрыяй. У планах хлопчыка — стварыць уласную камп'ютарную гульню з багатым выбарам разнастайных персанажаў.

Бацька Рэнаты і Марата спачатку скептычна ставіўся да заняткаў у «школе моды і прыгажосці». Аднак калі пачынаўся паказ і ўбачыў сваіх дзяцей на подыуме, зразумеў практычную карысць заняткаў, адчуў, што школа дапамагае дзецям раскрыцца і паказаць сябе.

— За год навучання я ўбачыла прагрэс у псіхалагічным развіцці дзяцей, яны пачалі нас радаваць крэатыўнымі падыходамі да жыцця і творчымі поспехамі, — кажа Марына. — Спадзяюся, што на выхадзе мае дзеці атрымаюць базавыя веды ў этыкеце, падборы стылю ў адзенні, элементарным доглядзе за сабой, даведаюцца, як сябе паводзіць на публіцы, як сябе пачуць. У далейшым, мяркую, усё гэта абавязкова спатрэбіцца.

Вераніка УЛАСЕВІЧ.
veronika.ulasevich@mail.ru
Фота з архіва герояў

У Беларусі мноства цэнтраў, якія займаюцца падрыхтоўкай маленькіх мадэляў. Сярод іх Нацыянальная школа прыгажосці, Kids' PODIUM, Art-Fashion Academy «MADEMOISELLE ADR'1», Студыя моды Сяргея Нагорнага і інш. «У нашу школу прымаюцца дзеці з 6 гадоў, — расказвае **Дзмітрый УРУБЛЕЎСКІ, намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Нацыянальнай школы прыгажосці**. — З 16-гадовага ўзросту маладыя людзі атрымліваюць прафесійную падрыхтоўку і становяцца прафесійнымі мадэлямі. На прафпадрахтоўку ёсць магчымасць атрымаць бюджэтнае месца, у астатніх выпадках кошт навучання залежыць ад абраннага курса (ад 95 да 120 беларускіх рублёў за месяц). З вучнямі працуюць выкладчыкі ў розных кірунках — дэфіле, харэаграфія, фотапластыка, макіяж, цырульніцкае майстэрства, культура харчавання, этыкет, асновы псіхалогіі. Практика ўключае паказы і фотасесіі. Сёлета школу наведваюць каля 250 дзяцей. Толькі 30% бацькоў бачаць у іх патэнцыйных мадэляў. Астатнія аддаюць сваё дзіця ў мадэль з мэтай палепшыць самаацэнку, даць агульнае эстэтычнае развіццё, навучыць танцаваць, палепшыць паставу».

«ДА БАЦЬКОЎ СТАЎСЯ ТАК, ЯК ТЫ ХАЦЕЎ БЫ, КАБ ТВАЕ ЎЛАСНЫЯ ДЗЕЦІ СТАВІЛІСЯ ДА ЦЯБЕ» (Сакрат).

Адказная за выпуск Надзея ДРЫНДРОЖЫК.

Антон Піліпчык жыве ў г. Бярозаўка Лідскага раёна. Расказваючы пра сябе ў лісце, дасланым у рэдакцыю «Звядзі» разам з апавяданнем, ён прызнаўся: «Яшчэ дашкольнікам, не ўмеючы як належыць пісаць, вусна складваў смешныя вершыкі на камічныя вясковыя падзеі.

Напрыканцы вучобы ў сярэдняй школе з падачы настаўніцы беларускай мовы і літаратуры паважанай Марыі Сіланцьеўны Шаўчонак (зараз даволі вядомая ў пісьменніцкім асяроддзі нашай краіны паэтка, жыве ў Гродне) мае першыя вершы былі змешчаны ў школьнай літгазета, а потым надрукаваны ў шчучынскай раёнцы. Пазней ужо я і сам адважыўся дасылаць свае сачыненні ў газеты».

Аднак, калі прыйшоў час думаць пра будучую прафесію, Антон Сямёнавіч выбраў журналістыку і ў выніку амаль усё сваё жыццё прысвяціў працы ў раённых газетах. Праўда, пра вершы пры гэтым не забываўся. А пазней у друку пачалі з'яўляцца і яго апавяданні. Сёння Антон Піліпчык на заслужаным адпачынку, але ў тых, хто адчувае ў сабе прагу да літаратурнай творчасці, «заслужаных адпачынкаў», як вядома, не бывае.

Алесь БАДАК.

СНЕГУ тою зімой нападла багата. Доўга лютавалі маразы. У адзін з такіх золкіх дзён з рамонтнай майстарні сельгаскааператыва дамоў Міхась Карэнка сігаў, што называецца, без духу — да наступлення цемнаты хацеў сам ухадзіцца па хатняй гаспадарцы, бо жонка гэта заўсёды рабіла абы з рук. Ёй, бачыш, трэба паглядзець тэлесерыялы, палялякаць па тэлефоне з дачкой, нявесткай, з сяброўкамі. Але, як ён ні паскорваў хаду, сваю Зіну ўсё-такі засціг ужо ў хлечуку з ахалкам сена ў руках.

— Пачакай даваць яго карове, пачакай... — пералынуў з парога жонку. — Выдатны лугавы корм у нас і ў стажку лжыць — параж, смятанкай аблі, то і сам папоўніцы станеш жэрці...

Сядзіба Карэнкаў месцілася ўскрай вёскі. За нейкую паўсотню метраў ад яе распачынаўся рэдзенькі лес-маладнячок, а далей ішоў густы стары, з векавымі гонкімі соснамі і разлапістымі елкамі, выгібістымі, у губках, бярозамі, асінамі і іншымі дрэвамі, даволі ладныя лясны масівы. Адна, даўно ўжо не падлетак, хвойка кучаравілася і на Карэнкавым пазагуменні. За крокаў пяць да яе ладным, бы пастаўленым на пятку, яйкам і ўзвышаўся сянны стажок. Дабраўшыся цераз пульхны сумёт да гэтага медунічна-пахкага фуражу, Міхась аслупянеў.

— А якой жа гарончыкі?!.. Зінула, — паклікаў ён жонку, — давай да мяне!.. — Калі па тоўстым белым пуховым покрыве жанчына нарэшце прыпхнула, незадаволеная спытаў: — Ты нічога тут апошнім часам не прыкмывала? Глядзі: слядоў ланцуг, і сена ці то пааскубаннае, ці то павыданае...

— Ну але!
— Нуале, нуале!.. — перакрывіў жонку і непрыязна загадаў: — Ідзі ты ў хату! Не карчаней. Акрым тэлевізара і кіно, нічога табе больш не ў галаве. Засерыялілася...

Зіна, за што і любіў яе Карэнка, аніколі, нават калі без даў прычыны напускаяўся на яе, не становілася ў позу, не строіла з сябе пакрыўджаную, не агрызалася, а моўчкі адступалася далей, усё роўна як ад кіпячай каструлі, каб бурбалкі кіпеню незнарок не апяклі...

З хлечука ў хату неўзабаве прыцеўпаў і сам Міхась, і толькі паспеў паздзіраць з сябе апранак — жонка далікатна, як мужавай незадаволенасці ёю і не было, да яго са здагадак:

— Ведаеш, што я табе скажу?.. Учора ў краму па хлеб хадзіла...

— Ну і што?!
— А тое «нуішто»... Вясковыя бабы, чула, гаварылі: днямі адзін чалавечак на легкавушцы пёрся дарогаю па той бок лесу... Дык дарогу яму перагардаў лось.
— Лось?! Не чуў я пра такога.

— Ну, лось! Але звер, казалі, усяго пахістаўся, быццам п'яны, пабрыкаўся — і яго толькі бачылі, а машыну да горада пацягнулі добра-такі пашкоджаную...

— А ты, Зінулька, малайцом!.. Шэрлак Холмс у паркалёвай сукенцы... З дэдукцыяй і індукцыяй у цябе, як відаць, усё ў норме, — Міхась паволі агойтваўся ад атрыманага ля сяннага стажка стрэсу, выпускаяў цяпер рэшткі пары: — Бач, дзе атайбаваўся сталавацца, лясная ненаедная скацінка!.. Дзе ж, такі марозішча пачэ, з-пад снегу нават і на зуб нічога не накапаеш... Ну, я... Я яму такога дэлікатэсу ўмармую!..

Пад «такога дэлікатэсу ўмармую» Карэнка меў на ўвазе тое, што ўжо складала змест імгненна выспелага ў галаве плана: дастаць са спрату колішнюю бацькаву, царства яму нябеснае, палаянічую двухстволчачку і ўпільнаваць няпрошанага гасця ды над ягоным вухам дуплетам...

Калі сваёй задумай Міхась падзяліўся з жонкай, тая перасцерагла:

— Толькі ж не ўмыслі застрэліць, за краты трапіш... Лепей, можа, па якой блясе пабарабань, га?

— Вось дык галава і два вухі! — зайшоўся ад смеху Карэнка. Ён чакаў адабрэння свайго радыкальнага намеру, а тут...

На раницу прага як мага хутчэй бліжкім стрэлам раз і назаўжды адпудзіць ласуна-нахабніка ад медунічна-пахкага сена падняла Міхася з цёплага запечнага бярлогу яшчэ да пеўняў. Па паднастылай за ноч хаце засноўдаўся, не ўключаючы святла. А ледзь праз аконныя шыбы праступіла шэрасць сцюдзёнага досвітку, хутка экіпіраваўся як мае быць і ціхенька-ціхенька высунуўся на падворак.

Нахабнік-лось, як і вымеркаваў Карэнка, прыджгаў да стажка, калі толькі-толькі бралася днець. Гладкі, круглабокi звер, як ні лысы, прыняўся зубамі-раза-

Антон ПІЛІПЧЫК

Праганяў чалавек лася...

камі выцягваць косму за космай, апетытна перажоўваць і глытаць сена, аж рогі, што, як у каровы, спіцамі, калышучца. «Такі звер, бачыш, небяспечны: саперніка гэткімі копямі лёгка прашывае. Не цырымоніцца б мне з ім, а смальнуць у лабаціну...» — разважыў Карэнка так сабе і асцярожна паўзвёў куркі. «Ну, зараз пабачым, ласёк, якія ў дыябе рогі нягнуткія і капыты хуткія...» — прашаптаў сам сабе для храбрасці. І, нібы падхоплены ветрам, з настаўленай угору стрэльбай — шмыг да стажка. У гэты ж самы міг лось рэзка выгнуў шыю дугою і, як звар'яцелы, з усіх ног, — міма самага Карэнка, цудам яго не пырнуўшы, а далей — па-за забудовай чу-чух, чу-чух, толькі снег з-пад яго лаціць...

Да агаломшанага Міхася не адразу дайшло, што стаіць-то ён ужо... абязброеным! Калі крыху ацяміўся, пашукаў вачыма па снезе, стажку — ягоная двухстволчачка як растварылася. Ён туды-сюды, памкнуўся за ласём і пачуў: «Шлок-шлок!» Паціснуў плячыма — і які гэта бэйдэ лупянуў? Міхась яшчэ больш змітрэньжыўся, калі раптам голасна, на ўвесь божа свет, выкінуўшыся з хаты паўгалыком, заламантавала жонка:

— Ты яго ўсё-ткі застрэліў!.. Упаў ён вунь, не ўстае... А я ж прасіла, не забівай... А-ей-а-ей, што цяпер будзе?

— Цыц! — вырвалася з Міхася грубае, злоснае. — Я не страляў!..

— Ён не страляў?!.. Хапай, бандзюга, сваю гэтую качаргу, каб яна згарэла, і хавай, пакуль не позна... У студню вунь кінь! Тут зараз будзе поўна міліцыі... А-ей-а-ей!..

— Не енч! Не я страляў, кажу табе!.. Не я! — і Міхась, увес трасучыся, пабрыў туды, дзе ягоныя вочы ўжо выразна разгледзелі на снезе зусім нерухомага небараку-лася.

Наблізіўшыся да апруцяналай жывёліны, Карэнка ўбачыў і сваю стрэльбу. Падняў яе, абабіў снег, са ствалоў «палохаўкі» патыхала смаленым. Тут Міхась і зразумеў усё: там, ля стажка, з ягоных рук лось на рогі сабе і падчапіў дубальтоўку, а потым, вядома ж, спрабаваў скінуць, і куркі спрацавалі...

«Не, Зінка, не шый мне, калі ласка, крміналу!» — з такімі павесялелымі думкамі, Карэнка памкнуўся ў дом сунімаць жонку, бо падумаў, што тая ўжо, мабыць, гром ведае да чаго дафантазіравалася — у страху вочы велькія...

— Ну няхай усё адбылося так, як ты і кажаш. Але, сам падумаў, хто стане разбірацца?.. Лось жа мёртвы!.. Не траць попусці часу! Хавай стрэльбу! Казала як добраму, лепей па блясе пабарабань... —

у Міхася і без таго рабро за рабро заходзіла, сэрца дрыжэла дрыжма, а жонка ўсё болей паддавала страху: — Во, будуць табе хаханькі ды хіханькі, як за краты за-пхнуць...

— Ды хопіць, Зіна! Вык-енк развяла. Прыкра слухаць! Здэялася тое, што здэялася... Стрэльбу ж я, канешне, схаваю. Мушу! Бо зарэгістравана ўсё яшчэ на бацьку...

— Во!.. Яшчэ і штрафу велькага ўваляць... А плаціць чым будзем? Мільку прадаваць павядзеш?.. Увесь свет абрагочацца... Нічога сабе!

— Нічога сабе!.. Не хвалюйся. Будзеш і з кароваю, і з усім сваім дабром, калі, праўда, сваім язычком-мянташкай бяды не наклічаш... Мне вось пра што падумалася. У вёсцы, калі і чулі стрэлы, то там наўрад ці што скумекалі... У ёй жа адны пенсіянеры. Глухаватыя, і спяць, пакуль сонца ў зубы не засвеціць... Дык паслухай вось мяне. Пайду я паўшага смерццо храбрых збольшага закідаю снегам. Паглядзіш, неўзабаве свежанінку счуюць сабакі, а магчыма, і ваўкі — дармавіну расцягнуць умомант. І ўсё будзе шыткарыта...

ЛАПАТУ для, так бы мовіць, заграбальнага дзела Міхась выцягнуў тую, што нядаўна спецыяльна змайстраваў для ачысткі падворка ад снегу. Узброіўшыся ёю, мінуў толькі веснічкі і зірнуў туды, дзе неспадзеўна знайшоў спачын лось, аслупянеў — звер а няма...

— А гэта ж! Дзе ён?..

Падшоў бліжэй — убачыў толькі ямку, дзе ляжаў звер. І нідзе ні кропелькі крыві!..

Міхась раптам зарагатаў. З сябе, з Зіны, з перапалак з жонкай, а найбольш — з апльвуха-лася: надарыўся ж слабанерны! Ад стрэлаў, бачыш, у шок упаў, нерухомым зрабіўся, а параліч прайшоў — і паміну не засталася...

Адчыняў Карэнка дзверы ў хату і ўсё яшчэ заходзіўся ад смеху.

— Звар'яцеў — ці якой гарончыкі? — зыркала на мужа Зіна. — Што гэта ты яшчэ ўчвэрэў?

— З такога, жончка ты мая, зусім здохнуць можна... Усё! Трывозе трубім адбой!.. Неспраўдная была. Лось, бачыш... гэта проста з перапалоху адключыўся... Няма яго ўжо, у ляс джыгануў...

Пакінуўшы прыбрацца ў хаце — чакаўся ж наплыві міліцыі, інспектараў розных — Зіна кінулася да акна: ці не маніць Міхась?

— Ты ж яго снегам абгарнуў, кпіш з мяне... — усё яшчэ не верыла.

— От дурылдзіха! Кажу табе... Так што з навядзэння ў доме марафету пераклучайся на прыгатаванне сняданку. Ды каб быў ён, чуеш, са ста грамамі! Стрэс зняць трэба ж...

— Я табе зараз устаграмую і здыму!.. — Зіна наўмысна пачала абягаць вачыма пакой, што дзе такое ўхапіць у руку. — Развесялеў ужо...

— Ціха, ты, ціха... Я лепей пайду да Мількі... Усыплю карміліцы нашай камбіорму, сечкі, сена пакладу... Таго самага, якое не ўсё яшчэ ўлопаў лось... Стаіць недзе, бедная, і трасецца, што здаваецца на бойню павядзём, каб штрафы заплаціць... — Карэнка, рагочучы, даўся з хаты.

Неўзабаве ўсеўшыся за стол на кухні есці прыгатаваныя жонкай пульхныя апетытныя аладкі ды яшчэ з засмажанай дамашняй каўбасой і ўсё-такі выцянганымі, для зняцця стрэсу, ста грамамі, Міхась да жонкі прамовіў:

— Пойдзеш мо да магазіна? То ж глядзі, пра тое, як адпужаў лася, маўчы, — але, на момант задумаўшыся, перайначыў: — Гэта пра стрэльбу ты ні гу-гу!.. А пра ўсё астатняе можаш расказаць, на колькі не забракне фантазіі... Скажаш, што ў бляху як бабахнуў... Ха-ха-ха...

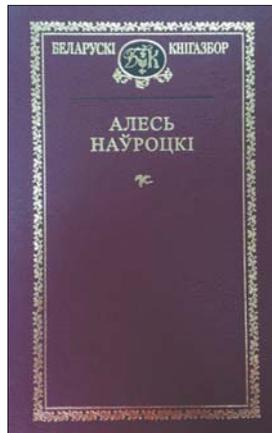
— Хе-хе-хе... — перадражніла мужа Зіна. — Гэта я павінна зараз заходзіцца ад смеху. Праганяў, называецца, лася... Ых!.. Еш жывей, няўдалае пудзіла! — выпаліла, пастукаючы кулаком па рагу стала не зларадна, а наадварот, мякка-лагодна, з усмехам.

Твар жонкі паружавеў. Міхась на яе ніколькі не пакрыўдзіўся. У гуморы роднага чалавека адчуў добрыя перамены. Настрой і ў яго самога, вядома ж, і ад прагна ўлітай у страўнік чарачкі віна, паляпшаўся...

■ Экслібрыс «Звядзі»

«Я — ЗЕРНЕ. ЛЯЖАЦЬ НА КАМНІ ЗМУШАНА»

Алесь Наўроцкі. *Выбраныя творы.* — Мінск: Беларуская навука, 2016. — 640 с.

Рэдка бывае так, што жыццё чалавека церпіць крах адразу ва ўсіх кірунках. Калі не ладзіцца ні ў сям'і, ні ў прафесіі, ні ў творчасці. Але Алесю Наўроцкаму, доктару па адукацыі, вельмі таленавітаму паэту і амбітнаму празаіку вось так не пашанцавала. Яго шлях у літаратуры скончыўся, так і не паспеўшы ўвабрацца ў поўную сілу, прафесійная кар'ера завяршылася праз смельца выказванні наконт метадаў лячэння псіхіятрычных захворванняў, а сямейнае жыццё проста не заладзілася. Каля дваццаці гадоў пісаў «у шуфляду», увесь час перапрацоўваў свае старыя вершы, пісаў прозу, намагаючыся аб'яднаць усе вялікія творы ў адну эпапею.

А пачыналася ўсё — як ясная сонечная раніца. На выпускным курсе медыцынскага ўніверсітэта Алесь Наўроцкі ўжо выдаў уласную кнігу паэзіі з арыгінальнай назвай «Неба ўсміхаецца маланкаю». Зборнік прыхільна сустрэлі крытыкі, і маладога чалавека досьць хутка дрыгнулі ў Саюз пісьменнікаў. Ён адпрацаваў па размеркаванні на Хойніччыне і вярнуўся ў Мінск, дзе ўладкаваўся на станцыю хуткай медыцынскай дапамогі. Неўзабаве выйшла і новая кніга паэзіі «Гарачы снег». У гэты час аўтар актыўна піша прозу, не баіцца брацца за вялікія раманы: балазе сюжэтаў, якіх пісьменнік наслухаўся падчас працы на Палессі, дастаткова. Паступае на Вышэйшыя літаратурныя курсы ў Маскве, выдае кнігу прозы... Але ўсё заканчваецца, калі Алесь Наўроцкі гучна выступае супраць так званай карнай псіхіятрыі.

Вельмі балючым і складаным перыядам у жыцці творцы можна назваць і час «другой маладосці» — калі ён, ужо чалавек сталага ўзросту, праз дзесяцігоддзі маўчання, зноў спрабуе чытаць сваю дарогу ў літаратуры і пачынае друкавацца.

Таму думаецца, выхад зборніка выбраных твораў Алеся Наўроцкага ў такой ганаровай серыі «Беларускі кнігазбор» ва ўкладанні Віктара Жыбуля — пэўнага кшталту спроба чытачоў, даследчыкаў рэабілітаваць аўтара, выказаць яму ўдзячнасць за вялікую працу і бясконцы творчыя высілкі. Чытаеш гэтую кнігу — і нават крыху сорамна становіцца, што раней не надаралася магчымасці пазнаёміцца з аўтарам, што гэтыя творы не трапіліся на вочы. Шкада таксама, што талент Алеся Наўроцкага як празаіка так і не развіўся, не перакроўчыў мяжу паміж вучнёўствам і сталасцю, якую можна перайсці хіба толькі з дапамогай вопытных дарадцаў-рэдактараў. А ён быў адзін...

Зрэшты радуе, што, хоць і запознена, творы Алеся Наўроцкага прыйшлі да чытача. Перадусім звяртае на сябе ўвагу яго паэзія. Яна і сёння застаецца такой жа яснай, светлай, чыстай і крыху штучна-выштукаванай, як і была тады, у пачатку 1960-х. Ці не прыгожыя радкі?

*Я табой летуценніў сярод поплава-лугу,
дзе ў куп'істай вадзе — блакіт,
дзе падоўгу стаіш і слухаеш,
як мяўкаюць коцікі на галінках раіка.*

Ёсць у вершах Алеся Наўроцкага нейкая размашыстасць мазкоў, ледзь не лозунгаваць (ці не ад Маякоўскага?), гучнасць сцвярдзэнняў, але гэтыя рысы дзіўным чынам спалучаюцца з мяккасцю, наіўнасцю, прадчуваннямі светлых і чыстых пачуццяў. Не магу не працытаваць:

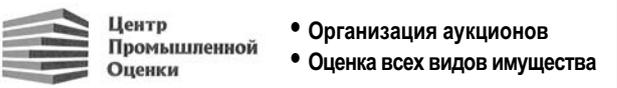
*Над галавой антоны, над галавой ранеты.
Шалясцяць галіны пад ветрам тугім.
Больш, чым яблык на яблыні гэтай,
будзе пацалункаў на твары тваім.*

Не пакіне раўнадушным чытачоў і проза Алеся Наўроцкага. Яна такая ж даверліва-адкрытая, шчырае, амаль спавядальная, часта аўтабіяграфічная. Напрыклад, роман «Прыпяць», у якім аўтар расказвае пра гады, калі ён працаваў па размеркаванні ў вёсцы на Палессі. Адно што сапраўднае назву вёскі Аравічы пісьменнік змяніў на Агурковічы, а імя галоўнага героя пакінуў сваім — Алесь Піліпавіч.

Думаецца, гэты твор будзе цікавым не толькі сваім сюжэтам (адметна, што расповед вядзецца ад імя некалькіх асоб), але і акалічнасцямі, у якіх адбываюцца падзеі рамана. Ці не цікава вам даведацца, як у пачатку 1960-х быў уладкаваны побыт маладога ўрача ў вясковай бальніцы, куды ён, зусім нявопытны, прыязджае адразу як гаспадар? Як да яго ставіцца старэйшыя калегі? Як прымаюць пацыенты? Як наладжваюцца стасункі з мясцовымі дзяўчатамі? Усе гэтыя дэталі вельмі ярка намалюваныя аўтарам. Таксама здзіўляе яго ўважлівасць да ўнутраных перажыванняў галоўнага героя, нават пэўнага педантычнасць, натуралізм у перадачы яго стану.

На старонках гэтай кнігі можна знайсці і прывітанні нашай газеце ад аўтара з далёкіх 1960-х: «Лаўка з прашморганай на ёй свежай газетаю «Звезда» за ліпень тысяча дзевяцьсот шэсцьдзясят другога года пуставаля...» Спадзяюся, што месца на лаўцы побач з лірычным героем Алеся Наўроцкага яшчэ доўга не будзе пуставаць. Бо праз кнігу выбранага ў яго нарэшце надарылася магчымасць запрасіць прысесці і разам падумаць многіх чытачоў і, магчыма, добрых сяброў. На жаль, ужо толькі завочных.

Марына ВЕСЯЛУХА. vesialuha@zviazda.by

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Организатор аукциона: ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703

Продавец: РУП «СМТ №22», Витебская обл., г. Полоцк, ул. Шенягина, д. 54. Тел.: + 375 (214) 41 72-95, тел./факс 41-80-30

Предмет аукциона: Транспорт, спецтехника и оборудование, расположенные по адресу: Витебская область, Полоцкий район, Экиманский с/с, 0,3 км к востоку от д. Ксты, в составе:

№ лота	Инд. №	Наименование предмета аукциона, год выпуска	Начальная стоимость, бел. руб. с учетом НДС	Шаг аукциона, бел. руб. с учетом НДС
1	01119	Автомобиль VAZ-21074 (рег. знак 5399 BT), 2000 г.в.	495,60 (4 956 000)	24,78 (247 800)
2	01121	Автомобиль VAZ-21074 (рег. знак 8653 BA), 2001 г.в.	411,60 (4 116 000)	20,58 (205 800)
3	01122	Автомобиль VAZ-21074 (рег. знак 8724 BT), 2001 г.в.	495,60 (4 956 000)	24,78 (247 800)
4	01138	Автомобиль GAZ-3302 (рег. знак AE 3412-2), 2006 г.в.	4 435,20 (44 352 000)	221,76 (2 217 600)
5	01127	Автомобиль ГАЗ-33073 (рег. знак 7886 ВТР), 1993 г.в.	1 570,80 (15 708 000)	78,54 (785 400)
6	01067	Автомобиль GAZ-52 (рег. знак BA 9631)	1 058,40 (10 584 000)	52,92 (529 200)
7	01016	Автомобиль GAZ-5312 (рег. знак AA 9426-2)	1 293,60 (12 936 000)	64,68 (646 800)
8	01005	Автомобиль ЗИЛ-131 (рег. знак BA 2045), 1977 г.в.	2 839,20 (28 392 000)	141,96 (1 419 600)
9	01021	Автомобиль ЗИЛ-441510 (рег. знак 8989 ВТР), 1990 г.в.	1 881,60 (18 816 000)	94,08 (940 800)
10	01140	Автомобиль ЗИЛ-5301 BE (рег. знак AA 4254-2), 2006 г.в.	2 646,00 (26 460 000)	132,30 (1 323 000)
11	01001	Автомобиль КАМАЗ-5410 (рег. знак 6804 ВТП), 1978 г.в.	1 932,00 (19 320 000)	96,60 (966 000)
12	01012	Автомобиль КРАЗ-255В (рег. знак 7111 ВТП), 1974 г.в.	3 754,80 (37 548 000)	187,74 (1 877 400)
13	01137	Автомобиль MAZ-544008-030-021 (рег. знак AE 5727-2), 2005 г.в.	7 114,80 (71 148 000)	355,74 (3 557 400)
14	01143	Автомобиль MAZ-555102 220 (рег. знак AA 5814-2), 2006 г.в.	6 115,20 (61 152 000)	305,76 (3 057 600)
15	01148	Автомобиль MAZ-6422 05-220 (рег. знак AA 7225-2), 2007 г.в.	10 869,60 (108 696 000)	543,48 (5 434 800)
16	01157	Автомобиль MAZ-6422A8 (рег. знак AE 2203-2), 2008 г.в.	9 248,40 (92 484 000)	462,42 (4 624 200)
17	01090	Автомобиль ММЗ-4502 (рег. знак 6707 ВТР), 1992 г.в.	1 134,00 (11 340 000)	56,70 (567 000)
18	01503	Полуприцеп MAZ-9758 030 (рег. знак A 3110 A-2), 2005 г.в.	3 889,20 (38 892 000)	194,46 (1 944 600)
19	01507	Полуприцеп MAZ-938662 (рег. знак B 2156 A), 2006 г.в.	2 578,80 (25 788 000)	128,94 (1 289 400)
20	01505	Полуприцеп ОДАЗ-93571 (рег. знак 6983 BM), 1990 г.в.	680,40 (6 804 000)	34,02 (340 200)
21	01511	Полуприцеп MAZ-938662 (рег. знак A 0701 A-2), 2008 г.в.	3 049,20 (30 492 000)	152,46 (1 524 600)
22	01043	Автомобиль ГАЗ-3507 (рег. знак A 9425-2)	1 638,00 (16 380 000)	81,90 (819 000)
23	01134	Автомобиль ЗИЛ-131В1 (рег. знак BA 9511), 1980 г.в.	1 932,00 (19 320 000)	96,60 (966 000)
24	01078	Автомобиль МЗКТ-74171 (рег. знак AE 1057-2), 2009 г.в.	36 178,80 (361 788 000)	1 808,94 (18 089 400)
25	01142	Автомобиль MAZ-551605 (рег. знак AA 5763-2), 2006 г.в.	12 012,00 (120 120 000)	600,60 (6 006 000)
26	01064	Автобетоносмеситель СМБ-270 (рег. знак AA 9728-2), 2007 г.в.	5 796,00 (57 960 000)	289,80 (2 898 000)
27	03324	Бульдозер Б10М0111-1В (рег. знак 50), 2006 г.в.	10 332,00 (103 320 000)	516,60 (5 166 000)
28	03330	Погрузчик с бортовым поворотом Амкорд 211	11 869,20 (118 692 000)	593,46 (5 934 600)
29	03410	Прицеп тракторный 2ПТС-4,5, 2006 г.в.	1 054,20 (10 542 000)	52,71 (527 100)
30	02151	Транспортное устройство, 1984 г.в.	4 704,00 (47 040 000)	235,20 (2 352 000)
31	02218	Кран башенный БМ-401П, 2010 г.в.	167 916,00 (1 679 160 000)	8 395,80 (83 958 000)
32	02219	Кран башенный БМ-401П, 2010 г.в.	188 916,00 (1 889 160 000)	9 445,80 (94 458 000)
33	02220	Кран башенный БМ-401П, 2010 г.в.	230 832,00 (2 308 320 000)	11 541,60 (115 416 000)
34	02237	Кран МТТ-16А, 1990 г.в.	11 340,00 (113 400 000)	567,00 (5 670 000)
35	02409	Подъемник мачтовый ПМГП-1500, 2010 г.в.	31 752,00 (317 520 000)	1 587,60 (15 876 000)
36	02410	Подъемник мачтовый ПМГП-1501, 2010 г.в.	31 752,00 (317 520 000)	1 587,60 (15 876 000)
37	02500	Захват 1ПТМ 791170/п 10т, 2008 г.в.	1 008,00 (10 080 000)	50,40 (504 000)
38	02501	Захват 2ПТМ 791170/п 5т, 2008 г.в.	1 260,00 (12 600 000)	63,00 (630 000)
39	03454	Дизмолот сваебойный МСДШ, 2008 г.в.	13 272,00 (132 720 000)	663,60 (6 636 000)

Порядок ознакомления: ознакомление заинтересованных лиц с предметом торгов осуществляется в рабочие дни с 9.00 до 16.00, перерыв с 12.00 до 13.00. Ответственное лицо: Аблюцкий Петр Владимирович, ведущий механик, контактный телефон +375292121501

Предмет аукциона: Оборудование, расположенное по адресу: Витебская область, Полоцкий район, Экиманский с/с, 0,3 км к востоку от д. Ксты, в составе:

№ лота	Инд. №	Наименование предмета аукциона, год изготовления	Начальная стоимость, бел. руб. с учетом НДС	Шаг аукциона, бел. руб. с учетом НДС
1	05105	Станок сверлильный СМ-8П, 1993 г.	448,70 (4 487 000)	22,44 (224 400)
2	05106	Станок сверлильный СМ-8П, 1993 г.	448,70 (4 487 000)	22,44 (224 400)
3	05012	Станок токарный 16-К-20, 1989 г.	2 122,40 (21 224 000)	106,12 (1 061 200)
4	05162	Стенд для испытания гидросистем КИ-4815 М, 1985 г.	1 161,30 (11 613 000)	58,07 (580 700)
5	05041	Стенд профилактический «Star 12F», 1989 г.	1 827,70 (18 277 000)	91,39 (913 900)
6	05048	Пресс Р-337, 1991 г.	705,60 (7 056 000)	35,28 (352 800)
7	04003	Компрессор «Индия» мод. С 06010, 1989 г.	1 040,20 (10 402 000)	52,01 (520 100)
8	05163	Полуавтомат сварочный Solaris MULTIMIG-220, 2015 г.	475,30 (4 753 000)	23,77 (237 700)
9	05078	Станок сверлильный 2С-132, 1992 г.	1 612,80 (16 128 000)	80,64 (806 400)
10	05079	Станок заточной ЗЕ-642, 1992 г.	1 808,10 (18 081 000)	90,41 (904 100)
11	05080	Станок плоскошлифовальный ЗД-711, 1992 г.	2 888,20 (28 882 000)	144,41 (1 444 100)
12	05081	Станок СУН-1 (механическая пила), 1992 г.	1 172,50 (11 725 000)	58,63 (586 250)

13	05082	Станок радиально-сверлильный, 1991 г.	2 545,20 (25 452 000)	127,26 (1 272 600)
14	05089	Станок фрезерный 6Т-80Ш, 1992 г.	3 873,80 (38 738 000)	193,69 (1 936 900)
15	05091	Станок точило-шлифовальный Т-400, 1992 г.	804,30 (8 043 000)	40,22 (402 200)
16	05156	Сварочный аппарат Jasic ARC-315, 2007 г.	472,50 (4 725 000)	23,63 (236 300)
17	04002	Установка компрессорная К-24М, 2007 г.	410,90 (4 109 000)	20,55 (205 500)
18	05158	Молот ковочный МА 4129А, 1991 г.	2 711,80 (27 118 000)	135,59 (1 355 900)
19	00085	Газоанализатор «Инфракар» 08.01, 2009 г.	416,50 (4 165 000)	20,83 (208 300)
20	00086	Измеритель дымности отработавших газов МЕТА-01 МП.01, 2009 г.	415,10 (4 151 000)	20,76 (207 600)
21	40018	Трансформатор ТСЗИ 380/36, 1993 г.	91,00 (910 000)	4,55 (45 500)
22	41218	Станок СМЖ-172 (ножницы для резки арматурной стали), 2006 г.	1 389,50 (13 895 000)	69,48 (694 800)
23	05155	Сварочный аппарат ТНМИГ-200, 2007 г.	350,70 (3 507 000)	17,54 (175 400)
24	42021	Выпрямитель дуговой сварки ВДМ-1202С, 2007 г.	955,50 (9 555 000)	47,78 (477 800)
25	41040	Станок вертикально-сверлильный МН-18, 1996 г.	1 149,40 (11 494 000)	57,47 (574 700)
26	40015	Сварочный аппарат ВДМ-1201, 1991 г.	646,80 (6 468 000)	32,34 (323 400)
27	41244	Установка компрессорная СБ 4/Ф-500, 1989 г.	1 310,40 (13 104 000)	65,52 (655 200)
28	41039	Станок правильно-отрезной И61-22, 1991 г.	5 745,60 (57 456 000)	287,28 (2 872 800)
29	42069	Станок точечной сварки МТ16/18, 1991 г.	2 368,80 (23 688 000)	118,44 (1 184 400)
30	42022	Полуавтомат дуговой сварки ПДГ-351, 2007 г.	1 310,40 (13 104 000)	65,52 (655 200)
31	44170	Станок размер обрабатывающий ФСШ-1А (К), 2005 г.	2 982,00 (29 820 000)	149,10 (1 491 000)
32	44171	Станок деревообрабатывающий ЦТ-10/5м, 2005 г.	2 696,40 (26 964 000)	134,82 (1 348 200)
33	44092	Станок рейсмусовый МП-9-1695, 1998 г.	5 728,80 (57 288 000)	286,44 (2 864 400)
34	44174	Станок ленточнопильный «ПЛП-Астра-ЕС», 2006 г.	12 146,40 (121 464 000)	607,32 (6 073 200)
35	41229	Пресс пробивочный однопозиционный ПР 235, 2010 г.	526,40 (5 264 000)	26,32 (263 200)
36	41230	Пресс пробивочный однопозиционный ПР 235, 2010 г.	526,40 (5 264 000)	26,32 (263 200)
37	41231	Пресс пробивочный однопозиционный ПР 235, 2010 г.	526,40 (5 264 000)	26,32 (263 200)
38	44600	Стружкоотсос УВП-2000, 2005 г.	385,70 (3 857 000)	19,29 (192 900)
39	44601	Стружкоотсос УВП-2000, 2005 г.	385,70 (3 857 000)	19,29 (192 900)
40	44227	Матрица С-640 с пневмопрессом, 2009 г.	2 032,80 (20 328 000)	101,64 (1 016 400)
41	44087	Станок деревообрабатывающий «Лучеса» УОДМ-1, 1992 г.	966,00 (9 660 000)	48,30 (483 000)
42	44088	Станок заточной ВШ-027 РЭ, 1992 г.	595,00 (5 950 000)	29,75 (297 500)
43	41222	Станок автоматический режущий Метеор-1, 2009 г.	2 814,00 (28 140 000)	140,70 (1 407 000)
44	41223	Станок пневматический фрезерный GALAXU-1, 2009 г.	2 326,80 (23 268 000)	116,34 (1 163 400)
45	41224	Станок автоматический фрезерный POLAR-IV, 2009 г.	1 629,60 (16 296 000)	81,48 (814 800)
46	41225	Станок для прессовки углов АРЕХ, 1989 г.	6 190,80 (61 908 000)	309,54 (3 095 400)
47	05010	Станок вертикально-сверлильный МН-18н, 2009 г.	718,20 (7 182 000)	35,91 (359 100)
48	41228	Станок для зачистки углов профиля КТ-504/2, 2009 г.	4 242,00 (42 420 000)	212,10 (2 121 000)
49	41043	Станок заточной ВШ-025, 1992 г.	172,20 (1 722 000)	8,61 (86 100)
50	41602	Стружкоотсос УВП-2000, 2005 г.	385,70 (3 857 000)	19,29 (192 900)
51	44173	Станок деревообрабатывающий комбинированный Д-400, 2005 г.	4 205,60 (42 056 000)	210,28 (2 102 800)
52	41232	Пресс пробивочный однопозиционный ПР 235, 2010 г.	526,40 (5 264 000)	26,32 (263 200)
53	41226	Двуголовочный сварочный станок DZW-500, 2009 г.	13 339,20 (133 392 000)	666,96 (6 669 600)
54	44172	Станок деревообрабатывающий круглопильный ДК-150, 2005 г.	7 114,80 (71 148 000)	355,74 (3 557 400)

С подробной информацией по предмету аукциона можно ознакомиться на сайте организатора аукциона WWW.CPO.BY

Порядок ознакомления: ознакомление заинтересованных лиц с предметом торгов осуществляется в рабочие дни с 9.00 до 16.00, перерыв с 13.00 до 14.00. Ответственное лицо: Зызикиков Виктор Иванович, заведующий базой, контактный телефон +375336774509.

Задаток 10% от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/с № 3012343260010; в Дирекции ОАО «Белинвестбанк» по г. Минску и Минской области (адрес банка: г. Минск, ул. Коллекторная, 11), БИК 153001739, УНП 191021390, получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки».

Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней после проведения аукциона

Срок оплаты: При цене продажи предмета аукциона в сумме до 49 999,99 BYN – срок оплаты не более 10 (десяти) дней со дня заключения договора купли-продажи. При цене продажи предмета аукциона в сумме свыше 50 000,00 BYN – срок оплаты не более 30 (тридцати) дней со дня заключения договора купли-продажи.

Порядок оформления участия в аукционе и результатов торгов: аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке продажи имущества ликвидированного юридического лица с публичных торгов, утвержденным постановлением Совмина РБ от 8 января 2013 г. № 16 «О некоторых вопросах продажи имущества ликвидированного юридического лица». К участию в торгах допускаются лица, подавшие организатору аукциона в указанный в извещении срок заявление с приложением всех необходимых документов, зарегистрированное в журнале регистрации заявлений на участие в торгах, и заключившие с организатором торгов договор о задатке. С подробной информацией о перечне предоставляемых документов, образцами заявлений на участие в аукционе и договора о задатке, а также правилами проведения аукциона можно ознакомиться на сайте организатора аукциона WWW.CPO.BY

В случае признания торгов несостоявшимися в связи с тем, что заявление на участие в них было подано только одним участником либо для участия в них явился только один участник, возможна продажа предмета торгов этому участнику, по начальной цене, увеличенной на 5%

Затраты на организацию и проведение торгов возмещаются организатору аукциона участником торгов, с которым заключается договор купли-продажи в течение 5 дней со дня проведения торгов

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время до объявления его проданным без объяснения причин снятия

Предшествующее извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звезда» 25.08.2016 г.

Дата и время проведения аукциона: 15.09.2016 в 12.00 – оборудование; по адресу: РУП «СМТ №22», Витебская обл., Полоцк, ул. Шенягина, д. 54, актовый зал

Дата и время окончания приема документов: 13.09.2016 до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Мележа, д. 5/2, пом. 1703, ЗАО «Центр промышленной оценки»

Контактные телефоны: +375 17-280-36-37; +375 29-317-95-42. E-mail: auction@cpo.by

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении аукционных торгов с условиями на право проектирования и строительства капитальных строений (зданий, сооружений) в г. Бресте

Предмет аукциона	ЛОТ №1
Право на заключение договора на реализацию права проектирования и строительства капитальных строений (зданий и сооружений) в квартале, ограниченном ул. Московской, ул. Богданчука, ул. Васнецова, на земельном участке площадью 2,4776 га с объектами недвижимости, подлежащими сносу	Право на заключение договора на реализацию права проектирования и строительства капитальных строений (зданий и сооружений) в квартале «Тришин». Жилые дома №1 и №2 со встроенными помещениями торгового-общественного назначения
Функциональное назначение земельного участка	Строительство многоквартирных жилых домов без повышенной комфортности в квартале «Тришин».
Вещное право предоставляемого земельного участка	Жилые дома №1 и №2 со встроенными помещениями торгового-общественного назначения
Объекты недвижимости, подлежащие сносу	В аренду сроком 5 лет
Снос объектов недвижимости производится в установленном законодательством порядке	Жилые дома, сооружения и многолетние насаждения граждан по ул. Московской, 235, 239, 239/1, 241, 243 и по ул. Крушинская, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18
Начальная цена продажи (руб.)	323 824,98
Сумма задатка (руб.)	64 760
Расходы по подготовке градостроительной документации, технич. условий, АПЗ (руб.)	11 685,91
Ориентировочный размер убытков, причиняемых изъятием земельных участков и сносом расположенных на них объектов недвижимости, возмещаемый победителем аукциона землевладельцам, (руб.)	509 381,90 (на 14.09.2016 г.)

ОРГАНИЗАТОР ТОРГОВ – КУП «БРЕСТСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР ПО УПРАВЛЕНИЮ НЕДВИЖИМОСТЬЮ»

Условия продажи: Земельный участок будет предоставляться победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона, выразившему согласие на предоставление ему предмета аукциона для строительства объекта (строительного объекта многоквартирных жилых домов без повышенной комфортности в квартале «Тришин»). Жилые дома №1 и №2 со встроенными помещениями торгового-общественного назначения), на основании решения Брестского горисполкома об изъятии и предоставлении земельного участка, при соблюдении следующих условий:

- в день проведения аукциона будет подписан акт выбора места размещения земельного участка;

- в установленном порядке будет заключен с проектной организацией договор на разработку проектной документации на

С 22.09.2016 ОАО «БПС-Сбербанк» устанавливает следующий размер процентов по действующим договорам в долларах США и евро срочного банковского депозита «Доверяй +»:

Валюта депозита	Период заключения договоров	Размер процентов (годовых)
USD, EUR	с 14.10.2014 по 08.07.2015 (вкл.)	от 100 до 300 000 – 0,7%
	с 29.02.2016 по 31.03.2016 (вкл.)	от 300 000 – 3,5%
		от 100 – 0,7%

Согласно Условиям депозита «Доверяй +», установленный размер процентов будет применен с **22.10.2016**.

Лицензия Национального банка Республики Беларусь № 4 от 28.11.2014 года на осуществление банковской деятельности. УНП 100219673 ОАО «БПС-Сбербанк»

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА

Организатор аукциона	ОАО «ТРЕСТ №26 ЖЕЛЕЗОБЕТОНМОНТАЖ», г. Минск, ул. Харьковская, дом 15, 3 этаж		
Продавец	Филиал СУ-86 ОАО «Трест №26 Железобетонмонтаж», г. Могилев, проспект Пушкинский, 63. Тел. +375 222 48 11 13		
Предмет аукциона			
Транспорт, расположенный по адресу: г. Могилев, ул. Челюскинцев, 78а в составе:			
№ п/п лота	Инд. №	Наименование предмета аукциона, год выпуска	Начальная стоимость, бел. руб. с учетом НДС
1		Легковой автомобиль Фольксваген Пассат, 2008 г.в., цвет – серебристый металл, 1800 см. куб. объем, бензин	7 593 рубля 20 коп.
			379 рублей 68 коп.
Порядок ознакомления	Ознакомление заинтересованных лиц с предметом торгов осуществляется в рабочие дни с 9.00 до 16.00, перерыв с 12.00 до 13.00. Ответственное лицо: Жяглевский Дмитрий Давыдович, контактные телефоны: 48 11 13, 8(029)6016244, 8(033)6543531		
Задаток 10% от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/счет 3012102754010 в Региональной Дирекции №700 ОАО «БПС-Сбербанк», код 369, УНП 100120830, получатель платежа – ОАО «ТРЕСТ № 26 ЖЕЛЕЗОБЕТОНМОНТАЖ»			
Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней после проведения аукциона			
Срок оплаты: не более 15 (пятнадцать) дней со дня заключения договора купли-продажи			
Порядок оформления участия в аукционе и результатов торгов: аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке продажи имущества ликвидируемого юридического лица с публичных торгов, утвержденным постановлением СовМина РБ от 8 января 2013 г. № 16 «О некоторых вопросах продажи имущества ликвидируемого юридического лица»			
В случае признания торгов не состоявшимися в связи с тем, что заявление на участие в них было подано только одним участником либо для участия в них явился только один участник, возможна продажа предмета торгов этому участнику, по начальной цене, увеличенной на 5%			
Затраты на организацию и проведение торгов возмещаются организатору аукциона участником торгов, с которым заключается договор купли-продажи в течение 5 дней со дня проведения торгов			
Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время до объявления его проданным без объяснения причин снятия.			
Предыдущие извещения о проведении повторного аукциона опубликованы в газете «Звязда» 24.08.2016 г.			
Дата, место и время проведения аукциона	07.10.2016 в 11.00 по адресу: филиал СУ-86 ОАО «ТРЕСТ №26 ЖЕЛЕЗОБЕТОНМОНТАЖ», г. Могилев, пр-т Пушкинский, 63		
Дата, место и время окончания приема документов	06.10.2016 до 16.00 по адресу: г. Могилев, пр-т Пушкинский, 63, филиал СУ-86 ОАО «ТРЕСТ №26 ЖЕЛЕЗОБЕТОНМОНТАЖ» Заявления, поступившие после установленного срока, не рассматриваются		

РУП «Институт недвижимости и оценки» извещает о проведении повторного открытого аукциона ПО ПРОДАЖЕ ЛОТА №1 – ЛЕГКОВОГО АВТОМОБИЛЯ, ДЖИП SUZUKI GRAND VITARA, номер кузова JSAJTD84V00101398 с дополнительным комплектом летних шин (4 шт.). Г.в. – 2008. Двигатель – бензиновый, инжекторный, объем – 3 195 см³. Автомобиль не на ходу, поврежденный (в аварийном состоянии). Адрес: г. Минск, ул. Брестская, 42.

Начальная цена с НДС – 3 436,23 (34 362 342)* бел. руб. Задаток – 685,00 (6 850 000)* бел. руб. *Цена указана в денежных знаках образца 2000 г. Шаг аукциона – 5%.

Задаток перечисляется на р/с № 3012154337010 в ОАО «БПС-Сбербанк» ЦБУ №703, 220004, г. Минск, ул. Кальварийская, д. 4а, код 369. Получатель – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Назначение платежа: задаток для участия в повторном аукционе по продаже автомобиля РУП «Институт недвижимости и оценки», проводимом 4 октября 2016 г.

Победитель аукциона (Претендент на покупку) должен: заключить договор купли-продажи Лота №1 в течение 5 (пяти) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона, оплатить стоимость приобретенного на аукционе Лота №1 в течение 5 (пяти) банковских дней с момента заключения договора купли-продажи, своевременно возместить Организатору аукциона затраты на организацию и проведение повторного аукциона на основании счета-фактуры в течение 3 (трех) банковских дней с момента подписания протокола о результатах аукциона.

На Претендента на покупку распространяются правила и условия, установленные законодательством Республики Беларусь для Победителя аукциона.

Аукцион состоится **04.10.2016 в 11.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3-й этаж, каб. 4. Заявления на участие и необходимые документы принимаются **по 30.09.2016 до 10.00** по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3-й этаж, каб. 6. Первое полное извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звязда» от 19.03.2016. С полным текстом извещения можно ознакомиться на сайте Организатора аукциона **ino.by**.

Организатор аукциона: 8(017) 306-00-57, 8(029) 356-90-03, 8(029) 550-09-52 • www.ino.by • e-mail: torgi@ino.by

Уважаемые акционеры

ОАО «Дрожжевой комбинат»!

05 октября 2016 года в 11.00 ПРОВОДИТСЯ ОБЩЕ ГОДОВОЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ ОБЩЕСТВА по адресу: г. Минск, ул. Октябрьская, 14, актовый зал.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

- Об утверждении новой редакции Устава ОАО «Дрожжевой комбинат».
- О доизбрании члена наблюдательного совета ОАО «Дрожжевой комбинат».

Регистрация лиц, имеющих право на участие в собрании, осуществляется в день проведения собрания по месту (адресу) проведения собрания при предъявлении акционерами (их представителями) документов, подтверждающих их полномочия (акционеру общества – паспорт, представителю акционера – паспорт и доверенность, заверенную в установленном законодательством порядке).

Время начала регистрации: 10 часов 30 минут.
Время окончания регистрации: 10 часов 50 минут.
Дата формирования реестра владельцев акций общества, на основании которого составляется список лиц, имеющих право на участие в собрании, 03.10.2016 года.

Администрация, наблюдательный совет.

УНН 100104781.

■ Абеліскі параненай зямлі

СТРАЧАНЫ ЭКІПАЖ

Лётчыкі, якія ў чэрвені 1941-га пацярпелі крушэнне ў Старадарожскім раёне, доўгі час лічыліся зніклымі без вестак...

На днях у рэдакцыю «Звязды» завітала мінчанка Вера Аляксандраўна Здаравец. Узрушаная апублікаваным у пачатку жніўня матэрыялам «Экіпаж адлятае ў вечнасць...», пенсіянерка заявіла: ёй ёсць што дадаць у гэтай гісторыі.

Нагадаем, у першыя дні Вялікай Айчыннай вайны некалькі лётных экіпажаў пацярпелі крушэнне на тэрыторыі Слуцкага і Старадарожскага раёнаў. Адзін з іх быў збіты каля вёскі Селішча, што на Старадарожчыне. Тут прайшлі дзяцінства і юнацтва Веры Здаравец. Таму пра самалёт, які ўпаў непадалёк ад вёскі ў канцы чэрвеня 1941 года, яна ведае з першых вуснаў. Больш за тое, жанчына, якая займаецца гэтай гісторыяй з 2012-га, вядзе пошукі сваякоў збітага экіпажа і спрабуе дамагчыся, каб на месцы трагедыі з'явіўся годны абеліск.

Посуд з абломкаў самалёта

У пасляваенны час хадзіць на месца падзення баявой машыны для мясцовых дзятвы лічылася не проста забавай. Падлеткаў, а асабліва хлапчукоў, вабілі не толькі абломкі самалёта (тое, што ад яго засталася, доўгія гады ляжала на полі каля вёскі), а і боепрыпасы, якія ў напамін аб сабе пакінула вайна. Як успамінае Вера Аляксандраўна, з-за гэтых забав некаторыя яе таварышы засталіся інвалідамі.

— Помню, як мясцовыя майстры вылівалі з абломкаў самалёта лыжкі і патэльні, — расказвае жанчына. — Я нават бачыла, як распаўлены алюміній залівалі ў спецыяльныя формы. Быў такі посуд і ў нас. Лыжкі і дагэтуль захаваліся.

Паветраны бой

28 чэрвеня 1941 года на мяжы Слуцкага і Старадарожскага раёнаў завязалася паветраны бой. Варонкі ад бомбаў і сёння сведчаць аб тым, які жах адбываўся ў небе над Селішчам. Згодна з архіўнымі звесткамі, савецкая авіяцыя ішла бамбіць калону нямецкіх танкаў. Адзін самалёт быў імгненна падбіты фашысцкімі знішчальнікам і ўпаў на лес каля вёскі Селішча.

— Мы, дзятва, пайшлі паглядзець, дзе размясціліся немцы, — успамінае тыя падзеі Анатоль Радкевіч. — І тут, адкуль не вазьміся, самалёты ляцяць... Нізка ляцелі, дзесьці шэсць самалётаў, амаль побач з намі. Такая трывога пачалася! Мы — бягом дахаты. Нас сабралася шмат. Не дабег дзесьці 2—3 метры да брамкі, як жажнулі бомбы, аглушылі. Я ўпаў пад плот. Цёмна стала, якраз дождж пайшоў. Падняліся нямецкія самалёты — і пачаўся бой. Калі усё заціхла, я падняў-

ся. І вось кажуць, што непадалёку наш самалёт упаў...

Выляталі з Горак

Па ўспамінах Вячаслава Казючыца, які пачуў гэтую гісторыю з вуснаў сваёй маці, у збітым самалёце знаходзіліся два лётчыкі. Аднаму ўдалося катапультавацца і на парашуце спусціцца ў лес. Другога лётчыка мясцовыя жыхары знайшлі непадалёк ад збітай тэхнікі мёртвым.

— Пасля таго як здарылася трагедыя, мая маці, Фенія Якімаўна, разам з іншымі аднавяскоўцамі паспяшалася на месца падзеі, — расказвае Вера Здаравец. — Акрамя пацярпелага лётчыка, удалося адшукаць яго дакументы, якія мая маці перадала брыгадзіру калгаса Фёдару Казючыцу. Да канца свайго жыцця яна памятала, што ў загінуўшага чырвонаармейца прозвішча было ці то Вадагрэй, ці то Вадагрэцкі.

Пошукі прывялі Веру Аляксандраўну ў архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі, што ў Падольску. Сапраўды, быў такі лейтэнант Міхаіл Пятровіч Вадагрэцкі, які прапаў без вестак 28 чэрвеня 1941 года — якраз у той дзень, калі быў збіты самалёт. Менавіта дзякуючы гэтай інфармацыі ўдалося высветліць імёны і астантніх членаў экіпажа.

Па архіўных звестках, экіпаж таго самалёта складалі не два, а тры чалавекі. Дакументы сведчаць: старшы бамбардзір, лейтэнант Міхаіл Пятровіч Вадагрэцкі, 1913 года нараджэння, уладжэнец Арджанікідзаўскага краю; пілот, малодшы лейтэнант Аляксандр Іванавіч Неўтрынс; стралок-радыст, Анатоль Іванавіч Мусіенка, 1920 года нараджэння, украінец. Дата і месца выбыцця ва ўсіх трох супадаюць: выляталі лётчыкі з беларускіх Горак, што на Магілёўшчыне.

Пра тых, хто выжыў

У тым жудасным баі пашчасціла выжыць двум членам экіпажа. Параненага Анатоля Мусіенку, які паскаўся на парашуце, адшукаў у лесе мясцовы жыхар Пётр Казючыц. У той дзень ён пасвіў кароў якраз непадалёк ад таго месца, дзе ўпаў савецкі бамбардзіроўшчык.

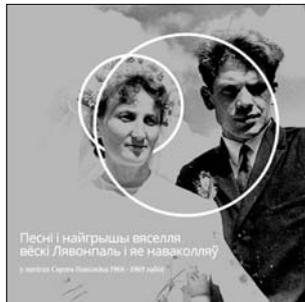
— Увечары мае бацькі перавезлі лётчыка ў вёску, — успамінае Вячаслаў Казючыц. — Хавалі яго на гарышчы ў стайні, у саломе. Лячылі, кармілі. Неўзабаве ён пачаў папраўляцца. У вёсцы папаўзлі чуткі, што мы хаваем савецкага салдата. Калі лётчык аб гэтым даведаўся, каб не загубіць нас (немцы маглі расстраляць усю сям'ю), ён вырашыў сысці ў партызаны. Паколькі на той момант у нашым раёне яшчэ не існавала партызанскіх атрадаў, а бліжэйшыя былі толькі на Любаншчыне, мая мама правяла раніцай лётчыка да дарогі і патлумачыла, як дабрацца да Любані.

■ Кола часу

Калі бабулі былі маладыя...

ПАБАЧЫЎ СВЕТ ДЫСК АЎТЭНТЫЧНЫХ ВЯСЕЛЬНЫХ ПЕСЕНЬ І МЕЛОДЫЙ

Іх запіс зроблены на Мёршчыне вядомым паэтам, даследчыкам Сяргеем Панізікам у 1968—1969 гадах.

Песні і найгрышы вяселля вёскі Лявонпаль і яе наваколляў

Ці марылі вы калі-небудзь перанесціся ў часе і хоць адным вокам зірнуць, як святкавалі вяселле вашы бабуля з дзядулем? Паглядзець, у якіх строях былі госці, як выглядала маладая, паслухаць, якія песні спявалі і пад якую музыку танцавалі? Натуральна, нешматлікія пажоўкля фотаздымкі з сямейнага архіва, успаміны сваякоў дапамогуць скласці хоць нейкае ўяўленне пра тую знакавую падзею. А вось новы дыск, выданы музыкам Сержуком Доўгушавым з выкарыстаннем архіўных запісаў Сяргея Панізіка, яшчэ больш прыадкрые таямніцу і дасць магчымасць паслухаць, як тое далёкае вяселле «спявала і скакала» больш як паўстагоддзя таму.

Дыск «Вясельныя песні і найгрышы вёскі Лявонпаль і яе наваколляў» — сапраўды ўнікальны. Ён змяшчае тры дзясяткі вясельных песень і мелодый, якія спявалі і ігралі ў сярэдзіне мінулага стагоддзя на Мёршчыне. Адметна, што некаторыя з песень запісаныя на сапраўдным вяселлі Яўгені Шадурскай і Франца Адамовіча, што адбывалася ў Лявонпалі 18-19 жніўня 1969 года. А танцы — полькі, вальсы, кракавяк і маршы для маладых «за стол», «як дораць маладоў» змешчаны менавіта ў тым парадку, у якім яны гучалі на свяце. Яшчэ больш дэтальна адчуць атмасферу таго далёкага свята дапамогуць фотаздымкі, зробленыя Сяргеем Панізікам у Лявонпалі і ваколіцах у жніўні 1969 года.

Больш Казючыцы яго не бачылі. Нічога не змаглі даведацца і пра далейшы лёс савецкага салдата. Калі пасля вайны праз мясцовую газету адзін лётчык шукаў сям'ю, якая ў гады ваеннага ліхалецця яму дапамагла, Казючыцы не адгукнуліся. Падумалі, што ў вайну такіх выпадкаў было шмат. Калі б гаспадары былі больш настойлівымі ў пошуку, то даведліся б, што пасля таго, як Анатоль Мусіенка сышоў з вёскі, ён зноў трапіў на фронт. Але другога шанцу лёс яму не даў: 7 жніўня 1942 года самалёт лётчыка разбіўся ў раёне Майкопа.

Пілотам збітага ў чэрвені 1941 года ў Старадарожскім раёне самалёта быў Аляксандр Неўтрынс. Яму тады пашчасціла менш, чым Мусіенку. У той жа дзень лётчык трапіў у палон. Спачатку ўтрымліваўся ў перасыльным лагеры для ваеннапалонных у Полацку, пасля быў адпраўлены ў Германію. 4 красавіка 1943 года памёр ад сухоты.

Дзеля памяці

На абагульным электронным банку даных «Мемарыял» усе трое з членаў экіпажа лічацца зніклымі без вестак. Калі пра тое, што здарылася з Анатолем Мусіенкам і Аляксандрам Неўтрынсам стала вядома з іншых крыніц, то пра далейшы лёс Міхаіла Вадагрэцкага не сказана ні ў адной дакументальнай крыніцы.

Але для тых, хто хоць што-небудзь чуў пра тую гісторыю, гэта не так. Больш за тое, Вера Здаравец ведае месца, дзе жыхары вёскі Селішча пахавалі байца. Але магіла лётчыка не толькі безыменная, а нават не абазначаная. Зараз на тым месцы нішто не сведчыць аб тым, што тут магіла салдата Чырвонай Арміі. А на месцы трагедыі больш як 75-гадовай даўніны — звычайнае поле.

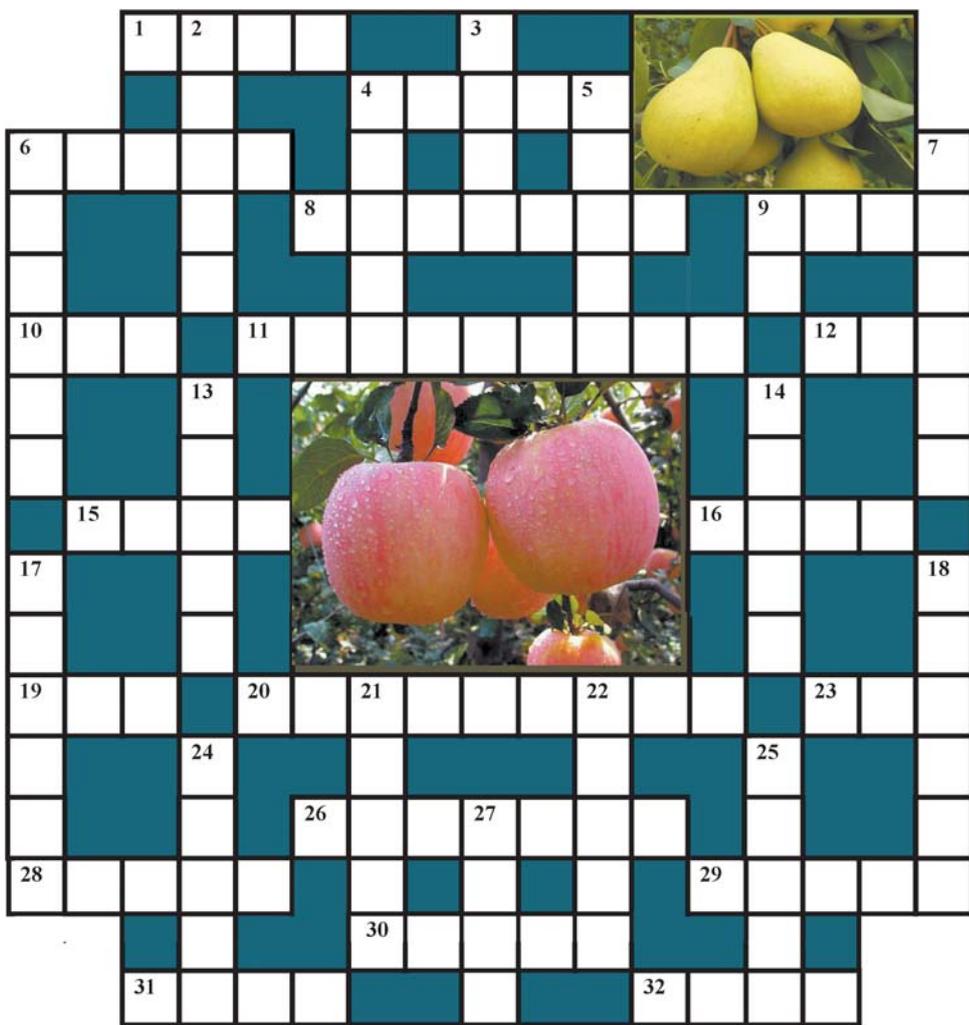
Добра, калі там калі-небудзь з'явіцца знакі памяці. Толькі галоўнае для Веры Аляксандраўны — знайсці сваякоў палеглага лейтэнанта. Жанчына ўжо абтэлефанавала ўсе раёны, на тэрыторыі якіх магло б знаходзіцца даваеннае сяло Нова-Іванаўка былога Арджанікідзаўскага (цяпер Стаўрапольскага) краю, адкуль быў родам Міхаіл Вадагрэцкі. Вядома, што маці вайскоўца, Марыя Мікалаўна Вадагрэцкая, была жыхаркай станицы Нова-Іванаўка Майкопскага раёна. Пакуль пошукі безвыніковыя. Яны ўскладняюцца тым, што да 1943 года ў Арджанікідзаўскі край уваходзіла шмат самастойных сёння рэспублік. У мясцовых ваенкаматах паабяцалі даць інфармацыю ў газетак. Магчыма, хто і адгукнецца. І тады Вера Аляксандраўна ажыццявіць сваю даўнюю мару — падарыць сваякам чырвонаармейца лыжку, вылітую з абломкаў самалёта, і фотаздымак сваёй маці, дзякуючы якой захавалася імя лётчыка.

Вераніка КАНЮТА. *kanyuta@zviazda.by*

Марына ВЕСЯЛУХА. *vesialuha@zviazda.by*

«НА БЕЛАРУСІ ЯБЛЫКІ ПАСПЕЛІ»

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 1. Які яблычны ..., такі і студзень (прыкм.). 4. Драпежны бруханогі малюск. 6. «Ападаюць яблыкі://То іх атрасае вецер, //То здзьмухае ..., пралятаючы міма». З верша М. Танка «Ападаюць яблыкі». 8. Тонкая катлета. 9. ... гнілая груша сто груш згнаіць (прыкм.). 10. «Трашчыць пад ношай яблык ... :-/ Не запазіся, восень». З верша А. Вялюгіна «Жнівень». 11. Сорт позніх яблыкаў. 12. «На Беларусі яблыкі паспелі//І глуха асыпаюцца на ...». З верша С.Грахоўскага «Яблыкі». 15. «І паненкі, і цукроўкі, //І вінёўкі, і фунтоўкі, //І яшчэ далікатэсы —//... слукція, дзюшэсы». З верша Р. Крушыны «У Слуцку смачныя грушы». 16. ... без ярша, што суп без бульбы (прыкм.). 19. Шырокі доўгі яр. 20. Пашыраны на Беларусі сорт летняй грушы. 23. Агароджа. 26. Спасаўка — Так у народзе называюць двухтыднёвы пост, які пачынаецца з мядовага Спаса (14 жніўня). 28. Парыў ветру. 29. ... з сэрцам, а муж з перцам (прыкм.). 30. Сорт зімовых яблыкаў. 31. Віно з яблычнага соку. 32. Яблыкі, грушы, якія апалі ў час навалніцы.

ПА ВЕРТЫКАЛІ: 2. Дрэва хутка садзяць, ды не хутка з яго ... ядуць (прыкм.). 3. Майстар сваёй справы. 4. Сорт каштоўнай паўднёвай яблыні, на якой растуць кіславатая яблыкі. 5. Белы Сорт ранніх яблыкаў. 6. Выдатны дзеяч літаратуры, мастацтва, навукі. 7. Грыб з жоўта-карычневай ліпкай шапкой. 9. Мера зямельнай плошчы. 13. Не родзіць ... грушы (прыкм.). 14. Ад яблыні — яблык, ад ёлкі — ... (прыкм.). 17. «Бурштынавыя ... ў расе, -//Гэта ты, мая Беларусь!». З верша

П. Панчанкі «Дарагая мая Беларусь!». 18. «Расце мак — пастарнак//І цыбуля — ... //Мой муж гаспадар, //А я — гаспадынька». Прыпеўка. 21. Будзе ... на кветцы — будзе і яблык на стале (прыкм.). 22. Тое, што і насціл. 24. Плады лясчыны; яны паспяваюць звычайна да трэцяга Спаса (29 жніўня). 25. Верхняя частка дрэва. 27. ... ды лебяды — для палеткаў бяды (прыкм.).

Склаў Явон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск.

На слыху

Незаконная зброя і барсук на падворку

Сапраўдны браканьерскі дэтэктыв разблыталі супрацоўнікі Мсціслаўскай міжрайінспекцыі. Напачатку яны затрымалі ўдзельнікаў нелегальнага палявання каля вёскі Кароўчына Дрыбінскага раёна. Два мясцовыя жыхары і жыхар вёскі Жэвань ужо разбіралі падстрэленую самку лася, калі іх акружылі дзяржінспектары. Два парушальнікі збеглі, але трэці расказаў пра ўсё.

Высветлілася, што на незаконны промысел браканьеры выйшлі з незарэгістраванай стрэльбай. Яе пасля знайшлі ў вёсцы Кароўчына пад кучай металалому. На падворку жыхара Жэвань дзяржінспектары знайшлі яшчэ адну нелегальную стрэльбу, два чэрапы казуль з рагамі і... дзікую качку з чырванакіжым барсуком. Апошнія ўтрымліваліся ў няволі. Зламыснікам пагражае крмінальная адказнасць з пакрыццём нанесенай прыродзе шкоды ў памеры 6,3 тысячы дэнамінаваных рублёў.

Сяргей РАСОЛЬКА

Даты | Падзеі | Людзі

22 ВЕРАСНЯ

551 год да н.э. — на ўсходзе Кітая ў сям'і кіраўніка павета Цзоў нарадзіўся Канфуцый (сапраўднае імя — Кун Цю, але ў літаратуры часта называецца Кун-цзы, Кун Фу-Цзы («настаўнік Кун») ці проста Цзы — «Настаўнік»), геніяльны кітайскі мысліцель, «настаўнік 10 тысяч пакаленняў», які не пакінуў пасля сябе ніводнага радка. Усё, што мы ведаем пра яго вучэнне, — запісы вучняў, якіх у яго было тры тысячы. Яго вучэнне аказала глыбокі ўплыў на жыццё Кітая і Усходняй Азіі, стаўшы асновай філасофскай сістэмы, вядомай як канфуцыянства. Канфуцый заснаваў першы ўніверсітэт і прывёў у сістэму летапісы, складзеныя ў розных княствах. Вучэнне Канфуцыя аб правілах паводзін князёў, чыноўнікаў, воінаў і сялян распаўсюджвалася ў Кітаі гэтак жа шырока, як вучэнне Буды ў Індыі.

1862 год — Аўрам Лінкаль абвясціў аб тым, што з 1 студзеня 1863 года ўсе рабы «з гэтага часу і назаўсёды будуць свабоднымі». Дэкларацыя аб адмене рабства ва ўсіх штатах была апублікавана ў газетах, а таксама надрукавана асобнымі выпускамі. 30 снежня 1862 года прэзідэнтам была падпісана «Пракламацыя аб вызваленні», і першы ж дзень новага, 1863 года, адзначыўся ўступленнем Дэкларацыі ў законную сілу.

1866 год — 150 гадоў таму нарадзіўся Зыгмунт Нагродскі, беларускі паэт і дзеяч нацыянальнай культуры. Праводзіў асветніцкую работу сярод віленскіх рамеснікаў, прапагандаваў творы беларускіх пісьменнікаў. Аўтар успамінаў пра Ф. Багушэвіча. Нелегальна распаўсюджваў ягоную «Дудку беларускую», а ў 1896 годзе перавыдаў гэты зборнік. У 1920 годзе на ўласныя сродкі заснаваў «Народнае выдавецтва», якое выпускала танныя кнігі для масавага чытача. Творы паэта захоўваюцца ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва.

1921 год — у Маскве была заснаваная беларуская драматычная студыя, якая ставіла мэтай падрыхтоўку нацыянальных актёрскіх кадраў. З 1923 года была на правах ВНУ і дзейнічала да 1926 года. На аснове студыі быў створаны БДТ-2 (цяпер гэта Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Я. Коласа). Студыю скончылі 34 чалавекі.

1946 год — 70 гадоў з дня нараджэння Галіны Валянцінаўны Таўлай, беларускага этнамузыкалага, кандыдата мастацтвазнаўства. Аўтар манаграфіі «Беларускае Купалле. Абрады, песні», музычных радзелаў у тамах серыі «Беларуская народная творчасць»: «Сямейна-бытавыя песні», «Купальскія і пяроўскія песні» і інш.

Было сказана

Ян СКРЫГАН, пісьменнік:
«Часам да самых простых ісцін мы ідзём занадта складанымі шляхамі».

СЁННЯ

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск —	6.56	19.08	12.12
Віцебск —	6.45	18.57	12.12
Магілёў —	6.46	18.58	12.12
Гомель —	6.42	18.54	12.12
Гродна —	7.11	19.23	12.12
Брэст —	7.12	19.23	12.11

Месяц

Поўня 16.09—22.09.
Месяц у сузор'і Білізны.

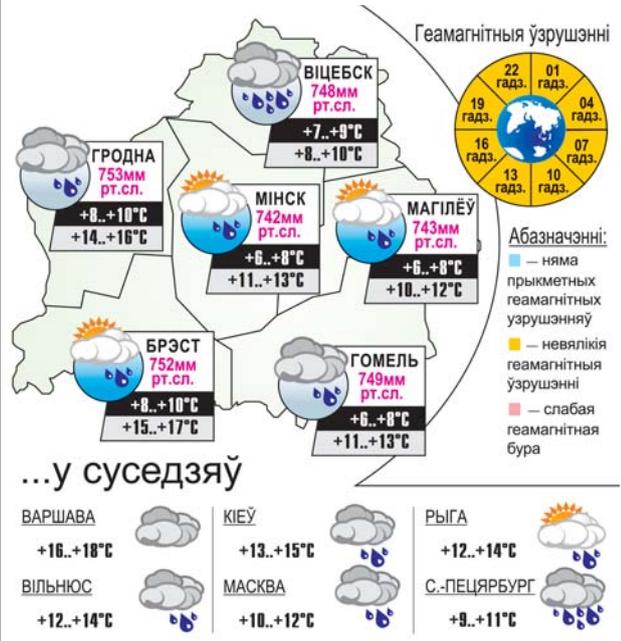
Імяніны

Пр. Ганны, Аляксея, Васіля, Захара, Іосіфа, Мікіты, Рыгора, Сяргея, К. Маўрыцыя, Тамаша.

Фота Надзеі БУЖАН.

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

«Як захаваць сям'ю і пазбавіцца ад саперніц за адзін дзень» — глядзіце на кулінарным сайце боршч.бай.

3. Марскі капітан.
4. Ваеннапалонны.
5. Бомж.
6. Чараўнік.

— Іванова, чаму не прынесла 10 рублёў на ремонт школы?
— Я яе не ламала!

— Можна сходзім да мяне, кіно паглядзім?
— Добрая ідэя. У мяне якраз даўно кіно не было.

Перазагуляў — гэта калі ў краме кажаш прадаўшчыцы: «Пляшку пельменяў, калі ласка».

Малюнак Петра КОЗІЧА.